

ANNUKKA LYRA

Meitä ynnä näytelmää
suopeasti sietäkää

Tikkurilan Teatteri 50 vuotta

TEKSTI

Annukka Lyra

Fiktiot Rosa-Maria Perä ja Annukka Lyra. Fiktio­lainaukset William Shakespeare: Hamlet. Suom. Eeva-Liisa Manner.

ULKOASU, TAITTO JA KUVATOIMITUS

Tuomas Karppinen

JULKAISIJA

Tikkurilan Teatteri ry. Vantaa

PAINOPAIKKA

Vammalan Kirjapaino 2011

ISBN 978-952-92-9518-0

Kirjan julkaisua ovat tukeneet Työväen Näyttämöiden Liitto ja Aktiastiftelsen i Vanda, Aktiasäätiö Vantaa.

1

Työväen näyttämötoimintaa

Työväentalon suojassa, työväenyhdistyksen huomassa	8
Iltaamakulttuuri näyttämötoiminnan pohjana	10
Palvelukseen halutaan näyttelevä talonmies	13
Näyttämön vakiintumisen historia	15
Työväentalo mahdollisti ja kahlitsi	18

2

Kunnianhimoista aikuisteatteria

Jäähyväiset työväentalolle	22
Nimenvaihdoksella uusia mahdollisuuksia	24
Sitoutuneita harrastajia ja puoliammattilaisia	28
Hiipuva aikuisteatteri	34

3

Teatteri löytää kotinäyttämön

Teatteria kaikille lapsille	43
Kasvun rajat tulevat vastaan Peltolan koululla	47
Vernissatehtaan valtaus	52
Vernissa synnyttää yhteistyötä	54
Vernissa elettyinä tilana	58

4

Teatteriopetuksen vakiintuminen

Kaupunki lasten taideharrastuksen tukijana	66
Taiteen perusopetus Tikkurilaan	67
Kultaisten muistojen Kukonnotko	74
Hallinnon rattaita rasvataan kasvun tahtiin	76
Vakaudella valtionosuus – valtionosuudella vakautta	78
Opetus ammattimaistuu	80
Suuri laiva vaatii tarkan kurssin	83
Verkostoja rakentamassa	86

5

Aikuisharrastajan paluu

Harrastajateatteri kasvaa	92
Harrastajateatteri ja oppilaitos elävät toisiaan tukien	94
Teatterin poliittisuutta on kyky vaikuttaa	96
Teatteri aikansa peilinä	98
Uusia avauksia	100
Suuren maailman tuulia festareilla	104
Vantaan teatterikenttä	106

6

Teatteri ja sen rakastajat

Miksi teatteria harrastetaan?	112
Ihmisten muodostama teatteriyhteisö	115
Talkookulttuuri uhattuna	117
Ammatti vai harrastus?	118
Paikallisuus voimavarana	121
Mitä seuraavaksi?	123

+

Kirjoittajan sana	127
Teatterin sana	128
Viitteet	130
Lähdeluettelo	133
Esitysluettelo	136
Tikkurilan Teatterin puheenjohtajat	147

1. KUVA: PROLOGI

(Prologi astuu lavalle, kuin varoen ettei uuden työväentalon lattia nielisi häntä.
Vai olisiko se sittenkin helpotus? Mutta nyt.)

PROLOGI: "Jos sallitte se alkaa nyt. Meitä ynnä näytelmää suopeasti sietäkää."

HAMLET: (Aina niin kovin ylimielisenä) "Oliko tuo esipuhe vai motto?"

LUKU 1

Työväen näyttämötoimintaa

Maanosto-osauskunta Peltolan vuonna 1913 rakennuttama talo sijaitsi puolisen kilometriä Tikkurilan asemalta länteen. Se toimi yleisenä seurojen talona ja oli venäläisten sotaviranomaisten käytössä kunnes vuonna 1917 työväenyhdistys osti talon itselleen. Kuva vuodelta 1925.

Työväentalon suojassa, työväenyhdistyksen huomassa

TIKKURILAN TEATTERIN historian tarkastelu on aloitettava Tikkurilan työväentalolta, jossa kokoontui sosiaalidemokraattisen puolueen Tikkurilan paikallisosasto. Tikkurilan Työväenyhdistys perustettiin vuonna 1907. Ensimmäisenä vuonna jäsenten keskuudessa oli muun muassa kahdeksan rautatieläistä, kolme kirvesmiestä, yhdeksän

puuseppää, kaksi leipuria, yksi seppä, 12 ”työmiestä”, 13 ”neitiä”, kolme ”vaimoa” ja yksi ”palvelijatar”. Neitien ja vaimojen suhteellisesta osuudesta voi päätellä jäsenistön olleen nuorta.

Tikkurilan työväenyhdistyksen historiaa tutkineen Erkki Vasaran mukaan työväenyhdistykseen tuli uutta virettä useamman Tik-

kurilan kaakelitehtaalla työskennelleen lii-
tyä mukaan vuonna 1913. Näyttämötoiminta
virisi viimeistään tästä piristysruiskeesta.
Näyttämötoiminnan vaatimukset tilan suh-
teen olivat luonnollisesti vaativampia kuin
yhdistyksen, joka paremman puutteessa saat-
toi kokoontua jäsenten kodeissa, jotka vielä
vuosisadan alkupuolella olivat usein hyvin
pieniä ja vaatimattomia.

Vuonna 1913 työväenyhdistys vuokrasi so-
veltuvat tilat osuuskunta Peltolan rakennut-
tamasta talosta, joka toimi myös muiden
yhdistysten, kuten nuorisoseurojen, kokoon-
tumispaikkana. Siellä yhdistys esitti Tikku-
rilan ensimmäisen kokoillan näytelmän *Sa-
von sydämessä*, jolla kerättiin rahaa koulun
keittolan hyväksi. Oman kokoontumistilan
puute oli työväenyhdistyksen ensimmäisen
vuosikymmenen päälinnaisiä ongelmia,
joka helpotti vasta vuonna 1917, jolloin yhdis-
tyks pystyi ostamaan Peltolan talon itselleen.²
Oma talo ja oma näyttämö avasivat uusia
mahdollisuuksia näytelmien tekemiselle.
Näyttämötoiminta oli kuitenkin vakiintuma-
tonta vielä koko 1910-luvun.

Kauaa oma talo ei jaksanut tyydyttää sellai-
senaan, sillä jo vuonna 1920 valiteltiin talon
olevan kylmä ja pimeä. Yhdistyksen kuukau-
sikokous totesi rakennuksessa olleen *”niin
huonon valon”*, että esimerkiksi *”iltamien aika-
na on aivan pimeä”*. Lisävalaistukseksi järjes-
tyi öljylamppuja kaksi vuotta myöhemmin.
Puutteelliset fasilitetit eivät kuitenkaan es-
täneet näyttelemistä, vaan tarvittaessa päälle
lisättiin paksumpaa takkia. Näyttämö varus-

**Ensimmäisenä
vuonna
jäsenten
keskuudessa
oli mm.**

**8
rautatieliäistä**

**3
kirvesmiestä**

**9
puuseppää**

**2
leipuria**

**1
seppä**

**12
”työmiestä”**

**13
”neitiä”**

**3
”vaimoa”**

**1
”palvelijatar”**

tettiin vuonna 1920 tyypillisellä taustakulis-
silla, ”fontilla”, johon oli maalattu kansallis-
romanttinen maisema.³ Fontin toisella puo-
lella oli metsä- ja toisella järvimaisema, joita
kääntelemällä päästiinkin esitysten lavaste-
tarpeissa jo pitkälle.

Näyttämötoiminta oli usein sen verran
laajamittaista, ettei pelkillä lipputuloilla ka-
tettu koituneita kuluja. Ohjaajalle saatettiin
maksaa palkkaa, puvustukseen ja lavastei-
siin satsattiin, jos ei rahallisesti paljon, niin
ainakin siten, että lopputulos oli näyttävä.
Työväentalo vaati jatkuvaa kunnostusta, jos-
sa talkootunteja ei laskettu. Näyttämöäkin
kohennettiin useampaan otteeseen. Sen va-
rustustasoon oltiin valmiita panostamaan,
sillä näyttämön käyttö oli suoraan yhteydes-
sä yhdistyksen talouteen. Erkki Vasara on
kuitenkin kiinnittänyt huomiota työväenta-
lon remontoinnin huonoon suunnitteluun.
Vuonna 1928 esimerkiksi huomattiin, että
näyttämön katon laskeminen oli johtanut
siihen, ettei kulisveja enää saatu liikutetuksi
kunnolla.⁴

Työväennäyttämöillä oli Suomessa kansain-
välisesti verrattuna vahva asema, mikä osaltaan
johtui teatterikentän hitaasta ammattimaistu-
misesta. Harrastajapohjaiset paikallisteatterit
tarjosivat maaseutukaupungeissa teatteria ym-
päri vuoden.⁵ Vuosisadan alkupuolella näyt-
tämötoiminta oli yksi yhdistysten järjestämän
harrastustoiminnan muoto torvisoittokun-
tien, opintokerhojen ja urheilun ohella. Niillä
oli merkittävä rooli paikallisesti, sillä muuta
harrastustarjontaa oli niukasti.

Iltaamakulttuuri näyttämötoiminnan pohjana

RAHOITTAAKSEEN MUUN MUASSA näyttämötoiminnan työväen näyttämöt järjestivät iltamia ja tanssi-iltamia, joissa muu ohjelma oli sivuosassa. Tuloja saatiin pääsylipuista sekä pitämällä kahvilaa. Tanssi-iltamien pääsylippujen verotus oli järjestäjälle kovempi, sillä kansaa haluttiin ohjata sivistävämpiin vapaa-ajanviettomuotoihin. Verotus suosi *ohjelmallisia iltamia* pelkästään tanssia sisältävien tilaisuuksien kustannuksella. Puhtaasti tanssitilaisuuksille vero saattoi olla jopa puolet pääsylipun hinnasta.⁶

Työväenliikkeen johtavat mielipidevaikuttajat suhtautuivat kansanvalistuksen nimissä tanssiin penseästi. Sen ruumiillisuuden ei katsottu mahtuvan samaan saliin ylevien henkisten tavoitteiden kanssa. Tansseja pidettiin pitkään työväenyhdistyksissäkin vähintään kyseenalaisina – ainakin periaatteellisella tasolla. Niiden katsottiin edustavan turmiollista elämää ja johdattavan etenkin nuorisoa pois aatteen kannalta edistyksellisemmistä harrastuksista.

Tanssi-illamat, *illatsut*, olivat erityisesti raittiusaatteen omaksuneiden hampaissa, koska niihin liittyi usein nurkan takana kokoontunut pullorinki ja sen aiheuttamat kahinat ja nyrkkitappelut. Työväenliike seisoi vuoteen 1932 asti voimassa olleen kieltoain takana, mutta käytännössä ihanne ja arki kulkivat kauempana toisistaan. Tikkurilas-

sakin oli tyydyttävä toteamaan, että *”itse lain voimaan saattaminen [on] kohdannut kuitenkin erinäisiä vaikeuksia”*, ja että *”joukkovoimaa ei ole vielä onnistuttu kokonaisuudessaan tempaamaan kieltoain turvaksi”*.⁷ Tikkurilan Työväenyhdistys päätti rajoittaa tanssien kestoa ja järjestämistä ylipäänsä *”vähimpään mahdolliseen”* 1920-luvun taitteessa.⁸ Pitkäikäistä päätöksestä ei kuitenkaan tullut. Tanssi veti enemmän väkeä taloille, ja sen kaltainen kannattavuustekijä oli aatteellisenkin yhdistyksen hyödynnettävä.

Yhdistyksen kulttuuri- ja sivistystoiminta, jota näyttämötoiminta edusti, oli osa triangelia, jonka kulmissa olivat yhdistyksen talous, pyrkimys työväen sivistämiseen ja aatteen levittämiseen sekä kolmantena yksittäisten ihmisten halu toteuttaa itseään harrastusten kautta. Yhtäältä työväenyhdistys sai tuloja järjestämällä iltamia, joiden ohjelma koostui ennen sotia pääasiassa jäsenistön omasta esiintymisestä. Toisaalta näillä tilaisuuksilla haluttiin levittää sosialidemokratian sanomaa ja sivistää työväkeä korkeakulttuurisilla taidemuodoilla. Työväenliikkeen piirissä harjoitettu lausunta, puhallinmusiikki ja teatteri poimivat esikuvansa suoraan ammattimaisista vastaavista, ja noudattelivat siten ajan ihanteita ”hyvästä” kulttuurista.⁹ Kolmanneksi työväenyhdistys koki tehtäväkseen sivistävän ajanvietteen tarjoamisen jäsenilleen.

Pohjalaiset oli työväen-
näyttämöiden
vakio-ohjelmistoa.
Kuva 1950-luvulta.
Kuvasta
tunnistettu Eino
Jokinen, Viljo
Sohkonen, Otto
Kolehmainen,
Aune Koski ja
Kaarle Haapanen.

Puhuttiin työväen omaehtoisesta kulttuuritoiminnasta, jolla korostettiin sen pohjautuvan aatteeseen ja kumpuavan työväestön omasta kyvykkyydestä.

Sisällöllisesti harrastukset olivat usein samankaltaisia riippumatta järjestäneen tahon aatteellisesta pohjasta. Erityisesti vuoden 1918 sisällissodan vahvistamat poliittiset jakolinjat ohjasivat kuitenkin työväen työväentaloille ja porvarispiirit nuorisoseuran-, suojeluskunnan- tai vapaapalokunnantalolle kaikkialla Suomessa. Esitetyt näytelmät, kuten Teuvo Pakkalan *Tukkijoella*, Minna Canthin *Anna-Liisa*, tai Maria Jotunin *Miehen kylkiluu*, olivat

samoja kansannäytelmiä, joita nähtiin seurantalaloilla ja kansakoulujen lavoilla poliittisesta suunnasta riippumatta. Työväki teki siitä omaa kulttuuriaan, vaikkei näytelmillä suoraa yhteiskunnallista sanomaa välttämättä ollut. Mahdollisuus eläytyä hahmojen elämään toimi peilinä omaan elämään. Tärkeää näytelmien tekemisessä oli osoittaa, että työväestö kykeni tekemään taidetta siinä missä porvarispiiritkin, vaikka arkipäivä usein olikin raskasta ja monotonista työntekoa.¹⁰

Esitykset kestivät tavallisesti pari tuntia. Sama näytelmä veti salin täyteen ensi-illan jälkeen yleensä vain muutaman kerran. Lisäesityksiä saatiin kiertämällä naapurityöväenyhdistysten vieraina ”turneella”. Niiden avulla uudet näytelmätekstit levisivät eri puolille maata. Vaikutteita levittivät myös kiertävät ammattimaiset näyttämöt. 1890-luvulla oli syntynyt oma näytelmäkirjallisuuden lajinsa, naturalistinen draama, jota pidettiin työväen näyttämöiden ydinalueena. Päähenkilönä, aktiivisena ja suopeasti kuvattuna protagonistina, nähtiin työväen tai kurjaliston edustaja. Aatteelliset näytelmät joutuivat kuitenkin usein väistymään viihteellisten laulu- ja kansannäytelmien tieltä, sillä kassavirrat hylsivät taloudellista ja taiteellista riskinottohalua.¹¹

Iltamien merkitys ajanvietteenä ja kohtausmispaikkana oli suuri etenkin maaseudulla, jossa tanssiravintolat ja elokuvat yleistyivät myöhemmin. Erityisesti 1920- ja 1930-lukua voidaan pitää iltamakulttuurin kultakautena, jolloin yhdistyksissä toimivat niin näyttämöt,

Työväen Näyttämön
produktion Miehen
kylkiluu väkeä
vuonna 1946.
Kuvasta tunnistettu
Sven Rosendahl,
Hilda Finnilä,
Kirsti Järvinen, Aili
Kolehmainen, Väinö
Virtanen, Aune Koski,
Helvi Varjosaari, Impi
Sohkanen ja Kaarle
Haapanen (ohj.).

kuorot kuin torvisoittokunnat, ja jäsenet valmisteivat runo- tai lausuntaesityksiä iltamiin. Iltamat eivät tosin olleet mikään itsestäänselvyys, eivätkä ne syntyneet ilman useamman ihmisen huomattavaa panostusta. Tikkurilassa huvitoimikunta, jonka vastuulla iltamien järjestäminen usein oli, sai 1920-luvun lopulla pyyhkeitä yhdistyksen johtokunnalta. Syynä huvitoiminnan hiljaiseloon pidettiin sitä, *"että nuorempaa väestöä, jonka tehtäviin huvipuolen järjestys kuuluu, ei yhdistyksessämme ole"*.¹²

Tikkurilassa iltamakulttuuri näyttää laimentuneen 1950-luvun puolivaiheilla. Työväenyhdistys totesi vuonna 1956, ettei tilausta iltamille enää ollut.¹³ Sotien ja sota-ajan tans-

sikieltojen aiheuttama innostus ja halu tanssia loivat hetkellisen iltamarenessanssin. Sitä jatkui 1940-luvun loppupuolelta vuosikymmenen vaihteen yli, jolloin taloilla ja iltamissa keikkailivat nimekkäät artistit, kuten Tapio Rautavaara ja Reino Helismaa, jotka nähtiin myös Tikkurilassa. Olavi Virran saapuminen työväentalolle täytti salin seinustoja myöten.¹⁴ Yhdistyksille tilanne oli ongelmallinen: yleisö oli tullut vaativammaksi ja harrastajat itsekriittisemmiksi. Oma ohjelmatuotanto ei innostanut entiseen tapaan. Yhdistysten oli kuitenkin pulitettava artisteista huomattaviakin summia, ja järjestäjän oli aina otettava riski siltä varalta, ettei lippuja menisikään kaupaksi.

Palvelukseen halutaan näyttelevä talonmies

Näyttämötoimintaan saatiin uutta puhtia jopa siinä määrin, että johtokunnan oli muistutettava näyttelijöitä lopettamaan harjoitukset viimeistään iltakymmeneltä.

TYÖVÄENYHDISTYKSEN näyttämötoiminnalle oli tyypillistä, että aktiivisempia kausia seurasi jonkin aikaa hiljaiseloa. Sen jälkeen näyttämö ikään kuin perustettiin taas uudelleen uusien innostuneiden tarttuessa ohjaksiin. Sosialidemokraattinen puolue keräsi vuosittain paikallisyhdistyksiltä tietoja jaostojen ja harrastepiirien lukumäärästä. Näistäkin raportoinneista käy ilmi, että aina on ollut vilkkaampia ja hiljaisempia kausia.¹⁵ Tikkurilan työväenyhdistys kirjasi näyttämötoimintansa puolueen rekisteriin vasta 1930-luvun alussa. Sitä ennen näyttämön perustamisesta tai "elvyttämisestä" on kokousmerkinnät ainakin vuosilta 1918, 1920, 1922 ja 1927.¹⁶

Vuonna 1920 yhdistys hyväksyi *Tikkurilan Työväen Näyttämöseuran* säännöt. Seuran tarkoituksena oli "*olla paikkakunnalla yhdysiteenä näyttämötaidetta harrastavien kesken ja koota yhteen kaikki tätä alaa harrastavat*". On merkille pantavaa, että harrastusta ei rajattu ainoastaan työväenyhdistykseen kuuluviin, vaan seuran jäseneksi pääsi jokainen 16 vuotta täyttänyt. Näin haluttiin korostaa sen itenäisyyttä työväenyhdistyksestä. Käytännössä seura kuitenkin tilitti yhdistyksen ulkopuolisten jäsenten jäsenmaksut yhdistykselle, eikä yhdistyksen jäsenten tarvinnut suorittaa maksua uudelleen.

Vuonna 1927 näyttämö otettiin kiinteäm-

min yhdistyksen valvontaan sen *alaosastoksi*, otaksuttavasti juuri hiljaiselosta johtuen. Seuraavan vuosikymmenen alkupuolella näyttämötoimintaan saatiin taas uutta puhtia jopa siinä määrin, että johtokunnan oli muistutettava näyttelijöitä lopettamaan harjoitukset viimeistään iltakymmeneltä. Pidempään harjoitukset saivat venyä vain silloin "*jos on joku suurempi kappale harjoiteltavana*".¹⁷

Usein aktiiviset kaudet henkilöityivät tiettyihin nimiin, erityisesti ohjaajiin. Viljo Vallin toimi vuodet 1933 ja 1934 työväentalon vahtimestarina. Hänellä sanottiin olevan näyttämöharrastus verissään, ja hän oli huolehtinut aikanaan yhdistyksen iltamatoiminnasta lähes yksin vaimonsa kanssa. Vallinien aikana näyttämön varustus koheni siten, että siellä voitiin toteuttaa laajamittaisempiakin näytelmiä. Vahtimestari-näyttämömiestoimensa ohella Viljo Vallin ohjasi näytelmiä. Vahtimestaripariskunta laittoi alulle yhdistyksen näyttämötoiminnan virallistamisen, mikä toteutui tosin vasta vuonna 1935 Vallinien jo muutettua pois. Vallin jätti jälkeensä niin suuret saappaat, ettei löytynyt vahtimestaria, joka olisi hänen laillaan täyttänyt vaatimuksen pystyvyydestä "*näyttämön ohjaustoimen hoitoon*".¹⁸ Ohjaajan toimiminen työväentalon vahtimestarina ei ollut tavatonta, sillä monin paikoin tällaisella työsuhde-edulla tai sivutyöllä täydennettiin rahapalkkaa, joka ei

Flyygeli oli ilmeisesti saanut ohjaaja Vaikonpään liian korkeakulttuurisiin kokeiluihin, sillä johtokunta kehotti häntä huomioimaan ”kansanomaiset kappaleet”.

työväen näyttämöiden maksukyvyllä voinut olla suuren suuri.¹⁹

Näyttelevä talonmies osoittaa, miten suoraan toiminta riippui yksittäisistä ihmisistä, jotka toteuttivat harrastusta itselleen mieluisimmalla tavalla. Harvojen vastuunkantajien arvo unohtuu helposti, jos työväenyhdistyksen toimintaa tarkastellaan ainoastaan sen ajamien suurten linjojen kautta. Yhdistystoiminnan arkeen kuuluivat myös repsottavien räystäslautojen ojennus, työväentalon ulko- huoneen tyhjennys, keskinäiset nahistelut ja rakastumiset, hyvät ja huonot päivät. Kaikki tämä usein raskaan päivätyön ohella. On sääli, ettei sellainen historia tallennu pöytäkirjoihin.

Kolmekymmenluku ennen talvisotaa oli kaikin puolin vilkkaan näyttämötoiminnan aikaa. Vuonna 1937 ostettiin Tapanilan työväenyhdistykseltä flyygeli, joka toi uusia mahdollisuuksia – olihan se huomattavasti perinteisiä säestyssoittimia, kuten haitaria tai kitaraa näyttävämpi. Flyygeli oli kuitenkin ilmeisesti saanut ohjaaja Vaikonpään liian korkeakulttuurisiin kokeiluihin, sillä johtokunta kehotti häntä huomioimaan ”kansanomaiset

kappaleet”.²⁰ Ei tiedetä, oliko ohjaajaerimieliisyyksiä enemmänkin, mutta ohjaajien vaihtuvuus 1930-luvun viimeisinä vuosina oli suurta.

Oman aikansa kantavia voimia oli jatkosodan vuosista 1940-luvulta ohjaajana toiminut Kaarle Haapanen. Hän oli siviiliammattiltaan Suomalaisen Oopperan lavastaja, mikä näkyi myös Tikkurilassa poikkeuksellisen komeina lavasteina. Luovista ja kekseliäistä ratkaisuista kertoo esimerkiksi 1950-luvulla *Seitsemään veljekseen* rakennettu kulissi, joka alun perin oli toiminut oopperan esityksessä *Ali Baba ja 40 rosvoa*.²¹ Näyttelijöille suureelliset lavasteet kävivät tosin jo rasitteeksi, sillä oli helposti puoliyö, kun ne oli pitkän näytelmän jälkeen purettu.

Osin näyttämön toimijat olivat, vaikkakin työväenyhdistyksen jäseniä, aktiivisia nimenomaan taiteen saralla. Poliittisuus oli kiinteä osa toimintaa, mutta osalla tekeminen lähti nimenomaan palosta teatteria kohtaan. Alkuvuosina ohjaajina toimivat sellaiset työväenyhdistyksen jäsenet, joilla oli vaikutusvaltaa joukkoihinsa. Kunnianhimo kuitenkin lisääntyi ja ohjaajat ammattimaistuivat.

Näyttämön vakiintumisen historia

NÄYTTÄMÖN PERUSTAMISEN historiaa voi tulkita sen yhdistyksestä erkaantumisen historiana. Itsenäistyminen otti askelia aina näyttämön toimiessa aktiivisesti. Esimerkiksi vuonna 1927 näyttämötoiminta järjestäytyi yhdistyksen alajaostoksi, jolla oli oma tilinpito. ”Jos saisimme toimia itsenäisesti, koittaisimme saada näyttämön taiteellista tasoa nousemaan.”²² Hiljaisempina aikoina yhdistys taas tiukensi otettaan muiden vastuunkantajien puutteessa. Työväenyhdistys varmasti halusi näyttämötoiminnan jatkuvan – ja monien mielestä varmasti juuri osana yhdistystä. Näyttämötoiminnalla oli yleensä työväenyhdistyksen vahva tuki. Esitykset ja harrastustoiminta olivat portti yhdistyksen toimintaan ja sen kautta moni päätyi jäseneksi. Sitoutumattomia ”vierailijoita” oli mukana, vaikka asia aiheutti päänvaivaa useissa yhdistyksissä.²³

Tikkurilassakin sitoutumattomien kysymys oli esillä. Jo vuonna 1935 perustetun näyttämön sääntöjen mukaan olleiden ei tarvinnut kuulua sosiaalidemokraattiseen puolueeseen. Kaikki työväenyhdistyksen jäsenet eivät muotoilua nielleet, joten se hyväksyttiin vasta pitemmän väännön jälkeen. Erityisesti näyttämön perustamista tuolloin aktiivisesti ajaneet olivat väljemmän linjauk-

Tikkurilan
työväentalolla
näyteltiin puolueen
tunnuksen alla.

sen takana. Asia voidaan tulkita siten, että heille oli oleellisinta korkeatasoinen teatteri, ei niinkään se, kuinka kiivaasti tekijät seisivat sosialidemokraattisen aatteen takana. Johtuneeko sitten näistä erimielisyyksistä tai muista syistä, näyttämön johto erosi jo seuraavana vuonna, ja yhdistyksen huvitoimikunta otti taas vastuun näyttämön pyörittämisestä. Käytännössä myöhempinä vuosina kaikki näyttämöllä mukana olleet eivät olleet työväenyhdistyksen jäseniä.²⁴

**Kaupunki-
oloissa
työväen-
yhdistysten
näyttämö-
toiminta
ei yleensä
edustanut
vasta-
kulttuuria,
vaan se
kokosi
yhteen kaikki
teatteri-
harrastajat.**

Talvi- ja jatkosodan aikaiset tanssikiellot hiljensivät iltamatoimintaa, mutta sen jälkeen sotavuosien hiljaiselo haluttiin ottaa takaisin korkojen kera. Näyttämön vaiheita 1960-luvulla muistellut työväenyhdistysaktiivi Annikki Rosendahl kirjoittaa: *"Etsittiin kontakteja, tavattiin ahkeraan rintamatovereita, haluttiin kuumeisesti unohtaa vuosien kärsimykset. Ihmiset yrittivät korvata menetetyt nuoruusvuotensa, ehkä vähän liiankin vauhdikkaasti."*²⁵

Pian sodan jälkeen, jo lokakuussa 1944, työväennäyttämö sai esityskuntoon kolminäytöksisen huvinäytelmän *Naimahulluja*. Suomen Sosialidemokraatti-lehden kriitikko totesi arvostelussaan ohjaajan saaneen amatöörinäyttelijänsä *"hyvään vireeseen"*, ja että tulkinta oli muodostunut *"varsin onnistuneeksi"*.²⁶ Ohjelmistovalinta kenties kuvasti yleistä tunnelmaa jälleenrakennusajan alkaessa. Seuraavien vuosien aikana syntyivät suuret ikäluokat.

Näyttämö ja yhdistystoiminta yleisemminkin oli varmasti henkireikä, jonka avulla sodan kokemusten kanssa oli helpompi elää. Innostus teatteriin näyttää virinneen aivan uudella voimalla. Syyskuun 14. päivänä vuonna 1945 perustettiin *Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys* ry (jäljempänä Työväen Näyttämö tai Näyttämö). Tämä oli jälleen yksi näyttämötoiminnan "organisaatiouudistus", jolla kuljettiin kohti vakiintuneempaa toimintaa. Kannatusyhdistyksen perustaminen osoittautui kuitenkin historiassa merkittäväksi virstanpylvääksi. Annikki Rosendahl kirjoittaa Työväen Näyttämön perustamisesta

kuin sitä edeltänyttä näyttämötoimintaa yhdistyksen sisällä ei olisi ollutkaan. Kannatusyhdistyksen perustaminen voidaan nähdä ensimmäisenä laajapohjaisena teatterina, jonka yhteys työväenyhdistykseen ei enää ollut aivan saumaton, joskin edelleen kiinteä. Työväenyhdistys oli kannatusyhdistyksen jäsen, mutta jälkimmäinen hoiti näyttämötoimintaa täysin itsenäisesti. Näyttämön vuokratteja työväenyhdistys tosin edelleen katsoi läpi sormien.²⁷

Työväennäyttämötoimintaa väitöskirjaan tutkineen Mikko-Olavi Seppälän mukaan tällaisia erillisiä kannatusyhdistyksiä perustettiin 1910-luvulta lähtien. Tarkoituksena oli saada elimellinen yhteys työväenyhdistykseen katkeamaan, jotta teatterit pystyivät hakemaan julkisia avustuksia. Erityisesti sisällissodan jälkeen erillisyyss tarjosi enemmän taiteellista vapautta ja mahdollisuuden uskallettuihin näytelmätulkintoihin. Kaupunkioaloissa työväenyhdistysten näyttämötoiminta ei yleensä edustanut *vastakulttuuria*, vaan se kokosi yhteen kaikki teatteriharrastajat, mikäli puitteet vain olivat kunnossa. Tämä tarkoitti sitä, että sama joukko liittyi esimerkiksi raittiusseuran toimintaan, mikäli olosuhteet siellä olivat harrastukselle paremmat.²⁸

Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistyksen perustamisen taustalla vuonna 1945 oli toki myös taloudellisia syitä. Yhdistyksestä erillisen tukiorganisaation kautta toivottiin voitavan hankkia ulkopuolista rahoitusta näyttämölle. Toimijajoukon laa-

Aili Kolehmainen ja Mauno Viiala
Työväen Näyttämön esityksessä
Kenraalin morsian.

jentaminen tapahtui lähinnä muihin paikkakunnan sosiaalidemokraattisiin järjestöihin.²⁹ Toisaalta näyttämö teki jo tällöin luontevaa yhteistyötä sellaisten tahojen kanssa, joilla ei ehkä muutoin olisi luokkayhteiskunnassa ollut tulemistä työväentalolle. Monet työväenyhdistyksen ja Näyttämön jäsenistä työskentelivät Tikkurilan Silkissä. Johtuen tästä, ja ilmeisesti myös Silkin johdon myötmieleisestä suhtautumisesta teatteriin ja työläisten teatteriharrastuksiin, tehdas lahjoitti näytelmissä tarvittavia kankaita. Ensi-illoissa Silkin johtaja nähtiin istumassa eturivissä. Näyttämön tukijoita olivat niin ikään muun muassa Väritehdas Schildt & Hallberg sekä Tikkurilan Sähkö ja Lämpö Oy.³⁰

Työväennäyttämön esityksissä käyneet olivat pääasiassa tikkurilalaisia ja samaa joukkoa, joka muutoinkin kävi työväentalolla. Tälläkin katsojapohjalla yleisöä riitti parhaimmillaan toistasataa ja vähimmilläänkin useita kymmeniä per näytös, pitkänlinjan näyttämöläinen Mauno Viiala muistelee. Esimerkiksi vuonna 1959 kymmenelle näytökselle kertyi 969 katsojaa. Ohjelmistossa oli näytelmät *Lahtiset ja Virtaset*, *Kihlaus*, *Aidittömät*, *Kartanon kaunis vieras* ja *Entäs nyt Niska-vuori*, joista kaikista yhdestä kolmeen esitystä. Yleisömenestystä kuvailtiin näillä luvuilla kohtalaiseksi.³¹

Työväentalo mahdollisti ja kahlitsi

ILMAN OMAA työväentaloa yhdistyksen sen paremmin kuin näyttämönsäkään toiminta ei koskaan olisi kasvanut siten kuin tapahtui. Ajan kuluessa ja muuttuessa mahdollistaja alkoi myös rajoittaa toimintaa. Näyttämö toimi talkoovoimin lukuun ottamatta ohjaaja Haapasta, jolle maksettiin korvaus ohjauksesta. Työväen Näyttämö maksoi talon käytöstä työväenyhdistykselle vuokraa – joskin alennettua – minkä lisäksi rahaa tarvittiin näyttämötilojen kunnossapitoon. Vanhenevan talon ylläpito vaati niin näyttämöltä kuin yhdistykseltä varoja. Yhdistys oli alkanut kokea talon yhä enemmän rasitteena, ja siitä haettiin myös syytä toiminnan hiljentymiseen. Vuoden 1959 toimintakertomuksessa todettiin viileästi, että työväentalo oli ”*kylmänä vuodenaikana epäviihtyisä kokoontumispaikka*”.³²

Työväen Näyttämöiden Liitolle näyttämöläiset raportoivat suurimpana ongelmanaan ahtaan ja kylmän toimitilan. Työväentalon näyttämöä lämmitti kamiina, jonka teho ei riittänyt pitämään näyttelijöitä lämpiminä. Talvikaudet harjoiteltiin palttoot päällä. ”*Talvet oli niin kamalia, kun siellä [työväentalolla] oli niin kylmä niin kylmä. Eihän siellä päällysvaatteita tarjennut riisua pois.*”³³ Ilmaisun fyysinen puoli kärsi väistämättä kylmyydestä. Ei ihme, että parempia harjoitustiloja lähdettiin etsimään.

Tilojen käyttömukavuuden ohella Näyttämön jäsenet näyttivät ajatelleen kynnyksiä, joita työväentalolla toimiminen muodosti mahdolliselle laajemmalle kiinnostuneiden joukolle. Ajan oloissa oli itsestään selvää, etteivät tietyt tahot tulleet työväentalolle. Sodissa koettu niin sanottu talvisodan henki oli lähentänyt suomalaisia keskenään ja lievittänyt sisällissodan kahtiajakoa. Luokkatietoisuus oli kuitenkin vahvaa pitkään. Työväen urheiluseuroista porvaripuolelle paremman valmennuksen, harjoituskenttien ja kilpailumahdollisuuksien vuoksi vaihtaneet urheilijat olivat esimerkki harmista, jota koettiin niitä kohtaan, jotka kokivat ruohon olevan vihreämpää aidan toisella puolella. Tämä havaitaan Tikkurilan Työväenyhdistyksessä ja myöhemmin Tikkurilan Teatterissa toimineen Taimi Viialan muistossa motocrossmies Raimo Reinistä, jonka siirtyminen porvariseuraan 1950-luvun alussa aiheutti metakan. Siitä keskusteltiin Hiekkaharjun tanssilavalla ”*suurilla kirjaimilla*”.³⁴

Ajankuvaan kuului vahva oikeisto–vasemmisto-jako, joka heijastui kaikkeen yhteiskunnassa. Sitä näyttämöläiset ajattelivat ottaessaan pesäeroa yhdistykseen. Näyttämö lienee ollut kyllästynyt toimintaa rajoittavaan kahtiajakoon, joka rajasi katsoja- ja harrastajajoukkoa sekä mahdollisia harjoitus- ja esityspaikkoja.

**Motocross-
mies
Raimo Reinin
siirtyminen
porvari-
seuraan
1950-luvun
alussa
aiheutti
metakan.
Siitä
keskusteltiin
Hiekkaharjun
tanssilavalla
”suurilla
kirjaimilla”.**

Näyttämötoiminta alkoi Tikkurilan Työväenyhdistyksessä tarpeesta tuottaa ohjelmaa iltamiin. Näyttämötoiminnassa oli aktiivisempia ja hiljaisempia kausia vuodesta 1913 lähtien, jolloin työväenyhdistys hankki tilat sittemmin työväentalona tunnetusta Peltolan talosta. Iltamat olivat merkittävä viihde- ja vapaa-ajanviettomuoto aina 1950-luvulle asti. Näyttämötoiminta toi rahaa yhdistyksen kassaan ja tarjosi innokkaille taiteentekijöille mahdollisuuden toteuttaa itseään. Työväentalo ei ollut ihanteellinen toimipaikka, mutta innostuneiden harrastajien panostuksella valmistettiin kokoillan näytelmiä näyttävine lavastuksineen. Vuonna 1945 perustettiin Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys, joka työväenyhdistyksestä erillisenä saattoi hankkia omaa rahoitusta toiminnalleen. Toiminnan laajenemisen kannalta työväenyhdistyksestä irtaantuminen oli tärkeää, sillä näin toivottiin saatavan mukaan puolueeseen sitoutumattomia harrastajia. Kahtiajakautuneessa yhteiskunnassa työväentalon kynnyksen ylittäminen oli vaikeaa aatteellisesti toisin ajatteleville.

Iltamakulttuurin heikentyessä ja monien työväenyhdistyksen huomassa toimivien näyttämöiden lopettaessa toimintansa eri puolilla maata Tikkurilassa näyttämötoiminta jatkui ja vahvistui. Iltamia varten harjoittelevasta ohjelmaryhmästä se kehittyi pikku hiljaa itsenäisen harrastajateatterin suuntaan.

2. KUVA: ALKU

(Pukuhuone on pimeä. Yleisövalo piirtää lattialle näyttämölle johtavan kiilan, kuin punaisen maton. Sen valossa avautuu näkymä näyttämön taakse. Takahuoneen sisäinen järjestys ei ole paljaalla silmällä nähtävissä. Pöydällä lojuu meikkejä ja irtoviiksiä. Kolmesta kypärästä, haarniskasta ja golfpussiin asetetuista miekoista saattaa nopeasti päätellä, että jonkinlainen liikekannallepano on kyseessä. Francisco makaa lattialla ja vartioi verhojen alta yleisön asettumista paikoilleen. Jännitys on vääristänyt yleisön jättiläiseksi, joka tunkeutuu nyt liian ahtaaseen katsomoon, käsissään kukat kuin miekat.)

BERNARDO: Keitä siellä on? Missä Horatio on?

HORATIO: Mun kaverit.

MARCELLO: Ei kai siellä oo Vaala?

FRANSISCO: Ei, mut Siiri on!

MARCELLO: Onneks. Se nauraa kovaa. Missä se Horatio nyt on?

BERNARDO: Kello on tasan. "Ristiäisväki katsoi kun pastori Rastas kastoi".

MARCELLO: (Hytkyttää itseään silmät kiinni) TANskan vasalleja. Tanskan VASAlleja.
Tanskan vasaLLEJA

HORATIO: (Tulee) Ehtiiks käymään pissalla? Tsemii bebaan!
(Sali hiljenee. Pimenee. Francisco astuu lavalle. Valo nousee. Bernardo menee.)

BERNARDO: "Ken siellä?"

FRANSISCO: "Ei, mulle vastatkaa! Seis! Ken se on?"

LUKU 2

Kunnianhimoista aikuisteatteria

Jäähyväiset työväentalolle

TIKKURILAN TEATTERIN perustamisen aikoihin työväenyhdistyksen aktiivit tuskailivat jäsenten epäaktiivisuutta. Vuonna 1961 huvitoimikunta järjesti vielä illanviettoja jäsenille, mutta iltamia työväenyhdistys ei enää sillä vuosikymmenellä järjestänyt. Viimeisiä työväentalon yleisötilaisuuksia olivat vappujuhlat, naisjaoston äitienpäiväjuhla sekä nuorisosaston järjestämät tanssit. Vuonna 1964 yhdistyksessä peräänkuulutettiin uusia harrastusmuotoja, jotka pystyisivät kilpailemaan kaupallisten harrastusten, kuten elokuvien ja ravintolaelämän sekä television kanssa.³⁵ Ajat olivat muuttuneet.

Jo 1950-luvulta lähtien yhdistyksen aktiiveja oli huolettanut, miten työväentalon merkitys ihmisten elämässä väheni.³⁶ Trendi oli tuttu monella muullakin talolla, eikä sille olisi paljon voinut tehdä aktiivisellakaan yrittämisellä. Vapaa-ajasta kilpaili entistä laajempi harrastustarjonta, arkipäivän elinpiiri laajeni ja vapaa-aika juhlineen rajautui yhä tarkemmin perheen – ja television – ympärille.³⁷ Tikkurilan Teatterin paikallisen teatteriharrastuksen elävöittämiseksi järjestämässä keskustelutilaisuudessa vuonna 1963 Työväen Näyttämöiden Liiton edustaja, ohjaaja Pentti Lähde totesi, että televisio on yksi katsojamääriä vähentävä tekijä. Hän kuitenkin arveli sen vaikutuksen kestävän vain noin kaksi vuotta.³⁸

Tikkurilan Teatterin erkaantumisen yhdistys näyttää hyväksyneen suuremmista mukinoista. Vuoden 1960 marraskuussa ehdotettiin yhdistyksen aneemisen toiminnan elvyttämistä uuden näytelmäpiirin perustamisella, mutta esitys ei johtanut toimenpiteisiin. Vaikka näyttämötoiminnan loppuminen koettiin yhdistyksessä varmasti menetyksenä, siitä ei koitunut pahaa verta yhdistyksen ja teatterilaisten välille. Yhdistys ei jäänyt itkemään teatterin perään, vaan 1960-lukua muistellaan aikana, jolloin aktiivinen ydin piti vahvasti yhtä ja ”toverillinen henki” vallitsi.³⁹

Yhdistyksen tiedosti ränsistyneen työväentalon rajoitteet. Teatteri oikeastaan jätti työväentalon vain hieman ennen yhdistystä. 1950-luvun lopulla työväenyhdistys käynnisti reilun vuosikymmenen monipolvisen projektin, joka päättyi työväen talon purkamiseen kesällä 1968. Uudet toimitilat, Tikso-kellari, valmistuivat samalle paikalle Peltolantie 2:een vuonna 1969. Teatteritoiminnan jatkaminen uusissa tiloissa oli mukana suunnitelmissa rakennusprojektin edetessä.

Työväenyhdistys halusi rakentaa ajan vaatimukset täyttävän kerho- ja kulttuurikeskuksen, joka pystyisi kilpailemaan kaupallisen huvitteluelämän kanssa ja siten houkuttelemaan myös nuoria mukaan toimintaan.

**Ohjaaja
Pentti
Lähde arveli
television
katsoja-
määriä
vähentävän
vaikutuksen
kestävän
noin kaksi
vuotta.**

Vuonna 1968 purettu työväentalo sijaitsi nykyisten Peltolantien ja Talvikkitien kulmauksessa. Kuvassa talo 1960-luvulla.

Muun muassa pitkän linjan näyttämöläiseltä, Mauno Viialalta kysyttiin, minkälainen näyttämö taloon pitäisi rakentaa. Teatterin johtokunnassa keskusteltiin vuoden 1961 lopulla työväenyhdistyksen aikeesta rakentaa uusi työväentalo. Osa yhdistyksen jäsenistä oli jättämässä näyttämötilojen rakentamisen myöhempään rakennusvaiheeseen liiketilojen ja kerhohuoneiston jälkeen. Teatteri ei luonnollisesti ollut hyvillään näistä puheista.

Teatterilaiset ottivat tässä yhteydessä voimakkaasti kantaa, ettei teatteri tue mitään poliittista aatetta. Työväenyhdistyksen pyynnöstä päätettiin kuitenkin esittää *Eduardin*

lapset lahjanäytäntönä uuden työväentalon rakennuskassan kartuttamiseksi. Teatteri tarvitsi tilat, jotta se pystyi toteuttamaan tarkoitustaan *"tarjota henkistä virkistystä kaikille kunnan asukkaille"* ja vetää mahdollisimman laajat piirit tähän monipuoliseen kehittäväan harrastukseen.

Teatteritilojen järjestymiseen yritettiin vaikuttaa niin työväentalon kuin paikkakunnan koulujen rakennusprojektien yhteydessä. Näyttämöä Tikso-kellariin ei kuitenkaan tullut. Yhdistyksen omassa käytössä olleet neliöt jouduttiin lopulta rajaamaan minimiin, sillä liiketilan vuokraus toi esitystoimintaa enemmän tuottoja ja liikekiinteistön rakennuttamiseen löytyi yhteistyökumppaneiden kautta rahoitus.⁴⁰

Taloudelliset tekijät ohjasivat voimakkaasti talon toimintaa, mutta samanaikaisesti työväenyhdistysten kulttuuritoiminta väheni muista yhteiskunnallisista syistä johtuen. Oleellinen tekijä työväenyhdistysten kulttuuri- ja harrastustarjonnan vähenemisessä oli myös se, että näitä toimintoja alettiin tuottaa yhä enemmän yhteiskunnan varoin. Valtion ja kuntien rahoitusta teattereille, kirjastoille ja orkestereille lisättiin.⁴¹ Pikkuhiljaa rakennettiin myös urheilu- ja uimahalleja, ja urheiluharrastusta alettiin tukea julkisin varoin. Työväenyhdistykset, jotka olivat vastanneet huomattavalta osalta paikkakunnan harrastusmahdollisuuksista periaatteella jokaiselle jotakin, keskittyivät enemmän koulustoimintaan ja sitä kautta sille tärkeään asiaan – kunnalliseen vaikuttamiseen.

Nimenvaihdoksella uusia mahdollisuuksia

MUUTOS TYÖVÄEN Näyttämöstä Tikkurilan Teatteriksi vaikuttaa pöytäkirjojen säntillisillä kirjoituskonetekstin täyttämällä riveillä varsin mutkattomalta. Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys päätti Asema-tiellä sijainneessa Mäkelän baarissa 27.1.1961 klo 19.30 alkaneessa kokouksessaan sääntö-

muutoksesta, jolla muutettiin yhdistyksen nimi ja kasvatettiin johtokunnan jäsenten määrää seitsemästä kymmeneen. Samana iltana klo 21 alkaneessa kokouksessa Tikkurilan Teatterin johtokunta valitsi uuden puheenjohtajan ja muut teatterin toimihenkilöt. Kokouksessa päätettiin myös lippujen

Naistoimikunta.
Edessä keskellä
tuleva
yhdistyksen
puheenjohtaja
Anna-Liisa
Nupponen.

hinnoista, keskusteltiin esiintymispaikoista, mainostamisesta ja tulevasta ohjelmistosta, perustettiin yhdistyksen toimintaa tukeva naistoimikunta, päätettiin hakea kunnan avustusta ja päivittää laiminlyöty jäsenrekisteri. Työväenyhdistys ei liittynyt enää uudistettuun yhdistykseen.⁴²

Työväenyhdistyksestä itsenäistyminen ei sinällään edellyttänyt nimenmuutosta, mutta sillä haluttiin korostaa toiminnan poliittista riippumattomuutta. Tikkurilan esiintymisen nimessä oli itsestään selvää, sillä toiminta oli vahvasti paikallista. Tikkurila oli tässä tapauksessa pienin yhteinen nimittäjä – esimerkiksi Vantaata ei tuolloin ollut olemassakaan. Tikkurilan Työväenteatteri olisi ollut mahdollinen nimi, mutta päätös tiputtaa sana työväki pois vaikuttaa olleen ilmeinen.

*”Tikkurilan Teatteri nimeen päädyttiin sen takia, että työväentalo oli purku-uhan alla ja kylmä, ja haluttiin päästä esiintymään muuallekin.”*⁴³ Tilakysymys oli ratkaiseva tekijä. Kaupungilla lähialueiden koulujen käytöstä päättävä koululautakunta oli vahvasti porvariedustettu, joten nimenmuutos helpotti ovien avautumista kouluille.

”Nyt me päästää sit esiintymään, päästään lämpimään ja saadaan yleisöä, ja sinne tulee sit kaikki, ettei ketään pelota se työväki-sana siinä,” yhdistyksen ensimmäinen rahastonhoitaja Taimi Viiala kuvasi vuoden 1961 tunnelmia.

Aatteellisen pohjan laajentuminen oli alkanut jo vuonna 1945 perustettaessa Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistystä. Sen johtokuntaan valittiin ensimmäistä

kertaa porvariedustajia, kuten Orvokkitien koulun johtajaopettaja, pidetty Veikko Jussila.⁴⁴ Hän hoiti puheenjohtajuutta Tikkurilan Teatterin ensimmäisinä vuosina. Koulukenttää johtokunnassa edusti samaten Tikkurilan ammattikoulun rehtori Eino Asikainen, joka yhdistyksen puheenjohtajana järjesti teatterille harjoitustilat vastavalmistuneelta koululta vuonna 1963.⁴⁵

Työväentalon jälkeen harjoitus- ja esiintymispaikkoina olivat muun muassa Orvokkitien koulu eli nykyinen Kulttuurikeskus Orvokki, Peltolan koulu sekä ammattikoulu, jonka pihallakin esiinnyttiin kesällä. Esitystä vietiin eri kouluille aina sen mukaan, miten tiloja saatiin varatuksi. Näin katsomoon

”Nyt me päästää sit esiintymään, päästään lämpimään ja saadaan yleisöä, ja sinne tulee sit kaikki, ettei ketään pelota se työväki-sana siinä.”

Tikkurilan Teatterin ensimmäiseen johtokuntaan valittiin Viking Ahrenberg (pj.), Veikko Jussila (varapj.), Satu Unho (siht.), Marjatta Kankaanpää, Sven-Erik Järvinen, Johannes Korteesmaa, Vappu Kiuru, Erkki Lahtinen, Anna-Liisa Nupponen ja Pertti Nyberg. Rahastonhoitajana toimi Taimi Viiala ja jäsenkirjurina Kaija Pärssinen.

”Ihmiset odotti niitä ensi-iltoja ja salit oli aina täynnä. Kaikki kun tunsu toisensa, niin odotettiin, minkälainen seuraava näytelmä on ja kuka esittää mitään.”

saatiin houkutelluksi väkeä seudun eri alueilta. Lehdissä nimenmuutosta käsiteltiin ikään kuin paikkakunnalle olisi perustettu uusi teatteri, joskin sen todettiin tapahtuneen jo useamman vuoden kituliaana toimineen Työväen Näyttämön tuhkasta. Uusi ”vireä ja eteenpäinpyrkivä” teatteri oli houkutellut mukaan uusia innostuneita niin lavalle kuin kulissemiin.⁴⁶

Alkuaikojen aktiivisten teatterilaisten Taimi Viialan ja Paula Kosken mukaan suhtautuminen poliittisuuteen oli mutkaton, vaikka poliittinen asetelma vaikutti taustalla. Kun yhdestä suusta naiset pohtivat:

T: Onks sitä itse niin poliittinen henkilö, vai mitä, mut musta siellä ei koskaan, vaikka ne ihmiset oli työväenyhdistyksen jäseniä, niin ---

P: ei puhuttu politiikkaa.

T: Mut sehän nyt on selvä, et Työväen Näyttämölle ei tullut ihmisiä, jotka ei uskaltanut astua työväentalon ovesta sisään.⁴⁷

Uudet esiintymispaikat laajensivat potentiaalista katsojakuntaa, paitsi alueellisesti, myös poliittisen ajatusmaailman kannalta.

Tikkurilan Teatterin toimittua vasta puolisen vuotta puheenjohtaja Veikko Jussila totesi, että ”Teatteri on iskostunut kuntalaisten tietoisuuteen. --- Kunnan taholta on myös ilmaistu toivomus, että asiaa koetettaisiin voimakkaasti viedä eteenpäin ja että Teatteri voisi entistä laajemmalla pohjalla toimien tulla kaikkien eri kunnan osien yhteiseksi hyväksi.”⁴⁸

Taimi kertoo, että Tikkurilan Teatterillaikin oli vielä vankka kiinnostunut yleisö, vaikka iltamakulttuuri oli jo hiipunut:

”Tää oli niin paljon pienempi paikkakunta silloin, ihmiset --- odotti niitä ensi-iltoja ja salit oli aina täynnä. Kaikki kun tunsu toisensa, niin odotettiin, minkälainen seuraava näytelmä on ja kuka esittää mitään.”

Kuusikymmentäluvulle tultaessa Tikkurila kasvoi ja poliittinen moniäänisyys sen myötä. Etenkin työpaikoilla vasemmiston sisäinen kädenväntö oli kovaa, mutta Tikkurilan Teatterissa se ei vaikuttanut. ”Näytelmätoiminnassa mukana olleet oli ensisijassa [harrastaja]näyttelijöitä ja teatterilaisia, eikä niin paljon sitä politiikkaa --- se ei näyteltyt niin suurta osaa siinä.”⁴⁹

Pertti ja Kaija
Pärssinen, Tuula
Nyman ja
Pertti Nyberg
harjoituksissa.

Sitoutuneita harrastajia ja puoliammattilaisia

TYÖVÄENTEATTEREIDEN valtakunnallista merkitystä lisää se, että ne täydensivät oleellisesti teatterialan puutteellista ammattikoulutusta. Työväenteattereiden näyttelijät olivat hyvin sitoutuneita tekemiseensä pelkkänä harrastuksenakin, joka saattoi jatkua vuosikymmeniä. Teatteriharrastus oli *itsekasvatuksen* muoto, jolla esiintymisvalmius ja itsevarmuus kasvoivat. Tutkija Mikko-Olavi Seppälän mukaan näytelmien sisältö (sanoma) ei välttämättä ollut olennaista, vaan ilmaisun opiskelu.⁵⁰ Tikkurilan Teatteri panosti näyttelijäntöön koulutukseen alkuajoista lähtien. Esimerkiksi vuonna 1963 keskityttiin ”puhetekniikka- ja liikuntakoulutukseen, jotka muodostavat koko teatterin rungon”.⁵¹

Taitoja kartutettiin myös eri tahojen järjestämällä kursseilla, joille osallistumista työväenyhdistys ja kuntakin saattoivat tukea. Jo Työväen Näyttämöllä ja myöhemmin Tikkurilan Teatterissa näytellyt Mauno Viiala sai erälle kurssille avustusta työnantajan, Konekeskuksen johtajan, omasta taskusta. Se kertoo, minkälaisessa arvossa harrastusta pidettiin. Pääasiassa kursseille osallistuttiin kuitenkin omalla kustannuksella, ja osanottajat olivat ammattilaisia. Vetäjinä oli ohjaaja Kalle Holmbergin kaltaisia Suomen huippuja. Tikkurilan Teatterin ohjaajat olivat ammattilaisia, kuten suomalaisen elokuvan tähdet Laila Rihte ja Tommi Rinne.⁵²

Tikkurilan Teatterissa oli vuoden 1961 loppupuolella 30 jäsentä. Taloudellinen tilanne oli heikko, sillä uuden teatterin avajaisnäytäntönä esitetty *Vilpittömät viekastelijat* (1961) keräsi viiteen esitykseen 440 katsojaa, mitä pidettiin vähänä. Markkinointiin otettiin käyttöön uusia keinoja. Paikkakunnan yrityksille tarjottiin tilausnäytöksiä ja puhelinpylväsilmoittelun rinnalla alettiin tehdä koteihin ja yrityksiin jaettavia mainoslehtiä, esitteitä.⁵³ Ensimmäisen vuoden toinen näytelmä *Eduardin lapset* (1961, ohjaus Tommi Rinne), olikin jo yleisömenestys, mikä

Laila Rihte ohjaa
Näköala sillalta
-ryhmää Tikkurilan
ammattikoulun
veistoluokassa.

Näytäntökaudelle
1962–1963
huolella toimitettu
käsiohjelma esittelee
Tikkurilan Teatterin
toimintaa ja
henkilöitä niin
lavalla kuin lavan
takana. Kunkin
näytelmän
roolitus käy ilmi
käsiohjelman
väliin
sujautettavasta
lehdykästä.

toi tarpeellista tukevuutta uuden teatterin toiminnalle. Esityksiä oli alkuaikoina jatkuvasti. Uutta näytelmää suunniteltiin jo kovaa vauhtia kun edellistä esitettiin. Ohjelmiston suunnittelussa pyrittiin monipuolisuuteen: *"Kevyitä kansanomaisia"* seurasivat *"taiteellisesti korkeatasoisemmat näytelmät"*. Myös kevyitä kesänäytelmiä tehtiin. Johtokunta haistoi markkinaraon lastennäytelmissä, joille kertyikin runsas katsojajoukko paikkakunnan kouluja kiertämällä. Laila Rihteen ohjaaman *Hyrrän* (1961) 13 esityksessä oli 3 400 katsojaa, jotka rahastonhoitajan murheeksi maksoivat kymmenpennisillä. Topeliuksen satuun poh-

Seppo Rantanen, Paula Koski, ohjaaja Laila Rihte, Mauno Viiala ja Vetsera Järvinen näytelmän Näköala sillalta harjoituksissa vuonna 1962.

jaavan *Hyrrän* näyttelijöissä oli mukana myös kolmisenkymmentä lasta, jotka näin saivat kasvatusta teatterityöhön nuoresta pitäen.⁵⁴

Toisen toimintavuoden jälkeen jäsenmäärä oli kasvanut 50:een, ja tyytyväisinä todettiin, että tavoite, paikkakunnan teatteriharrastuksen herättäminen, oli saavutettu. Eri-tyisesti lapsia ja nuoria oli saatu mukaan, ja uusia jäseniä toimintaan kaivattiinkin kovasti. Tikkurilan Teatterin alkuvuosien huolet ovat hyvin tuttuja nykypäivänkin teattereille. Vuodelta 1962–1963 todettiin, että *"toimintaa on vaikeuttanut jatkuvasti rahan- sekä harjoitus- ja esitystilojen puute. Heikohko yleisömenestys on aiheuttanut pohdiskeluja, miten saada paikkakunnan yleisö mukaan. Vaikeuksista huolimatta on innostus näyttelijäin keskuudessa ollut suuri---"*⁵⁵

"Aina kun olisin halunnut lähteä tanssimaan, miehelläni oli harjoitukset. --- Kun ajattelee, että ihmiset teki raskasta työtä, ja harjoitukset alkoi seitsemältä. Kai se oli se näyttämön magia, että ihmiset oli niin innostuneita."

Alkuaikojen aktiivit muistelevat vahvaa sitoutumista harrastukseen. Taimi Viiala keskittyi taloudenhoitajana teatteriyhdistyksen paperitöihin. Paula ja Kalevi Koski olivat molemmat aktiivisesti mukana Tikkurilan Teatterin ensimmäisten vuosien näytelmissä. Heidän poikansakin nähtiin mukana. Kymmenen kilometrin matka Itä-Hakkilasta Tikkurilaan ja takaisin sujui kävellen kahdesti viikossa kahdeksantuntisen työpäivän jälkeen. Myöhemmin kuljettiin mopedilla säässä kuin säässä. Harjoituksista ei juuri oltu pois. Tämä on helppo uskoa, sillä niin selvästi

Kymmenen kilometrin matka Itä-Hakkilasta Tikkurilaan ja takaisin sujui kävellen kahdesti viikossa kahdeksantuntisen työpäivän jälkeen.

naiset muistavat sen kerran kun eräs näyttelijä ei ilmaantunut esitykseen hairahduttuaan juopottelureissulle. Produktiossa oli ilmeisesti jotain muutenkin vialla, sillä itse esitys on jäänyt heidän mieliinsä kehnona, ja sen nimikin on painunut unholaan.⁵⁶

Jos jo Työväen Näyttämöllä oli vaativia näytelmiä, Tikkurilan Teatterissa taiteellinen panos kasvoi. *"Ei ollut perinteisiä amatöörinäyttämön näytelmiä, vaan vaativampia --- kunnianhimoista toimintaa."*⁵⁷ Ensimmäisinä vuosina ensi-iltansa saivat muun muassa näytelmät *Näköala sillalta* (1962, ohjaus Laila Rihte), *Kolme valkoista paitaa* (1962, Pentti Lähde), satunäytelmä *Pököpeikko ja Piippana* (1962, Laila Rihte) sekä *Tirkistysluukku* (1964, Laila Rihte).

Lisäksi teatterin joukoista oli muodostettu ohjelmaryhmä, joka kiersi esiintymässä esimerkiksi pikkujouluissa. Korkeatasoisuuden mittareina toimivat teatterikriitikot, jotka tuohon aikaan kävivät aktiivisesti katsomassa harrastajanäyttämöiden näytelmiä ja kirjoittivat hyvinkin perusteellisia juttuja näkemästään. Arvosteluja oli ainakin lehdissä Helsingin Ympäristö, Kansan Uutiset, Suomen Sosialidemokraatti sekä Helsingin Sanomat.⁵⁸

"SE MIKÄ mahdollisesti menetettiin teknillisissä puutteellisuuksissa, saatiin takaisin eläytymisen intensiivisyydessä, syvässä rakaudessa vaativaan harrastukseen."⁵⁹

"TIKKURILAN TEATTERIN sunnuntainen ensi-ilta muodostui uuden paikkakunnallisen teatterimme onnistuneeksi lähtölaukaukseksi,

Ohjaaja Pentti Lähde (kuvassa vasemmalla) saatiin Työväen Näyttämöiden Liiton kautta ohjaamaan näytelmä *Kolme valkoista paitaa* vuonna 1962.

Nybergin tähtäimessä oli synnyttää Tikkurilaan ammattiteatteri.

32

Teatterinjohtaja
Pertti Nyberg.

jonka merkittävyttä korostavat vielä ilmeinen pyrkimys teatterin tason kohottamiseen näytelmien valinnan, henkilöohjauksen, lavastuksen ym. suhteen. Tuntuu siltä, että uusi teatterimme on onnekseen kokonaan sanoutunut irti halpahintaisen, helposti saatavilla olevan komiikan piiristä ja siirtynyt ajanvietteeseen, jonka esittäminen ja katsominenkin asettavat korkeampia vaatimuksia. Tätä todisti Eduardin lapsien valinta teatterin ohjelmistoon. Tämä ranskalainen komedia --- liikkuu sellaisten asioiden parissa, jotka kömpelösti käsiteltyinä voivat tehdä näytelmästä makaaberin farssin. Näin ei kuitenkaan käynyt Tikkurilan Teatterissa: Eduardin lapset säilyi keveänä ja yllättävän eleganttina alusta loppuun.

Näytelmä parani huomattavasti loppuaan kohden. Ensimmäisen näytöksen hieman vanhahtava henkilöasetelma alkoi toisessa näytöksessä elää ja liikkua, kolmannessa päästiin parhaaseen tulokseen, tavoitettiin komedian kevyt vire ja tulkittiin tekstiin ranskalaisittain sijoitetut, erikoiset nyanssit juuri oikealla kepeydellä ja leikkisyydellä. Kokonaisuudessaan oli näytelmän ohjaus kiinteä, henkilömateriaalia oli käsitelty siten, että osasuorituksista saatiin irti poikkeuksellisen paljon.

Näytelmän hallitsevin, koko ajan näyttä-

möllä ollut henkilö on rouva Darve-Stuart. --- Paula Koski suoriutui osastaan erikoista tunnustusta ansaitsevalla tavalla. Hänen varmuutta ja erinomaisia komediennekykyjä osoittava Denisensä oli aito ja hyvin jäsennelty. Hänen näyttelmissään ei ollut jälkeäkään pingoittuneisuudesta tai maneeereista. --- Myös artikulointinsa puolesta Paula Koski sopi näyttämölle, jossa ilmeikäs ääni on vähintään yhtä hyvä avu kuin luonteva liikehtiminen.”⁶⁰

Pertti Nyberg oli 1960-luvun voimahahmo Tikkurilan Teatterissa. Hänen tähtäimessään oli synnyttää Tikkurilaan ammattiteatteri. Nyberg oli ammatiltaan *elokuvaaja* ja toimi Tikkurilan Teatterin teatterinjohtajana vuosina 1961–1967. Tätä työtä hän hoiti palkatta, mistä kevyenä korvauksena olivat muun muassa kunnanhallituksen apuraha. Alkuvuosien kohokohtana pidettiin Laila Rihteen ohjaamaa *Sateentekijää* (1963), jossa Nyberg esitti pääroolin.⁶¹ Ensi-ilta oli Nybergin 15-vuotisjuhlanäytäntö. Näytelmää suitsutava artikkeli nosti Nybergin esiin miehenä, ”jonka varassa paikallinen teatteriharrastus on ollut mitä suurimmissa määrin. --- Näytelmän nimi on varsin osuva, --- sillä ilman häntä olisi myös Tikkurilan Teatteri kuihtunut Helsingin

Pertti Nybergin juhlanäytännön Sateentekijän ensi-illassa Tikkurilan ammattikoululla nähtiin myös ohjaaja Valentin Vaala (eturivissä kolmas oikealta).

ympäristölle ominaiseen kuivuuteen, mitä paikalliseen teatteritoimintaan tulee.”⁶²

Harjoitusten ulkopuolella teatterilaiset tapasivat harvemmin. Jokaisella oli siviilityönsä sairaanhoitajana, kauppiana tai sosiaalityöntekijänä, sillä varsinaisia teatterialan ammattilaisia mukana oli vähän. Niin kauan kuin työväentalo oli pystyssä, se kokosi vanhoja näyttämöläisiä yhteen juhliin ja urheilemaan. Tikkurilan Teatterin porukalla vietettiin ensi-ilta-, joul- ja kesäjuhlia. Toisinaan Pertti Nybergin luona pidettiin juh-

lien jatkoja. Nyberg vaikutti taiteilijoiden ja teatterilaisten ammattilaispiireissä. Hänen lähipiiriinsä kuului muun muassa sellaisia kotimaisen elokuvan suuruuksia kuin Valentin Vaala.

Nyberg oli avoimesti homoseksuaali. Tähän suhtauduttiin Tikkurilan Teatterissa ongelmattomasti, mikä kertoo ajan oloon verrattain liberaalista asenneilmapiiristä. *”Vaikka olisi voinut kuvitella, kun oli tuollaista tavallista työmiestä, niin olisivat voineet suhtautua toisinkin.”⁶³*

Hiipuva aikuisteatteri

YHTÄ AINOATA syytä tai aikapistettä Tikkurilan Teatterin aikuisteatterin hiipumiselle on vaikea asettaa. Innokkaiden ja motivoituneiden tekijöiden joukko oli 1960-luvulla ilmeisen tiivis, mutta näiden vetureiden työ tuntui aika ajoin varmasti kivireen vetämiseltä. Kuten yhdistyksissä niin usein, pulaa oli

niin rahasta kuin tekijöistä. Toimintaa haluttiin kehittää vakaampaan ja ammattimaisempaan suuntaan ja voimaa haettiin yhteistyöstä.

Tikkurilan Teatteri kutsui vuonna 1963 Työväen Näyttämöiden Liiton, TNL:n, ja paikallisen työväenopiston edustajat mukaan

Lavastaja
Jukka Rosendahl.

keskustelutilaisuuteen, johon myös teatterin omat näyttelijät osallistuivat joukolla. Taroituksena oli löytää kosketus eri tahojen kesken, jotta teatterin toiminta voisi jatkua. Puheenjohtaja Veikko Jussila totesi teatterin kahden ensimmäisen vuoden olleen vaikeita. Talous oli veitsenterällä, mikä rajoitti teatterin toimintaa, vaikka lahjakkaita tekijöitä oli. Teatteri ei kyennyt toteuttamaan tehtävänsä *"paikkakunnan sivistyttäjänä"*. Velkaisen teatterin toiminnan tukemiseksi toivottiin niin yleisöä kuin kunnanisiä liikkeelle. Johtokuntaan toivottiin henkilöitä, joilla oli vaikutusvaltaa Tikkurilassa. Uutta jäsenistöä kaivattiin etenkin taustatehtäviin, *"raa'an työn tekijöiksi"*, jotta pieni ydinjoukko saisi välillä levätä. Ongelmana oli myös asianmukaisten harjoitus- ja esitystilojen puute.⁶⁴

Lehtiutisoinnin mukaan yksimielisiä oltiin siitä, että toiminta olisi saatava säilymään, jotta nuorilla olisi tilaisuus harrastaa teatteria *"kaiken nykyaikaisen kaupallisen ajanvietteen vastapainoksi. Elävä esitys ja taiteeksi kehitetty ilmaisu on sentään monin verroin arvokkaampi ja tavoitellumpi kuin levytetty, filmattu ja valmiina tarjoiltu 'taide'"*. Jo työväenyhdistyksen ja Työväen Näyttämön toiminnassa mukana ollut Vappu Kiuru valitteli, että on häpeä, ellei Tikkurila elätä yhtä teatteria. *"Mielestäni toverihenki puuttuu."* Pertti Nyberg nosti esiin television tuomat haasteet ja totesi taitteen kaupallistuvan. *"Pelkkä aate ei tuo rahaa."* Nyberg suunnitteli teatterin johtajuudesta luopumista, mikä luonnollisesti huoletti jäsenistöä. Korvauksetta toimiminen kävi ym-

märrettävästi raskaaksi, sillä entinen talkoohenki oli muuttunut toiminnan vakiintuessa ja kasvaessa. Puheenjohtaja Veikko Jussilan sanoin: *"Johtaja Teatterilla on oltava, jos Nyberg jättää, 'kyykähtää' teatteri."* Nyberg näyttää kuitenkin saaneen uuden toivon kipinän todetessaan, että kerran pystyyn saadun teatterin toimintaa on jatkettava, kunhan rahaa saadaan. TNL:n Pentti Lähde totesi, että ongelmat ovat samankaltaisia useilla näyttämöillä. Tikkurilan Teatterin Helsingin maalaiskunnalta saamaa tukea hän piti *"inhoittavan alhaisena"*. Kunnanisät oli saatava *"lämpimiksi"* teatteri-idealle.⁶⁵

Resurssikysymykseen päätettiin hakea ratkaisua yhteistyöstä työväenopiston kanssa. Valtionavun piiriin kuuluvana sillä oli paremmat taloudelliset valmiudet järjestää koulutusta ja palkata ohjaajia. Tikkurilan teatterilaisia kehoitettiin hakeutumaan työväenopiston näytelmäpiiriin. Teatterin johtokunta vei asiaa eteenpäin ja päätti hakea lisäävustusta kunnalta. Sitä saatiinkin, mutta edelleen avustus oli muiden paikkakuntien teattereiden saamiin verrattuna *"kaikkein pienin"*.⁶⁶ Yhteistyö työväenopiston kanssa ei osoittautunut ratkaisuksi. Jo ensimmäisen syyskauden jälkeen johtokunta totesi, että *"näyttelijäin mielenkiinto on laskenut, koska ensi-illasta ei ole tietoaakaan"*. Ryhmän harjoittelema näytelmä *Mäkisen kenkä ja tossu* ei valmistunut, ja yhteistyöstä työväenopiston kanssa luovuttiin.⁶⁷

Vaikeudet murensivat nähtävästi tekijöiden innostusta, mikä oli sääli, sillä kunnan

vakuuttelu näytti tuottavan nyt tulosta. Avustuksia saatiin, ja toimintaolosuhteet parainivat huomattavasti vuodesta 1963 lähtien uuden ammattikoulun valmistuttua. Näiden tilojen käyttö tuli tosin luultua kalliimmaksi, ja taloudellinen tilanne oli edelleen kireä. *Tirkistysluukun* (1964) valmistumisen jälkeen taiteellinen toiminta oli jäissä. Koska toimintaa ei juuri ollut, oli myös kunnan avustusta jäljellä, vaikka vuoden 1965 avustushakemus syystä tai toisesta oli jäänyt lähettämättä. Vuosina 1964–1966 varsinaista teatteritoimintaa ei ollut. Tämän kaltainen vaikeus välittyy tämän ajan toiminnan pöytäkirjaltioinneista tai niiden puutteesta.⁶⁸

Vaimentumista edesauttoi teatterinjohtaja Nybergin vetäytyminen toiminnasta. Vuonna 1966 Nyberg luopui roolista näytelmässä, osallistumiset kokouksiin kävivät harvemmiksi, ja seuraavana vuonna Nybergiltä jouduttiin tiedustelemaan, vieläkö hän jatkaa teatterinjohtajana. Pertti Nybergin laajat verkostot taidemaailmassa olivat hyödyttäneet koko teatteria, sillä niiden kautta taattiin hyvät ohjaajat taloon. Merkittävä tekijä toiminnan hiipumisessa oli Nybergin siirtyminen yhä enemmän varsinaisten työtehtäviensä pariin ja lopulta hänen menehtymisensä vuonna 1968. Pertti Nybergin traaginen kuolema auto-onnettomuudessa päätti yhden kauden Tikkurilan Teatterin historiaa. Voimahahmon menehtyminen oli kova isku yhteisölle, eikä toista samanlaista vetäjää tullut. Paula Koski kertoo, että omakin ”harrastus jäi, koska vetäjä jäi. Kukaan ei halunnut ottaa veto-

*juhdan hommaa.”*⁶⁹

Nybergin lähdön jälkeen teatteri haki uut-ta suuntaa. Vuonna 1967 jäseniä oli 62. Helsingin maalaiskunnan toisilla kulttuurivii-koilla esitettiin näytelmä *Puut kuolevat pys-tyyn*, joka sai kiitosta. Kunta puolestaan sai lehdistössä pyyhkeitä luokattoman huonos-

**Vaikka vuotta 1972 kuvattiin toiminta-
kertomuksessa erittäin aktiiviseksi, johtokunta
päätti yllättäen loppuvuodesta lopettaa toiminnan.**

ta tuesta kulttuuritoiminnalle.⁷⁰ Anna-Liisa Nupponen valittiin puheenjohtajaksi vuonna 1970. Jonkinlainen ryhtiliike saatiin tehdyksi samoihin aikoihin. Tuolloin päätettiin, et-tei jäsenmaksuja peritä takautuvasti vuosilta 1967–1969, jolloin toimintaa ei ollut. Liekin ylläpitäminen oli nyt pääasia, kuten toimin-takertomuksessa todettiin: ”--- itse teatterin tekijöille teatteri on terapiaa ---”. Toiminnan jatkuminen jossakin muodossa nostettiin tärkeämmäksi kuin näytelmien laatu. ”On lähdeittävä harjoittelemaan vaatimattomampia näytelmiä”, kunhan jotain saatiin valmiiksi.

Helsingin läheisyyden takia ajateltiin, ettei ammattinäyttämöiden kanssa kannata läh-teä kilpailemaan, vaan on tyydytettävä oman kohderyhmän tarpeita. Varsinaista näytelmää

ei 1970-luvun ensimmäisenä vuonna saatu aikaiseksi, mutta joukko aikuisia harjoitteli työväenopistolla Ilkka Toiviaisen johdolla näytelmää *Muurahaisia*. Vuoden 1972 kesänäytelmänä esitettiin Simonkylän yhteiskoulun kentällä *Östermannin veljesten kotiristi*, josta oli kaksi esitystä.⁷¹

Teatteri lähti rakentamaan yhteistyötä uusien tahojen kanssa. Kunnan ja seurakunnan nuorisotyön kautta toivottiin saatavan rahoitusta ja uusia jäseniä. Yhdistys valmistui yhteistyöneuvotteluihin laatimalla kysymyslistan. Kenties vanhasta aatteellisesta taustasta kertoo tässä yhteydessä käyty pohdinta, koituisiko yhteistyöstä periaatteellisia vaikeuksia. Ajat jolloin työväenliike suhtautui kirkkoon ja mahdollisiin kunnallisiin porvaripiireihin penseästi olivat kuitenkin menneisyyttä. Taloudellista apua saatiin myös Tikkurilan Lions Klubilta, ja kunnan avustuksen näytti olleen kasvamaan päin. Uusien avauksien ansiosta mukaan tuli kymmeniä uusia nuoria ja ryhmät olivat levinneet kolmelle eri taholle: kunnan nuorisotilalle Vanamotiellä, Hakunilan seurakuntakeskukseen ja Tikkurilan yhteiskoululle.⁷²

Vaikka vuotta 1972 kuvattiin toimintakeromuksessa erittäin aktiiviseksi, johtokunta päätti yllättäen loppuvuodesta lopettaa toiminnan. Perusteluissivistystyölautakunnalle todettiin, ettei teatteri pysty taloudellisten vaikeuksien johdosta toimimaan kuin rajoitetusti ja amatöörivoimin; ettei teatteri pysty palkkaamaan ohjaaja ympärivuotiseksi; ja ettei teatteri nykyisellään vastaa paikkakunnan

Tikkurilan Teatterin veteraaneja 30-vuotisjuhlassa vuonna 1991. Mauno ja Taimi Viiala, puhumassa Aili Kolehmainen.

1970-luvun puolessavälissä Tikkurilan Teatterin väki vaihtui suurilta osin.

kulttuuritarvetta eikä voi antaa mahdollisuuksia lähiöasukkaille ilmaisutarpeen toteuttamiseen. Samalla teatteri esitti päätoimisen ohjaajan palkkaamista kauppalan alueelle.⁷³ Haluttiinko teolla antaa kuntaan signaali, että teatterin tukemiseksi oli todella otettava toinen vaihde päälle? Varmaa on, että keskusteluja Vantaan kulttuurikentän vahvistamiseksi käytiin muuallakin kuin Tikkurilan Teatterissa. Vuonna 1972 Vantaan kauppalassa, kuten lähes kaikissa Uudenmaan kunnissa, oli taideasiamies, Vantaalla kulttuurisihteeri Jorma Uimonen. Kaksi vuotta myöhemmin perustettiin kulttuuri-ohjaajan toimi. Tanssiteatteri Raatikko aloitti toimintansa vuonna 1972, ja Vantaan Seudun Taiteilijat ry perustettiin. Tilausta kulttuurikentällä siis näkyi olevan. Kauppala selvitti kunnallisen teatterin perustamista muun muassa asukaskyselyllä.⁷⁴

Vuonna 1974 paikkakunnalle syntyi Vantaan Seudun Taiteilijat ry:n näyttämöjaoston pohjalta uusi harrastajateatteri. Tuolloin todettiin, että teatterin, musiikin ja kuvataiteen tekijöiden yhteinen yhdistys oli liian suuri pitämään kaikkien puolia erityisesti kaupungin avustusten jaossa. Uusi ryhmä sai nimekseen Vantaan Näyttämö ja se toimi alkuaikoina pääasiassa Peltolan koululla.⁷⁵

Taiteilijaseuran näyttämöjaostoon kuului

Tikkurilan Teatterin edustajana myös puheenjohtaja Anna-Liisa Nupponen, mutta hän ei liittynyt Vantaan Näyttämöön. Uuden näyttämön perustajat, Hilikka ja Veikko Turtiainen, Ari Mäkinen, Jaakko Raiskinen ja Hannu Vuorinen käynnistivät toiminnan puhtaalta pöydältä. Alkuvuosina mukaan liittyi väkeä myös Tikkurilan Teatterista, kuten sittemmin Vantaan Näyttämöllä ohjauksia-kin tehnyt Mauno Viiala, Taimi Viiala, Anna-Liisa Nupposen veli Erkki Lahtinen ja hänen vaimonsa Leena Lahtinen. Vantaan Näyttämön tavoitteena oli saada aikaan vantaalainen, mahdollisesti kiertuepohjalta toimiva ammattiteatteri.⁷⁶

1970-luvun puolessavälissä Tikkurilan Teatterin väki vaihtui suurilta osin. Sen toiminta alkoi yhä enemmän painottua lasten ja nuorison aktivoimiseen sekä koulutukseen. Taideasiamies Jorma Uimonen totesi läänin taidetoimikunnalle, että jopa *”vajaakäynnin aikana”* Tikkurilan Teatteri on kasvattanut nuorta näyttelijäreserviä tulevaisuutta varten. Aikuisteatterin puolella viimeiseksi näytelmäksi jäi kesäksi 1974 valmistunut Timo Närhinsalon ohjaama *Roinilan talossa*, jonka esityskerrat jäivät yhteen.⁷⁷ Tämä yhteistyöproduktio oli Tikkurilan Teatterin sillä erää viimeinen aikuisten näytelmä ja samalla Vantaan Näyttämön ensimmäinen.

Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys muutti nimensä Tikkurilan Teatteriksi vuonna 1961. Nimenvaihdoksella haluttiin korostaa poliittista riippumattomuutta, jonka toivottiin auttavan harjoitus- ja esiintymistilojen saamista kouluilta. Rahaa syövä ja vetoisa työväentalo purettiin vuonna 1968. Työväenyhdistyksen rakennuttamiin uusiin toimitiloihin ei tullut näyttämöä, mikä osaltaan erkaannutti teatterin tekijöitä työväenyhdistyksestä.

Tikkurilan Teatterin ensivuodet olivat vilkkaita. Näytelmiä esitettiin muun muassa Peltolan koululla ja Tikkurilan ammattikoululla. Mukana olleita yhdisti aiempaa työväenyhdistystaustaa enemmän palo teatterin tekemiseen. Ammattiohjaajan johdolla työskennelleet harrastajat olivat hyvin sitoutuneita toimintaan, ja myös ammattiteatterin perustamisesta haaveiltiin. Jo 1960-luvun puolivälissä oli vuosia, jolloin toimintaa ei ollut.

Taloudelliset vaikeudet painoivat yhdistystä, ja tukea haettiin niin kaupungilta kuin yhteistyöstä työväenopiston kanssa. Vuonna 1968 menehtyneen teatterinjohtaja Pertti Nybergin myötä päättyi kunnianhimoisen aikuisteatterin kausi. Osa Tikkurilan Teatterin jäsenistä liittyi vuonna 1974 perustettuun Vantaan Näyttämöön. Tikkurilan Teatterin toiminta alkoi painottua teatteriharrastuksen tarjoamiseen lapsille ja nuorille.

3. KUVA: PORTAAT

(Hamlet lähtee juoksemaan Vernissan alasalin kierreportaita ylös.)

1. harppaus: Työmies Nieminen on kaatunut niissä kuumaa Vernissaa jalkapohjissaan.
2. harppaus: Punkkari-Jarmo on kokenut suurta vapautta portaat vallatessaan.
3. harppaus: Ville Vallaton on jopa liukunut alas kaidetta pitkin.
4. harppaus: Näyttämöllä seisova Polonius on menettänyt oikean jalan varpaankynnen portaissa kompuroidessaan.
5. harppaus ja Hamlet itse on Prinssinä Prinssin paikalla.)

HAMLET: "Ollako vai eikö, siinä pulma... Siinä kysymys johon kompastuin."

LUKU 3

Teatteri löytää kotinäyttämön

Teatteria kaikille lapsille

TIKKURILAN TEATTERIN painotus lapsi- ja nuorisoteatteriin ei käynnistynyt yhtäkkiä, vaan viitteitä siitä on jo johtokunnan kokouksen pöytäkirjassa vuodelta 1967. Samassa kokouksessa, jossa vallitsi epätietoisuus kantavan voiman Pertti Nybergin jatkamisesta teatterinjohtajana, tuleva pitkäaikainen puheenjohtaja Anna-Liisa Nupponen ehdotti lastennäytelmän tekemistä.⁷⁸ Tätä aikaisemminkin lastennäytelmiä oli tehty ja mukana oli ollut myös lapsinäyttelijöitä. Suuntautuminen lapsiin ja nuoriin vahvistui niin Tikkurilassa kuin harrastajateatterikentällä yleisemminkin 1970-luvulla.

Työväen Näyttämöiden Liitto, TNL, otti lasten ja nuorten teatterin nousun asialistoilleen ja alkoi järjestää erityisiä koulutuksia nuorten parissa teatteria tekeville. Uudenmaan lääni järjesti nuorison taidetapahtumia, jossa 13–17-vuotiaat ja 18–24-vuotiaat kisasivat sarjoissa taidoistaan muun muassa teatterin, elokuvan, suullisen esitystaidon ja lausunnan sarjoilla. Lausunnan sarjan voitti valtakunnallisella tasolla Tikkurilan Teatterin Mikko Roiha vuonna 1986. Vantaan kaupungin omat

harrastajateatteripäivät alkoivat vuonna 1981 harrastajateatterikatselmuksena, ja vuonna 1985 ne oli omistettu lapsille ja nuorille.⁷⁹

Tikkurilan Teatteri päätti aivan 1970-luvun alussa aloittaa nuorisotoiminnan, ja parikymmentä nuorta lähti mukaan Ilkka Toiviaisen ohjaukseen. Vuonna 1971 teatteri tuli johtopäätökseen, että toiminta on vietävä sinne, missä nuoret ovat. Vanamotien nuorisotila saatiin tuolloin käyttöön kaupungilta. Nuorisoteatterin termit olivat vakiintumassa, ja pedagogiikan kehittymistä seurattiin selvästi myös Tikkurilassa. TNL:lle raportoitii teatterissa toimivasta nuorisoryhmästä, joka ”työskentelee ns. terapeutisia metodeita noudattaen”. Vantaalle 1950- ja 1960-luvuilla kohonneet lähiöt olivat kehitysvaiheessa, jossa niissä kasvanut nuoriso oli varttunut teini-ikään. Tikkurilan Teatteri vastasi tarpeeseen saada nuorille ajanvietettä ja siten ohjata heitä pois pahanteosta: *”Toiminta on keskittynyt taidekasvatukseen laajentamiseen erityisnuorison keskuudessa, siten että on perustettu ryhmiä asutuskeskuksiin, jotka ovat koostuneet enimmäkseen ns. ongelmanuorisosta. Toiminta on --- todettu erittäin mielekkääksi ns. ilmaisuterapiatoiminnaksi, jolla on mahdollisuus luoda teatterityöntekijöitä ja yleisöä paikkakunnalle tulevaa teatteria varten.”*⁸⁰

Vantaan Näyttämön perustamisen jälkeen vuonna 1974 Tikkurilan Teatteri jäi pitkälti Anna-Liisa Nupposen harteille. Hän oli aina

Kati Ahlqvist (vas.), Mikko Roiha, Hanna ja Riikka Ahtiainen sekä Sanna Pelkonen Salametsästäjien (ohj. Anna-Liisa Nupponen) harjoituksissa vuonna 1983.

”Luotettiin siihen, että kyllä ne lavasteet tulee. Tekniikasta ei ollut tietoaakaan. Ensi-illan lähestyessä kaikki oli levällään.”

vuoteen 1985 teatterin keskushahmo, joka toimi puheenjohtajana, ohjaajana, dramaturgina ja joka itsekin nähtiin lavalla kertojan roolissa. Nupponen oli ollut mukana Tikkurilan Teatterin perustamisesta saakka. Hän oli muun muassa organisoinut teatterille varoja keräävän naistoimikunnan ja vastaanuttavien ohjelmalehtisten tekemisestä. Tikkurilalaisen valokuvaamon omistajana hän otti kuvia teatterin toiminnasta ja paikallisena yrittäjänä hoiti myös teatterin suhdeverkostoa. Nupposten perhe oli toiminnassa aktiivisesti mukana kolmen sukupolven voimalla.

Toiminnan keskittyessä lapsiin tehtiin innolla uutta sen sijaan, että olisi puhuttu vanhan perinnöstä. Työvänteatteritaustasta oli etäännytty viimeistään tässä vaiheessa pitkälle. Anna-Liisa Nupposen ainoa aatteellinen pohja oli teatterin tekemisen palo. Harrastus oli tuotava mahdollisimman monen ulottuville. Mukaan tuli erityisesti nuorempia lapsia. Ilmoituksia oli lehdissä, ja pikkuhiljaa sana uudesta harrastuksesta kiiri kaverilta kaverille. Pääasiassa tulijat olivat Tikkurilan alueelta, mutta vähitellen laajemminkin Vantaalta. Vuonna 1984 näyttelevä ryhmä koostui 29:stä iältään 3–18-vuotiaasta. Kuluneen kymmenen vuoden aikana lapsia oli ollut mukana kolmatta sataa. Toiminta oli tässä vaiheessa keskittynyt satunäytelmiin, jotka lapset valitsivat itse.⁸¹

Vantaan ensimmäisiä teatteripäiviä varten vuonna 1981 Tikkurilan Teatteri sai kaupungilta pienen avustuksen, jolla se valmisti uu-

delleen vuonna 1977 kantaesityksensä saaneen esityksen *Adalmiinan helmi*. Näytelmän ohjasi Suomi-Filmin tähti Eine Helke-Viljanen, joka oli ollut perustamassa Suomalaista Nukke-teatteria Helsingissä vuonna 1958.⁸² Tapahtuma virkisti paikkakunnan teatteritoimintaa, sai paljon julkisuutta lehdistössä ja Tikkurilan Teatterissakin saatiin päälle uusi vaihe. Adalmiinan helmeen haettiin mukaan uusia lapsia ja nuoria, joiden joukossa olivat muun muassa tulevien aikojen voimakaksikon Aila Pelkosen ja Leena Sihvosen (ent. Ahtiainen) tyttäret. Adalmiinan helmen arvostelussa korkeimmalle nostettiin lasten innostus esittämisen, vaikka *”kokonaisuus kärsi huolimattomuudesta”*. Erityismaininnan saivat näyttelijät Tomi Siren ja Sanna Palo. Esityksessä nähtiin myös teatteripäivien nuorimmat esiintyjät. Teatterissa pikkupojasta lähtien puuhannut Anna-Liisa Nupposen poika Veini Nupponen muistelee, että toiminta olisi varmasti voinut olla paremmin organisoitua: *”Luotettiin siihen, että kyllä ne lavasteet tulee --- tekniikasta ei ollut tietoaakaan. Ensi-illan lähestyessä kaikki oli levällään.”*⁸³

Adalmiinan helmestä, jonka tekstin Anna-Liisa Nupponen oli kirjoittanut Topeliuksen sadusta runomittaan, tehtiin vuosien varrella kolme versiota. Näin ollen näyttelijät kasvoivat esimerkiksi hoviherrasta prinssin, ja prinssistä kuninkaan rooliin. Vuoden 1983 Nuorison taidetapahtumaan Nupponen ohjasi näytelmän *Unisatu*. Eine Helke-Viljanen puolestaan ohjasi saman vuoden Vantaan teatteripäiville näytelmän *Pikkuaave Laaban*.

Nuorison Taidetapahtumassa vuonna 1983 esitettiin Anna-Liisa Nupposen ohjaama Unisatu.

Seuraavana vuonna nähtiin *Lumikki ja seitsemän kääpiötä* (ohj. Anna-Liisa Nupponen). Yleisömenestys keräsi toistatuhatta katsojaa. Teatteripäivien välissä toimintaa oli vielä vähän. Teatterilaiset valmistivat pieniä esityksiä, joita vietiin esimerkiksi vantaalaisiin vanhainkoteihin. Toiminta oli kuitenkin innokasta. Lavasteet, puvustus ja julisteet syn-

**Leiripäivä
Anna-Liisa Nupposen
perheen kesähuvilalla
Nuuksiossa
vuonna 1983.**

tyivät yhdessä talkoilla ja porukalla jaettiin esitteitä kaupungilla. Lasten vanhempien aktiivisuutta käytännön työssä kiiteltiin.⁸⁴

Nupposten kesähuvila Espoon Nuuksiossa oli ollut teatterilaisten juhlapaikkana jo 1960-luvulla. Nyt siellä alettiin järjestää lasten teatterileirejä. Päiväretkillä olivat mukana myös vanhemmat, joita näin saatiin sitoutet-

tua toimintaan. Vantaan kaupunki kunnostautui lasten ja nuorten kurssitoiminnassa. Koulutusta suunnattiin erityisesti lapsille, sillä harrastajaliittojen ja työväenopiston tarjonta oli suunnattu yli 15-vuotiaille. Kulttuur- ja Nuorisotoimi käynnistivät Kukonnoton teatterileirit vuosina 1985 ja 1986.⁸⁵

Teatteri oli onnistunut tarkoituksessaan tarjota nuorille mielekästä tekemistä ja väylän toteuttaa itseään. Vuosien aikana se oli kasvattanut joukon jo aikuisuutta lähenteleviä konkareita, joilla oli suuri kunnianhimo teatterin tekemiseen. Vuonna 1985 18–19-vuotiaiden nuorten ryhmä tarttui Darion Fon

Näytelmä jäi yhteen esityskertaan, sillä tekijöiltä löpöhti into kesken matkan.

näytelmään *Kaikki vorot eivät tule varkaksiin*. Jouko Martikaisen ohjaama näytelmä jäi kuitenkin yhteen esityskertaan, sillä tekijöiltä löpöhti into kesken matkan. Teatterin nuoren polven keskuudessa ja myös hallituksen sisällä alkoivat vahvistua äänet, joiden mielestä toimintaa oli lähdettävä kehittämään vakavammin. Hallitus ajautui tilanteeseen, jossa joukot olivat jakautuneet kahtia säilyttävien ja uudistajien puolueisiin. Uudistajat tahtoivat laajentaa toimintaa ulkopuolisilla ohjaajilla ja hakemalla kaupungilta produktiokohtaisia avustuksia. Toinen puoli katsoi, että omin voiminkin pärjättiin.⁸⁶

Kasvun rajat tulevat vastaan Peltolan koululla

UUONNA 1985 uusi lehti kääntyi Aila Pelkosen ryhdyttyä puheenjohtajaksi. Johtokunta uudistui kertarysäyksellä lähes kokonaan. Leena Sihvosesta oli vuotta aiemmin tullut hallituksen sihteeri. Kuten usein pitkän johtajakauden jälkeen, Anna-Liisa Nupposen jättämä aukko oli suuri.

”Pakko oli jonkun ruveta vetämään, ettei homma olis pysähtynyt --- niin piti siitä vaan aloitella ja opetella. Ettei me tiedetty juuri mistään mitään, mut se oli varmaan se plussa”, Pelkonen totesi.⁸⁷

Sukupolvenvaihdoksen jälkeen hallinto ja esitysten valmistaminen eriytyivät vahvemmin eri henkilöille. *”Oli onnea saada hyvät*

Auditorion täydeltä katsojia Peltolan koululla vuonna 1984.

Luokan vihollinen TNL:n Nuorten Teatteripäivillä Oulussa vuonna 1988. Liisa Seppänen, Riikka ja Hanna Ahtiainen, Kristiina Raily.

ohjaajat. Meidän ei tarvinnut miettiä sitä esityspuolta. Oli eri homma hankkia sitä rahaa”, Aila Pelkonen tuumii. Mukaan saatiin uusia ohjaajia kuten Teija Kettunen, suoraan katsomosta rekrytoitu innokas harrastaja Simo Lappalainen ja vantaalainen opettaja Kaija Juurikkala, josta myöhemmin tuli elokuvaopiskelija ja ohjaaja. Ohjaajille ei järjestetty sen kummempia työpaikkahaastatteluja, vaan järjestelmä pyöri hankkimalla mukaan hyviksi tiedettyjä ihmisiä, joilla oli intoa ja halua kehittää toimintaa. Ohjelmiston suunnittelu oli pitkälti ohjaajien varassa. Johtokuntaa kuitenkin kehoitettiin osallistumaan silloin tällöin harjoituksiin.⁸⁸

Vuonna 1974 valmistunut Peltolan koulu vakiintui teatterin toimipaikaksi vuoden 1984 tienoilla, jolloin rakennusta remontoitiin. Uusina hienouksina käytössä oli tila-

va auditorio ja valokalustoa. Puitteet olivat hyvät, mutta teatterin kannalta hankalaa oli harjoitusajan vähyys – auditorioon oli muitakin tulijoita. Teatterin oli tyytyminen yhteen iltaan viikossa. Sekin vuoro saatettiin perua, mikäli koululla oli omia tilaisuuksia. Lauantaivuorot menivät lähinnä esityksiin. Uudistunut johtokunta lähti tietoisesti nostamaan teatterin taiteellista tasoa ja arvostusta. Toiminta laajeni kaiken aikaa. Vuodesta 1986 vuosikymmenen loppuun asti ensi-iltoja oli keskimäärin kolme ja esityksiä 30–40 vuodessa. Uusia lapsia tuli puskaradion kautta. Enää harrastusmahdollisuutta ei tarvinnut mainostaa paikallislehdessä, kuten aiemmin oli tehty. Vuonna 1986 jäseniä oli 68, minkä lisäksi taustajoukoissa oli mukana lasten vanhempia. Näyttelijät jaettiin nyt ensimmäistä kertaa ikäluokkien mukaisesti neljään ryhmään.⁸⁹

Seuraavana vuonna ennätyksiä rikottiin taas niin esitysten kuin jäsenten määrässä. 78 jäsentä harrasti edelleen neljässä ryhmässä. Markkinointia tehostettiin tekemällä oma esite. Vierailuesitykset lisääntyivät ja jäivät mieliin harrastuksen kohokohtina. 1980-luvun lopulla Vantaan Teatteripäivien rinnalle virisi muitakin tilaisuuksia nähdä muiden ryhmien tekemää teatteria. Simo Lappalaisen ohjaama näytelmä *Luokan vihollinen* oli mukana TNL:n Nuorten Teatteripäivillä Oulussa vuonna 1988. Samana vuonna pidettiin ensimmäiset Radanvarren Teatteripäivät Järvenpäässä, jossa näytelmä esitettiin niin ikään. *Laulu tulipunaisesta kukasta* tuli

1. Kuudensilla Vantaan Teatteripäivillä vuonna 1986 ohjelmistossa oli Hiirimorsian, jonka Anna-Liisa Nupponen oli kirjoittanut, mutta jonka ohjaaminen jäi häneltä sairastumisen vuoksi kesken. Esityksen tuli ohjaamaan ilmaisu-taidon opettaja Teija Kettunen.

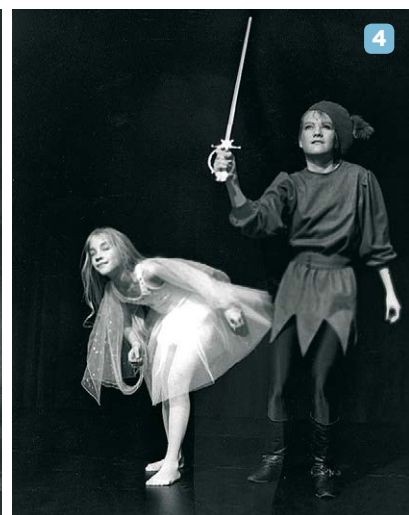
2. Vuonna 1986 Vantaan Teatteritapahtumassa nähtiin Tikkurilan Teatterin Hölmöläisiä (ohj. Simo Lappalainen) ja Tarina miehestä joka muuttui koiraksi (Teija Kettunen). Seuraavana vuonna mukana oli kolme ryhmää näytelmillä Uppo-nalle (Simo Lappalainen), Momo (Simo Lappalainen) ja Dovre-tunturin iso kissa (kuva) (Kaija Juurikkala).

3. Laulu tulipunaisesta kukasta 1989. Kuvassa Maikki Viitikko.

4. Peter Pan 1989. Kuvassa Kaisa Falenius ja Heli Rönn.

49

valituksi Oulun teatteripäiville vuonna 1989.⁹⁰

Timo Hannelinin ensimmäinen ohjaustyö Tikkurilan Teatterissa oli *Peter Pan* vuonna 1989. Esitys tuotti teatterille 30 000 markkaa, mutta vielä merkittävämpää oli, että laskennallisesti sen katsojista joka kymmenes halusi mukaan teatterin toimintaan. ”Eräänä päivänä Aila tuli sanomaan, että siellä on nyt niitä uusia.” Hannelin muistaa tuumineensa, ettei niitä kotiinkaan voi lähettää, ja niin pistettiin pystyyn pyrkimistilaisuus, josta kaikki halukkaat pääsivät mukaan. Näin 40-henkiseksi kasvanut jättiryhmä alkoi valmistaa esitystä *Kuka on Robin Hood* (1990).

”Jälkikäteen ajatellen, ei siellä Peltolan koulussa yhtään huonoa ollu – silloin kun sattui olemaan se vuoro”, Aila Pelkonen muistelee. Koulun kahvilassa pidettiin esitysten yhteydessä puffettia. Vanhemmat olivat erittäin sitoutuneita toimintaan, joten vapaaehtoisia puffetinpitäjiä ja leipojia riitti. Vuosikymmenen lopulla oltiin kuitenkin tultu pisteeseen, jossa esityksiä ei voitu lisätä, jollei lisäresursseja saatu. Harjoitusvuorojen vähyyden vuoksi ryhmiä ei voitu lisätä, vaikka tulijoita olisi ollut enemmän. Harjoitustilojen kovan kysynnän lisäksi ongelmana oli, ettei laajenevaa tarpeistoa saatu mahtumaan koululla käytössä olleeseen komeroon. Vuodesta 1985 Tikkurilan Teatterin ja Vantaan Näyttämön yhteisessä käytössä oli ollut kaupungin parakkivarasto Hiekkaharjussa. Rekvisiitan ja suurtenkin lavasteiden raahaaminen esityspaikoille oli kuitenkin hyvin työlästä.⁹¹ Tila rajoitti toimintaa samalla kun vaatimukset harrastuk-

**Peter Panin
katsojista
joka
kymmenes
halusi
mukaan
teatterin
toimintaan.**

Kuka on Robin Hood? (1990). Kunkin esityksen Robin Hood määräytyi aidon jousiammunkilpailun perusteella riippuen siitä kuka milloinkin ampui parhaiten. ”Näyttelijät jännittivät tilannetta ihan oikeasti, vaikka useimmiten se olikin sitten sama, mutta muutaman kerran tuli ylläreitäkin ja silloin tuli sähköä kun saatiin hiukan improvisoida”, ohjaaja Timo Hannelin kertoo.

Esitys palkittiin Vantaan Teatteripäivillä. ”Päivien ilopilleri” oli raadin arvio esityksestä.

selle kasvoivat, joten omaa tilaa ryhdyttiin etsimään toden teolla.

"Kyllä me tehtiin aktiivista työtä kulttuuritoimen suuntaan, et me tarvitaan tilat --- lautakunnan jäsenten kautta ja erilaisten kontaktien kautta, mutta se vei aikansa", Leena Sihvonen muistelee. Jo vuonna 1986 kulttuuritoimi oli pyytänyt harrastajateattereita listamaan toiveitaan kunnalle. Tilat, niin varasto-, esitys- kuin harjoitustilat, olivat listan kärjessä, mutta lisäksi Tikkurilan Teatteri toivoi apua ohjaajien palkkaukseen, kuljetuksiin sekä ennakkolipunmyyntipaikan järjestämistä. Lobaustyössä olivat luonnollisesti myös teatterin omat keinot käytössä: Timo Hannelinin luotsaama 40-henkinen ryhmä soluttautui yleisöksi kaupungin päättäjille järjestettyyn tilaisuuteen kirjaston auditorioon. Puheenvuoronsa päätteeksi Hannelin napsautti sormiaan, jolloin yli puolet katsomosta nousi seisomaan ja lausui yhteen ääneen harjoittelun vaatimuksen oman tilan puolesta. *"Seurasi hiljaisuus. Nieveskely kuului eturiviin asti",* Hannelin muistelee. Tässä yhteydessä joukkovoima oli valttia, mutta harjoittelu Peltolan koululla tämän kokoisen ryhmän kanssa oli hankalaa. Harjoitustilaa ja -aikaa oli saatava lisää.⁹²

Monitoimitaloa oli puuhattu paikkakunnalle jo pitkään. Kulttuurijärjestöt ja nuorisotyön tekijät olivat aktiivisia tässä työssä. Tilanpuute vaivasi yhtälailla muita vantaalaisia taidetoimijoita (esimerkiksi Tanssiteatteri Raatikkoa, Teatteri Kehä III:a ja Vantaan elävän musiikin yhdistystä Velmua). Kera-

Apulaiskaupunginjohtaja Ritva Markkula edesauttoi myötämielisellä suhtautumisellaan Vernissan tilojen avautumista Tikkurilan Teatterille. Teatterin 30-vuotisjuhlassa Markkula onnitteli teatteria. Puheenjohtaja Aila Pelkonen selin.

vanjoen ja junaradan kupeessa sijaitseva vanha vernissatehdas oli noussut puheisiin mahdollisena monitoimitalona 1980-luvulla nuorison kiinnostuttua tyhjillään olevasta tehdasrakennuksesta. Vuonna 1984 nuorison parissa toimivat yhdistykset pohtivat, olisiko Vernissan suhteen herätettävissä uusia toiveita. Ilmaan heitettiin kysymys *"tehdäänpö lepakotempaus ja vallataan Vernissa?"*, millä viitattiin entisen alkoholistiyömajan valtaamiseen Helsingin Ruoholahdessa vuonna 1979.⁹³

Vernissan ovien avautuminen teatterille näyttää olleen epävarmaa loppumetreille saakka. Vielä vuosi ennen avajaisia teatteri valitteli, ettei tiloja saada, koska kaupungilla on niille omaa käyttöä. Lokakuussa 1989 oltiin kuitenkin jo varovaisen toiveikkaita apulaiskaupunginjohtaja Ritva Markkulan luvattua suullisesti teatterille nimikkotilat Vernissasta. *"Kylhän se aluksi kuulosti liian hyvältä ollakseen totta, omat tilat",* Leena Sihvonen kuvaillee tunnelmia vuosien yrityksen lähestyessä odotettua tulosta. Apulaiskaupunginjohtaja Markkulan vahvan tuen sekä nuorisotoimen johtajan Harri Syväsalmen ja kaupunginjohtajan sihteerinä työskennelleen Sampo Suihkon mielenkiinnon ansiosta Vernissaan luotiin konseptiltaan aivan uudenlainen nuorisotalo. Tavoitteena oli yhdistää eri taiteenalojen toimijoiden ja kaupungin tarpeet. Tikkurilan Teatteri sai Vernissalta omaan käyttöönsä yläkerran teatterisalin, jonne päästiin muuttamaan kesällä 1990 remontin valmistuttua.⁹⁴

Vernissatehtaan valtaus

VERNISSA KERAVANJOEN ja pääradan risteyskohdassa ei juuri voisi olla keskeisemmällä paikalla. Jo vuonna 1757 kosken partaalle pe-

rustettiin vesimylly jauhamaan tikkurilalaisten leipäviljoja. Vuonna 1862 myllyn rinnalle rakennettiin öljynpuristamo, mistä teollisuustoiminta jalostui

viisi vuotta myöhemmin tuottamaan puun ja esimerkiksi maalausten suojauksessa tarvittava vernissaa. Koski tarjosi käyttövoimaa teollisuudelle, ja

Valtaajia ja lapsia Vernissatehtaan edessä.

1862 avautunut Helsinki–Hämeenlinna-rata takasi teollisuustuotteille kuljetusyhteydet.

Tulipalo tuhosi tehdasrakennukset perustuksia myöten vuonna 1912, ja niiden paikalle nousivat nykyiset punatiilirakennukset. Korkea funkkistyylinen keittämö valmistui vuonna 1937 ja pilareilla seisova, sittemmin purettu sosiaalitalo 1950-luvulla.⁹⁵

Vernissa-tehdas edusti vanhaa luokkaerojen jakamaa Tikkurilaa. Tikkurilalainen Aila Pelkonen muistelee, kuinka hän lapsena 1950-luvulla kulki tehtaan ohi kauppaan, Varubodeniin, joka sijaitsi nykyisen Hotelli Vantaan kohdalla. Luokkayhteiskunta näkyi tuolloin vielä selvästi. Tikkurilan Silkin ja väritehtaan johtajien ruotsinkieliset rouvat kiilasivat palvelussa suomenkielisten lasten ohi.⁹⁶

Nykyisen Vantaan alue oli vanhastaan pääasiassa ruotsinkielistä maatalousseutua aina 1960-luvulle asti, jolloin voimakas muuttoliike alkoi nopeasti kasvattaa suomenkielisten osuutta.⁹⁷

Vernissankeitto Vernissalla loppui 1970-luvulla ja rakennukset siirtyivät Vantaan kaupungille vuonna 1979. Sillä ei kuitenkaan alkuun ollut käyttöä tiloille ja ne pääsivät rapistumaan. Uudenlainen mylly lähti pyörimään kosken partaalla 1980-luvun alussa vantaalaisen nuorisoinnin kiinnostuttua

PEKKA PALJUVIRTA / KANSAN ARKISTO

Valtaajia siivoamassa ja kunnostamassa Vernissan rakennusta omaan käyttöönsä 28.5.1985.

paikasta. Nuoret, joiden joukossa paljon Velmun ja SPR:n väkeä, menivät sisään suljettuun tehdasrakennukseen 28. toukokuuta 1985. Suusta suuhun levinnyt sana valtauksesta houkutteli paikalle satoja nuoria. Bändit soittivat ja taloa siivottiin.

Talonvaltaus vuonna 1985 käynnisti korjaushankkeen, jonka myötä Vernissalle suunniteltiin kaupunginmuuseon sekä kulttuuri- ja nuorisotoimen tiloja. Kunnostussuunnitelman teki Mäkelän arkkitehtitoimisto. Hanketta veti rakennusliike Haka. Taloudelliset

tekijät kuitenkin viivyttivät sinänsä edulliseksi tullutta remonttia, ja nuorisotalo avautui syksyllä 1990.

Taloa on alusta asti hallinnoinut Vantaan nuorisopalvelut. Tikkurilan Teatterin lisäksi siellä toimii muun muassa Vantaan elävän musiikin yhdistys Velmu ry, Revolver-studio ja kahvila. Lasten ja nuorten kulttuuritalo Vernissalla järjestetään keikkoja sekä erilaisia tapahtumia ja koulutusta. 30 000 vuosittaisella kävijällä se on nuorisopalveluiden eri pisteiden kävijätilastojen ehdotonta huippua.⁹⁸

Vernissa synnyttää yhteistyötä

VERNISSASTA TIKKURILAN Teatteri sai kotinäyttämön, joka on määritellyt toiminnan muovautumista näihin päiviin asti. Kaupungin lähtökohtana oli luoda Vernissasta kulttuurisen nuorisotyön keskus, ja henkilökuntaan valikoitui taideorientoituneita kaupungin työntekijöitä. Talon toiminnanjohtajaa Anneli Nikolajeffia on pitkälti kiittäminen siitä, minkälaiseksi toiminta muotoutui. Nuoriso-ohjaajina aloittivat musiikkitaustaiset Juha Lehti ja Pete Pethman sekä video-osaaja Sakari Manninen. Käyttömestari Timo Itkonen, joka vastaa talon tapahtumien tekniikasta, on ollut mukana alusta asti. Vakituisen ja sitoutunut henkilökunta on ollut Vernissan vahvuuksia. Se luo turvallisuutta kävijöille ja suunnitelmallisuutta toimintaan.

Talon valtauksessa aktiivisesti vaikuttaneen Velmun ja Tikkurilan Teatterin ohella alkuvaiheessa mukana olivat Vantaan käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen videotyöpaja sekä Teatteri Kehä III. Kaupungin ja yhdistysten ohella mukana on alusta asti ollut yksityisen yrittäjän ylläpitämä kahvila. Tahojen erilaisista toimintakulttuureista riippumatta yhteiselo on sujunut jo 20 vuotta. Toimintamalli on edelleen ainutlaatuinen, vaikka samantyyppisiä ratkaisuja on tehty muun muassa kulttuuriareena Gloriassa ja tapahtumakeskus Korjaamolla.⁹⁹

Kaupungin nuorisopalvelut (ent. nuoriso-

REETTA WIKSTRÖM

Star Track kokosi yhteen Raatikon tanssikoulun ja Tikkurilan Teatterin poikia. Vasemmalla Ilari Ristola.

toimi) ja toiminnanjohtaja Anneli Nikolajeff toimivat eräänlaisena kapellimestarina Vernissan moniääniselle orkesterille. Yhteistyö nuorisopalveluiden kanssa toi alusta asti merkittävää tukea kaupungin taholta. Vernissalla teatterinkin käytössä olivat talon tieto- ja kopiokoneet sekä valo- ja äänikalusto, joiden hankkimiseen ei teatterilla itsellään olisi tuolloin ollut varaa. Se lisäsi siten myös taiteellista resurssia.¹⁰⁰ Taiteellinen lisäarvo

Ruoska (1995) kutsuttiin Työväen Näyttämöpäiville Mikkeliin, jossa raati arvioi näytelmän olleen ”todellinen helmi, joka pelasti näyttämöpäivät”.

”Välillä ommeltiin henkilökunnan suihkuhuoneessa.”

syntyi myös eri toimijoiden saattamisella saman katon alle. Talon neljä kerrosta täyttyivät jokaista koloa myöten. Alakerran sali, joka oli laajennettu purkamalla kerrosten välinen välipohja, oli yhteisessä – ja ahkerassa – käytössä. Kysyntää tällaiselle reilun sadan katsojan salille olikin, joten myöhemmin lopetettiin tilan vuokraaminen yksityistilaisuuksiin, kuten juhliin. Asianmukaisella tekniikalla varustettu sali pyhitettiin taiteen tekemiselle.

Vernissan neljä kerrosta eivät koskaan ole olleet eristyksissä toisistaan. Koska jokainen soppi on otettu käyttöön, on talossa totuttu toimimaan limittäin siellä missä tilaa on ollut. Kellarin bändikämpin keskellä pyöri-

tettiin vuoteen 1992 asti teatterin toimistoa. ”*Pauke kävi joka puolelta*”, Aila Pelkonen ja Leena Sihvonon muistavat. ”*Kellarissa ommeltiin välillä, välillä henkilökunnan suihkuhuoneessa. Aina jossain nurkassa, mut hyvin on vaatteita tullut silti*”, Pelkonen toteaa. Se on melko vaatimattomasti sanottu ajatellen valtavaa puvustoa, jota hän vuosikautia hoiti ja kartutti. Talo oli täynnä samanmielistä toisiaan tukevaa nuorta väkeä. Yhteinen halu tehdä voitti tilanahtauden, eikä kukaan häiriintynyt toisen meluamisesta. Velmun väen musiikki-osaamista hyödynnettiin myös teatterin produktioissa.

Vernissalle muutto vahvisti yhteistyötä

Salattu laakso (1995),
Jani Pulakka ja
Päivi Pulkkinen.

erityisesti nuorisopalveluiden kanssa ja siten vahvasti entisestään Tikkurilan Teatterin profilia lasten ja nuorten teatterina. Vernissa avasi uusia mahdollisuuksia yhteistyölle, sillä nyt käytettävissä oli tila, joka luontaisesti kokosi samalla asialla olevia yhteen. Paremmat tilat mahdollistivat laajamittaisempia yhteisproduktiota esimerkiksi tanssi- ja musiikkiopistojen kanssa. Kaupunki halusi tilaan toimintaa, ja suhtautui rahoittajana myösimielisesti usean tahon yhteisiin hankkeisiin. Teatteri hakeutui aktiivisesti yhteisproduktioihin muun muassa Raatikon tanssikoulun kanssa, josta myöhemmin tuli Vantaan Tanssiopisto. Yhteisenä tavoitteena oli monipuolistaa harrastusta ja tuottaa enemmän ja laajempia produktioita.¹⁰¹

Ensimmäinen yhteistyö, Ulla Koiviston ohjaama modernia tanssia ja Arto Mellerin runoja sekoittava *Ilmalaiva Italia* (1993), oli Timo Hannelinin mukaan haastavuudessaan näyttelijöille pieni shokki. Ari Nummisen *Ruoska* (1995) ja Isto Turpeisen nuorten poikien kanssa tekemä *Star Track* (1996, trilogian 1. osa) yhdistivät jo saumattomasti tanssia ja teatteria, tanssijoita ja näyttelijöitä. Raatikon ja Tikkurilan Teatterin yhteisessä fyysistä ilmaisua painottavassa *Star Track* -ryhmässä oli

mukana seitsemän ilmaisukoulun poikaa.¹⁰²

Yhteistyötä tehtiin myös Uudenmaan taidetoimikunnan (*Salattu laakso* 1995) ja Teatteri Kehä III:n kanssa. Teatteri Kehä III, Vantaan ensimmäinen ammattiteatteri toimi Vernissalla vuosina 1990–1995. Tänä aikana sen ja Tikkurilan Teatterin yhteistyöproduktioina nähtiin muun muassa *Kolme kovista* (1990) ja *Jääprinssi* (1993).¹⁰³

Kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalvelut toteuttivat Vernissalla produktion *James Bonden ja kultainen ritsa* (1994), jossa oli mukana myös Tikkurilan Teatterin väkeä. Tarja Saikkosen ohjaaman ja Kaarina Helakisan kirjaan perustuvan näytelmän estradina oli koko talo ullakkoa myöten. Kierros päättyi liukumäkeen, joka antoi vauhdit alasalin parvelta keskelle ilmapallomerta.

Laaja-alaisuus ja mukautumiskyky ovat olleet Vernissan valtteja. Esimerkiksi 1990-luvun laman aikana talossa kehitettiin uudenlaista toimintaa, kuten monikulttuurinen teatteriryhmä, jonka vetäjänä toimi Tikkurilan Teatterin kasvatti Mikko Roiha. Myös Mediapajalla vastattiin laman aiheuttamaan nuorisotyöttömyyteen. Puolen vuoden työllistämisyksikön perusteella moni vantaalainen työtön nuori hakeutui media-alalle.¹⁰⁴

Vernissa elettynä tilana

"MUISTAN, ETTÄ OLI VAIKEA päästä taloon sisään. Ovi ei meinannut avautua. Nyt olen huomannut, että kerran sisään päästyään on vaikea päästä pois."¹⁰⁵

"Turvallinen paikka, jossa saa olla, mitä on. Toinen koti."¹⁰⁶

"Meidän oma talo."¹⁰⁷ "Tuttu ja turvallinen."¹⁰⁸

Näin kuvailevat Vernissaa Tikkurilan Teatterin jäsenet. Muuttaminen Vernissalle omiin tiloihin paransi teatterin toimintamahdollisuuksia oleellisesti. Vakituinen, teatterikäyttöön soveltuva tila toimistoiheen ja varastoiheen loi puitteet, joissa teatteri saattoi kehittyä aivan uudella tavalla. Yhteiskäyttöisen talon synergiaedut olivat moninaiset. Mitä kauemmin Vernissalla on toimittu, sitä enemmän toimijat ovat kiinnittyneet taloon. Ajan myötä Vernissalla ololle on syntynyt tunteisiin ja muistoihin perustuvia merkityksiä, henkilökohtaisia ja jaettuja. Käyttäjille Vernissa on enemmän kuin sen rosoisten tiiliseinien, lattian ja katon muodostama tila. Se on muistojen paikka, johon kiinnittyy paljon elettyä elämää ja vahvoja tunteita.

"--- minulla on erityisen läheinen suhde Vernissaan. Olen ollut muuttamassa teatteria sinne. Meidän häijuhlamme on vietetty siellä. Toinen pojistamme on kastettu siellä."---"¹⁰⁹

Tehdassalissa vanhan vernissatehtaan historia on vahvimmin läsnä. Koneet, putket ja järeät portaat tarjoavat jäljittelemättömän lavastuksen. Teatterikoulun harjoitustyö Tšehovin Lokista: Tsehov, Stanislavski ja mä. Aino Pohjanvaara. Ohj. Christian Lindroos 1998.

Klovnit Vernissan paloportaissa 1998. Klovneja vaan ei klooneja -katuteatteri-esityksen ohjasi Taina Mäki-Iso.

Tomi Siren ja Tarja Saikkonen Vernissan kahvilassa.

Promokuvat on perinteisesti otettu Vernissan pihalla. Robin Hood esitettiin kesällä 2003 Päkaksessa. Sami Rytönen, Hanna Särkkä, Joni Koivuniemi, Samuli Lahtinen, Mikko Lautiainen ja Susanna Tikkanen.

Alakerran kahvila oli pitkään koko talon joukot kokoava keskus. Sen ympärille Vernissa kokoontui henkisesti ja fyysisesti. Sinne tultiin odottamaan harjoitusten alkua ja usein sinne jäätiin istumaan myös harjoitusten jälkeen. Kahvikupin tai tuopin äärellä oli helppo vaihtaa kuulumisia, valittaa luomisen tuskaa ja puhkua uusia ideoita. Oma ryhmä tiivistyi ja muihin tekijöihin tutustui. 2000-luvulla kahvila muuttui lounasravintolaksi, ja aukioloaika supistui huomattavasti. Sen myötä Vernissa menetti selkeän kokoaivan pisteen, ja vanha yhteisöllisyys joutui koetukselle.¹¹⁰ Ihminen on kuitenkin mestari luomaan ympärilleen mukavuutta olosuhteista riippumatta. Vernissan sohvut, pöytäryhmät ja nurkkaukset tarjoavat omaa tilaa. Toisen kerroksen keittiössä teatteripolvi toisensa jälkeen on testannut kunkin ajan suosikkieineksiä. Kuten tiedottajana työskennellyt Leena Sihvonon totesi haastattelussa kirjoittajalle: *”Kyllä mä muistan, kuinka te keititte niitä hirveän hajuisia nuudeleita. Mut jotainhan sitä piti syödä, kun te olitte täällä joka päivä.”*¹¹¹

Viettämällä aikaa, kokemalla ja kokeilemalla käyttäjät tekevät tilaa omakseen. Rakennetun ympäristön merkitykset ja ihmisten kokemukset siitä synnyttävät yhdessä tilan kolmannen ulottuvuuden, *eletyn tilan*.¹¹² Oma tila toimii myös erottelijana. Talon seinät rajaavat sen sisäpuolella olevat yhteen ja erottaa heidät ”muista”, kuten muista harrastajateattereista. Vahvistamalla sisällä olevien yhteenkuuluvuutta tila luo kulttuurista ja sosiaalista rajaa ulkona oleviin.¹¹³ Näin Vernis-

sa tekee yhtä perhettä siellä toimivista. Parhaimmillaan yhteinen suu vahvistaa kaikkien talon toimijoiden ääntä esimerkiksi kaupungin suuntaan.

Vernissan tunnelmaa on vaikea kuvitella, jos ei ole koskaan käynyt siellä. Kerran rakennuksessa käynyt kuitenkin ymmärtää sen heti.

*”Rakastuin tähän rakennukseen. [Ensimmäinen kertani Vernissalla] oli Tikkurilan Teatterin nuorten esitys, en edes muista mikä se oli, mutta tää talo vaan rupes kutsumaan.”*¹¹⁴

Vernissan tehdasmiljöössä historia on vahvasti läsnä. Sen höysteenä ovat jokaisen omat muistot produktioista ja niihin valmistautumisesta, vietetyistä juhlista, teinirakkauksista ja vuodatetuista kyyneleistä.

*”Rankkojen itkutreenien jälkeen oli ihanaa polttaa sohvalla tupakkaa ja nauraa ystävien kanssa.”*¹¹⁵

Nykyisen tupakkalain aikana on vaikea kuvitella, että nuorisotalossa vielä 1990-luvulla sai polttaa sisällä. Moni nuori sai selitellä kotona vaatteisiin tarttunutta hajua. Saipa sen turvin ehkä piiloteltua omaa tupakanpolton kokeilua. Vähitellen savuttomuus laajeni kattamaan suurimman osan tiloista ja lopulta tupakoitsijat ajettiin 30 metrin päähän pääovesta. Mittausvälineitä ei koskaan kalibroitu.

*”Aivan voimakkaimpana mieleen on jäänyt yläsalin tuoksu tai haju. Muistoissa siihen sekoittuu savukoneen tunkkainen tuprahduus. Rakas ja kaunis.”*¹¹⁶

”Tehdassali. Kuinka jostain niin kolhon ja historiallisen näköisestä paikasta voi tulla niin

Toisen kerroksen keittiössä teatteripolvi toisensa jälkeen on testannut kunkin ajan suosikkieineksiä.

Vernissan
kulmapöydässä
Maikki Viitikko,
Timo Hannelin,
Eeva Putro ja
Eija Veler.

kaunis, tunnelmallinen ja sykehdyttävä!!!!?”¹⁷

Rakennus on kaikesta kunnostuksesta huolimatta kyllin rosoinen ollakseen tunnelmallinen. Talvisin siellä on kylmä, muttei varmasti yhtä kylmä kuin aikanaan työväentalolla. Vernissaa voi hyvällä syyllä verrata Tampereen Finnlaysonin rakennuksiin alueella, jossa komeat 1800-luvun teollisuuskiinteistöt on kunnostettu kulttuurin käyttöön. Liiki satavuotias talo on sarjassaan harvinainen Vantaalla. Tilalle olisi varmasti ottajia, mutta nykyistä käyttöä on suojellut muun muassa parkkipaikkojen vähyys. Tikkurilan Teatteri on isännöinyt tilaisuuksia, joissa niin koti-

maiset kuin ulkomaiset vieraat ovat ihastelleet paikkaa. Totta on, että tavalliseen auditoriotilaan verrattuna Vernissan tilat ovat inspiroivat. Kansainvälisen yhteistyön puitteissa vierailleet kumppanit hämmästelivät, ettei tällaisen rakennuksen ikkunoihin tarvita kaltereita.

Arjessa painavat loputon tilanahtaus, remonttitarpeet ja koleus. Ilman kaikkea tätä Vernissa ei kuitenkaan olisi Vernissa. Arkinen teatterin toiminnan pyörittäminen ja viikoittaiset ensi-iltaa kohti tihenyvät harjoitukset muodostavat jatkuvasti muistoja, jotka nostavat Vernissalla toimimisen arjen yläpuolelle.

1970

-luvun puolesta välistä lähtien Tikkurilan Teatteri keskittyi tarjoamaan harrastuksen paikkakunnan lapsille ja nuorille. Toiminnalla

vastattiin tarpeeseen, joka oli syntynyt Vantaalle nousseissa lähiöissä syntyneiden ikäluokkien vartuttua. Anna-Liisa Nupponen veti laajenevaa joukkoa, jonka toiminta oli innostunutta, joskaan ei aina viimeisen päälle järjestäytyynyttä. 1980-luvun puolivälissä uusi tekijäkaarti astui remmiin Aila Pelkosen ryhdyttyä puheenjohtajaksi. Toimintaa lähdettiin kehittämään systemaattisemmaksi. Peltolan koulu vakiintui toimipaikaksi samoihin aikoihin. Kysytyt käyttövuorot saivat teatterin haikailemaan omia tiloja, sillä toimintaa ei voitu enää kasvattaa kysynnästä huolimatta.

1980-luvun loppu oli aktiivisen tilalobbauksen aikaa kaupungin suuntaan. Vanha vernissatehdas kunnostettiin kulttuurisen nuorisotyön tilaksi, ja kaupunki osoitti teatterille oman nimikkosalin Vernissan yläkerrasta. Vernissalle pääsy vuonna 1990 käynnisti uuden vaihteen teatterin kehittämisessä ja loi tärkeitä yhteistyökuvioita muiden talossa toimivien kanssa. Vuosien saatossa Vernissasta on muodostunut Tikkurilan Teatterin koti, johon monilla jäsenillä on vahva tunneside.

4. KUVA: OHJEITA NÄYTTELIJÄLLE

(Näyttelijät kuuntelevat kun:)

HAMLET: "Älä silti ole myöskään laimea, vaan seuraa oman harkintasi opastusta: sovita toiminta tekstiin ja teksti toimintaan, ja erityisesti varo että et ylitä luontaista kohtuullisuutta. Sillä kaikki liioittelu on vierasta näyttelijän olemukselle: näyttelijän tehtävänä on aina ollut ja on vastakin pitää peiliä luonnon kasvojen edessä, näyttää hyveelle sen piirteet, pilkata pahaa ja osoittaa aikakaudelle ominainen henki ja tavat."

(Pälyilyä, supinaa, innostusta ja huokailua. Eräs näyttelijöistä näki juuri äidin katsomossa ja toista näyttelijää selvästi pissattaa.)

LUKU 4

Teatteriopetuksen vakiintuminen

Kaupunki lasten taideharrastuksen tukijana

TIKKURILAN TEATTERIN kaltaiselle paikalliselle toimijalle kaupungin tuki on toiminnan jatkumisen kannalta välttämätön. Lähinnä henkisestä tuesta avustus konkreetisoitui ja nousi vähitellen myös rahallisesti. ”Mutta kyllä se sitä anomusten tekemistä oli vuodesta toiseen”, teatterisihteeri ja tiedottaja Leena Sihvonen muistelee tilannetta 1990-luvulla. Vernissan kautta yhteys nuorisopalveluihin on tiivis, mutta teatterin kannalta oleelliset avustukset valmistelee kulttuuripalvelut. Vähintään yhtä tärkeää kuin taloudellinen tuki on päättäjien myönteisyys, joka lielee myös taloudellisen tuen edellytys. Pitkäaikainen puheenjohtaja Aila Pelkonen kiittelee esimerkiksi kulttuuritoimen johtajana vuosina 1988–2004 toiminutta Liisa-Päivikki Ailiota, joka kävi katsomassa esityksiä ja oli hengessä mukana. Samoin kiitoksen saavat Sirpa Kerman ja Tiina (Christiina) Björn, jotka 1980- ja 1990-luvuilla toimivat aktiivisesti hallinnon ja kulttuurijärjestöjen yhdyssiteinä kulttuuritoimessa.¹¹⁸

Tikkurilan Teatterilla on siis ollut takanaan tuki kaupungilta, jonka tavoitteena jo 1980-luvulla oli kehittää taideopetusta eri saroilla. Se halusi osaltaan auttaa paikallisia toimijoita pääsemään opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin. Pitkällä tähtäimellä niin musiikki-, kuvataide-, tanssi- kuin teatteri-ilmaisun opetusta haluttiin vahvistaa

ja siten turvata lasten ja nuorten harrastustoiminnan jatkuvuus.¹¹⁹ Pala palalta tavoitteessa onnistuttiin. Avuksi tuli vuonna 1992 laki taiteen perusopetuksesta, joka määritteli kuntien paikalliselle toiminnalle raamit ja toi sille uusia resursseja valtion taholta. Taiteen perusopetuksen vastuu on kunnilla, jotka järjestävät opetuksen itse kunnallisissa oppilaitoksissa tai tekevät sopimukset opetusta tarjoavien yhteisöjen kanssa. Opetushallitus on määritellyt opetukselle tavoitteet ja pääsisällöt, joiden tarkoituksena on taata tasalaatuisuus koko maassa.

Nykyisin tärkein linkki kaupungin suuntaan ja kulttuuripalveluihin on kulttuurituottaja Annikki Alku, joka on seurannut Tikkurilan Teatterin toimintaa vuodesta 1996. Hänen vastuullaan on taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten toiminta-avustusten valmistelu ja vuosittaiset neuvottelut oppilaitosten kanssa.¹²⁰ Taiteen perusopetuksen käynnistymisen jälkeen teatterin hallituksessa on istunut myös vapaa-ajan ja asukaspalveluiden lautakunnan edustajia. Teatterin näkökulmasta ”on ollut hyvä, että on kummitsetiä ja -tätejä eri puolueissa.”¹²¹ Eri tahoilta saatavalla positiivisella huomiolla on ollut myös taloudellinen merkitys. Asioiden edistämisen kannalta helpottaa huomattavasti, että niistä voidaan puhua välittömästi suoraan kunnanhallinnon edustajien kanssa.

”On ollut hyvä, että on kummi-setiä ja -tätejä eri puolueissa.”

Tänä päivänä lasten ja nuorten kulttuuri on erityisasemassa kaupungin strategioissa. Esimerkiksi suuri osa aluekulttuurirahoista suunnataan tällä ryhmälle. Taiteen perusopetuksessa kaupunki on omalta puoleltaan sitoutunut opetuksen jatkumiseen ja pyrkii edistämään opetusta antavien oppilaitosten edellytyksiä antaa laadukasta ja pitkäkestoista opetusta. Kaupungin toiveena on myös tehdä

opetuksesta niin laajamittaista, että mukaan pääsevät kaikki halukkaat. Annikki Alku painottaa, ettei taiteen perusopetuksesta saa tulla harvojen herkkua lukukausimaksujenkaan osalta. Tästä syystä kaupunki muun muassa tarjoaa opetustilat ilmaiseksi oppilaitosten käyttöön. Ilmaisista tiloista huolimatta Vantaa panostaa taiteen perusopetukseen oppilasta kohti vähemmän kuin Espoo ja Helsinki.¹²²

Taiteen perusopetus Tikkurilaan

VERNISSAN ENSIMMÄISINÄ vuosina teatteriryhmiä oli jo kuusi. Taiteellisessa vetovastuussa olleet Timo Hannelin ja Eija Velandier lähtivät yhdessä Aila Pelkosen ja Leena Sihvosen kanssa rakentamaan teatteriopetusta järjestelmällisemmäksi. Yhdistykselle ja sen toimijoille muutos ei ollut aivan yksinkertainen. 1990-luvun ensimmäisinä vuosina harrastajien määrä kasvoi kymmenistä noin kolmeensataan. Vuosittainen ensi-iltojen määrä lisääntyi muutamasta pitkälle toiselle kymmenelle, minkä lisäksi järjestettiin kesäleirejä ja kursseja. Tämän kaiken hallitsemiseksi piti tehdä töitä hartiavoimin. Timo Hannelinin sanoin: *”Jokin vahva voima oli ottanut meidät viedäkseen tämän teat-*

AULIKKI RUNDGREN.

Vuonna 1992 Tikkurilan Teatteri poki Pietarsaassa TNL:n vuoden harrastaja-teatteripalkinnon. Ansioina pidettiin tuolloin pitkäaikaista aktiivisuutta ja tulevaisuuteen katsomista. Palkinto tuli virranjakajakohdassa, jossa teatterikoulua oltiin juuri synnyttämässä. Tulevat vuodet osoittivat teatterin saaneen huomionosoituksesta vain lisää tarmoa toiminnan kehittämiseen. Timo Hannelin, Toma Liimatainen, Jaakko Pesonen, Kimmo Kempinen ja Aila Pelkonen.

↑ Marja Ristola, Leena Ahtiainen, Tiina Lahti, Jukka Törhönen ja Aila Pelkonen teatterin 30-vuotisjuhlassa Vernissalla 1991.

➤ Eija Velander vetää ilmaisukoulun näytetuntia vuonna 1991. Yläsalin kuuluisa pylväs näkyvissä, kuten aina.

terin johonkin tulevaisuuteen. Nyt pitäisi tehdä jotain että laiva saataisiin hallintaan.” Taiteen perusopetuksen käynnistäminen ei ollut mikään sormien näpättyksellä toteutettava asia. Hannelin kuvasi myöhemmin aikaa mehiläispesäkokemukseksi. ”--- pitää varoa mitä toivoo. Toiveet toteutuvat.”¹²³

Vuodesta 1992 teatterissa toimi *ilmaisukoulu*, jonka ohella koko teatterin luonnehdittiin olevan ”*itsessään teatterikoulu*”. Toiminta oli korostetusti lasten ja nuorten harrastus. Kaksi lukukautta kestävän ilmaisukoulun käyminen oli edellytys teatterin jäsenyydelle ja näytelmiin mukaan pääsemiselle. Ilmaisukoulun opetus noudatti jo tuolloin taiteen perusopetuksesta annettua lakia, ja mahdollisuuksia varsinaisen koulutuksen käynnistämiseen selvitettiin Uudenmaan läänintäiteilijä Tarja Saikkosen johdolla. Hänellä oli suuri rooli prosessissa, jolla teatterilaiva löysi uuden kurssinsa. Tikkurilan Teatteri yhdessä Raatikon tanssikoulun, Vernissan ja Vantaan

kulttuuripalveluiden kanssa lähti mukaan koulukokeiluun, jossa syntyivät koulutusproduktiot *Lauantailapset* (1992, ohjaus Tarja Saikkonen) ja *Ilmalaiva Italia* (1993, ohjaus Ulla Koivisto, Teak).¹²⁴

”Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.”¹²⁵ Sitä annetaan esittävien taiteiden, musiikki- ja tanssioppilaitoksissa sekä sanataide-, kuvataide- ja käsityökouluissa. Maanlaajuisesti opetus alkoi pienimuotoisesti 1990-luvulla.¹²⁶ Teatterin saralla Tikkurilan Teatteri oli pioneereja, kun taiteen perusopetuksesta säädetyn lain mukainen opetus vuonna 1994 virallisesti käynnistyi. Tätä ennen koulutusta rakennettiin systemaattisemmaksi, jotta lain edellyttämä etenevyys saatiin toteutumaan. Kerhomainen toiminta

jäi lopullisesti taakse, ja opetusta sitouduttiin antamaan lukuvuosittain.

Työn pohjana käytettiin Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteita, joiden mukaan teatterin vetäjät ja ohjaajat sovelsivat opetuksen sisältöjä käytännön työhön. Suunnittelussa saatiin tukea Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen ja Kuntaliiton järjestämistä koulutustapahtumista. Kuntakentällä taiteen perusopetuksesta ei ollut vielä paljon kokemusta, ja Tikkurilan Teatterin opetussuunnitelma oli tilaisuuksissa kysytty paperi. Leena Sihvonen ja Aila Pelkonen muistelevat, kuinka he viikonloppuisin istuivat Vernissalla: Leena kirjoitti opetussuunnitelmaa teatterikoululle silloisessa Mediapajassa, ja Aila ompeli. Välillä keitettiin kahvit.

Pääsy Vernissalle oli ensimmäinen askel toiminnan vakiintumisessa. Harjoitusiltojen lisääntyessä aiemmat suuret ryhmät voitiin jakaa useammaksi pienemmäksi, ja samalla harrastajien määrää voitiin kasvattaa. Taiteen perusopetuksen käynnistyminen mahdollisti toiminnan laajentumisen kuitenkin aivan uudella tavalla. Sen mukana tulivat sisältö ja raamit, joiden mukaan kasvavaa toimintaa jäsennettiin. Perusopetus toi mukanaan uusia velvoitteita, mutta myös taloudellisia resursseja. Aiemmin voitiin toteuttaa vain pari esitystä vuodessa, mikä harrastajien lisääntyessä merkitsi pitkää aikaa seuraavaa roolia odotellessa. Muutos harrasteryhmästä oppilaitokseksi oli melkoinen, mutta ei sitä yhdessä yössä tehtykään.¹²⁷

Vuonna 1992 teatterilla oli 120 aktiivista

← Lauantailapset syntyi kokeiluprojektissa, joka käynnisti taiteen perusopetuksen Tikkurilan Teatterissa. Tarja Saikkosen ohjaama näytelmä vieraili vuonna 1993 Mikkelin Työväen Näyttämöpäivillä sekä Kuusankosken kansainvälisillä lasten teatterifestivaaleilla.

↓ Ilmalaiva Italia (1993) pohjasi Arto Mellerin runoihin. Kutsun saanut runoilija saapui viimeiseen esitykseen pahoitellen, että hänen piti näin kauan odotella selvää päivää päästäkseen paikalle.

jäsentä, joiden lisäksi ilmaisukoululaisia eli ”tulokkaita” oli 100. Vuonna 1994 virallisia perusopetusryhmiä oli kaksi sekä valmentava leikkiryhmä. Jo seuraavana vuonna toiminta oli monipuolistunut siten, että ryhmien kokonaismäärä oli 12, siihen tosin oli laskettu mukaan myös pidempään mukana olleiden harrastajaryhmät. Aiemman toiminnan nimittäminen kerhomaiseksi ei tarkoita, etteikö harrastuksessa olisi oltu tosissaan. Kuten vuonna 1985 teatterissa aloittanut Tanja Hautakangas luonnehtii tekemisen meininkiä:

”Joko olit täysillä mukana tai et ollenkaan --- oli hyväksyttävä ehdot, esim. kolme kertaa viikossa tulemaan treeneihin.”²⁸

Teatterikoulun perustaminen vuonna 1994 käynnisti ylimenokauden, jonka aikana osa nuorista tekijöistä oli teatterikoululaisia, osa teatterin jäseniä. Kaikille pyrittiin kuitenkin tarjoamaan samaa etenevää koulutusta.

Ilmaisukoulun ohella teatteri järjesti runsaasti lyhytkursseja muun muassa käsikirjoituksesta, ääni-ilmaisusta, akrobatiasta, ohjauksesta, maskeerauksesta, musiikki- ja valosuunnittelusta sekä markkinoinnista. Kurssuja vetivät alan ammattilaiset. Koulu

halusi tarjota mahdollisimman korkeatasoista opetusta, ja taiteen perusopetuksen laki edellytti opettajilta ammatillista ja myös pedagogista pätevyyttä. Leena Sihvonen kertoo, että palkoista jouduttiin usein neuvottelemaan, mutta moni halusi tulla töihin. Osa kursseista oli avoimia myös ulkopuolisille. Kysyntää teatteriharrastukselle oli, ja vuonna 1995 jouduttiin toteamaan, etteivät kaikki halukkaat pääse mukaan, sillä Vernissalla oli tungosta. Tuolloin ilmaisukoulun oppilasmäärä rajoitettiin kahteensataan, mikä jo kahden vuoden kuluttua kuitenkin ylittyi. Suosioon vaikutti osaltaan lama, jonka vuoksi koulut karsivat teatteri- ja iltapäiväkerhoja.²⁹

Vähitellen myös ilmaisukoulusta alkoi syntyä näytelmiä, kuten Jari Leskisen ohjaama *Lumikki* (1995). Pian alkoivat myös ilmaisukoululaisia ja jäseniä yhdistävät produktiot, kuten Christian Lindroosin ohjaama *Oliver Twist* (1997). Ylimenokaudella yhteistyö olikin luontevaa, sillä paikoin ilmaisukoululaiset ja jäsenet olivat samanikäisiä, vaikka osa jäsenistä oli harrastanut pitempään. Ilmaisukoulun vakiinnuttua yhdistyksen jäsenehdot määriteltiin uudelleen. Ylimenokausi päättyi

Ilmaisukoulun alkuvuosina varsinaiset näytelmät olivat pidempään harrastaneiden jäsenten toteuttamia. Esimerkiksi Backstageen (1992) pisimpään harrastaneet ja täysi-ikäiset koottiin omaksi ”eliittiryhmäkseen”. Ryhmästä Riku Kemppinen siirtyi pian ammattinäyttelijäksi. Timo Hannelinin ohjaama näytelmä näytelmän tekemisestä syntyi ryhmän improjen pohjalta. Myrskyä (1994, ohjaus Eija Velander) pidettiin vaativana 14–15-vuotiaiden tekijöiden menestysproduktiona. Näytelmän fyysiseen liikekieleen vaikutti alkuvaiheessa TNL:n tuella ja tulkin välityksellä liettualainen koreografi Juri Popov. Näytelmä vieraili Kuusankosken lastenteatteritapahtumassa vuonna 1994. Kuvassa Saara Velander Arielina ja Mikko Velander Prosperona.

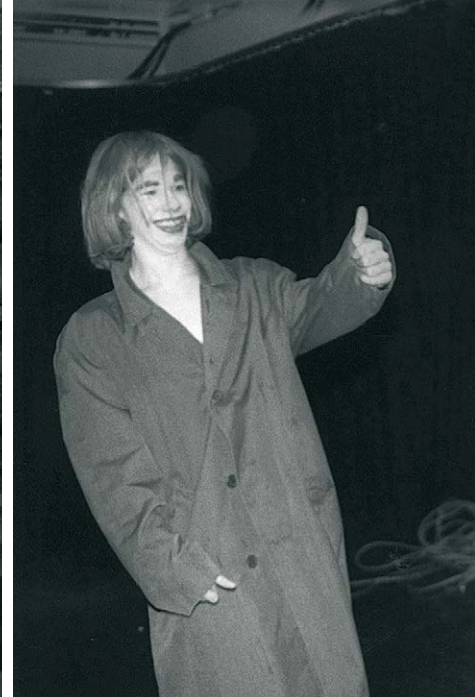

kun hallitus vuonna 1999 muutti käytäntöä siten, että teatterin jäseneksi pääsi vasta 18 vuotta täytettyään. Poikkeus voitiin tehdä 17-vuotiaan teatterikoulusta valmistuneen kohdalla.¹³⁰

1990-luvun kuluessa taiteen perusopetus vakiintui Tikkurilan Teatteriin ja laajeni myös sirkustaiteen opetukseen, jonka tienraivaajana toimi sirkustaiteilija Kari Hasanen. Toimintaa kehitettiin vuosi vuodelta, sirkusopettajia saatiin lisää ja vuonna 1998

Vantaan kaupunki vahvisti sirkustaiteen perusopetussuunnitelman. Sen toivottiin houkuttelevan erityisesti poikia harrastuksen pariin. Eräänlainen virstanpylväs ohitettiin samana vuonna, jolloin ilmaisukoulun nimi vaihdettiin Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskouluksi.

Taiteen perusopetusta saavien lasten ja nuorten joukko kasvoi tasaisesti siten, että vuosituuhannen vaihteessa teatteri- ja sirkuskoululaisia oli yli 250.¹³¹ Pelkonen ja Sihvonon

← Jäsenet toteuttivat myös omia produktioitaan, jotka usein perustuivat omiin teksteihin. Järvikärpäset (1993) oli kuuden tytön omista kokemuksistaan käsikirjoittama näytelmä 15-vuotiaan elämästä. Myös Järvikärpäset oli mukana Kuusankoskella. IMKAMI-ryhmä: Mirka Paukkonen, Kaisa Falenius, Reetta Salonen, Niina Ahtiainen, Jenni Turunen ja Inkeri Lindberg.

Oliver Twistinä vuonna 1998 Rosa-Maria Perä, kuvassa myös Seppo Merviä ja Jaakko Kiljunen.

Sirkusopettaja Kari Hasanen ohjasi leiriläisiä vuonna 1993. Vakituinen sirkusopetus alkoi teatterissa vuonna 1998.

JUKKA TÖRHÖNEN

"Olen yrittänyt monille ohjaajille sanoa, et älkää aina valitko sitä lahjakkainta, et kyl se lahjakkuus löytyy muistakin kun vähän kaivaa."

teroittavat, että kaiken kasvun ja kehityksen keskellä tärkeintä oli tarjota kaikille mahdollisuus harrastaa teatteria. Urheiluseuroista tuttu kaikki pelaa -periaate on ollut käytössä.

"Olen yrittänyt monille ohjaajille sanoa, et älkää aina valitko sitä lahjakkainta, et kyl se lahjakkuus löytyy muistakin kun vähän kaivaa. --- On haluttu, et kaikki saisi sen pääroolin joskus."¹³²

Maskeerauskurssilla vuonna 1995 opeteltiin muun muassa kyömyneiden rakentelua.

Iloa Kukkonotkossa 2002.

Kultaisten muistojen Kukkonotko

VANTAAN KAUPUNGIN leirikouksessa, Heinolan maalaiskunnan Kukkonotkossa järjestetyt kesäleirit ovat todellinen muistojen keskittymä.

Yli kymmenen vuoden ajan, vuoteen 2005 asti, kesäleirit olivat merkittävä osa Tikkurilan Teatterin toimintaa.

Lapset kymmenen ikävuoden mo-

lemmin puolin ovat alttiissa iässä kokemaan poissa kotoa olemisen jännityksen teatterin taianomaisuudella maustettuna. Vetojoukoille leiri on

**Iiro Ristola, Outi Utriainen,
Leena Tiuri ja Carita Välitälo
Kukkonotkon leirillä 2003.**

**Galaksi 2099
-teemalla scifi-
tunnelmissa
Kukkonotkon
halmeilla 1999.**

paitsi täyttä työtä, myös yhteen hit-
saava kokemus. *"Leirit oli oleellinen
osa kesiä. Mähän olin sit aina kipee
leirien jälkeen, kun jännitin, et ne lap-
set hukkuu"*, kertoo Leena Tiuri (ent.
Kunnas) kokemuksistaan leirivetäjä-
nä.¹³³

Leirille – samoin kuin muille lyhyt-
kurseille – osallistuminen oli monelle
portti pidempään teatteriharrastuk-
seen. Leireillä porukka hitsautui yh-
teen tiiviimmin kuin arjen kanssakäy-
misessä Vernissalla. Kesäleireillä oli
kunakin vuonna teema, jonka mukai-
sesti Kukkonotkon halmeilla kirmasi
milloin merirosvoja, milloin menninkäi-
siä tai tulevaisuuden kansaa. Vakitui-
sen sirkuskoulun perustaminenkin sai
vauhtia useampana vuonna suosituksi
havaitusta sirkusteemasta.

Ensimmäiset teatterileirit kaupunki
järjesti jo vuosina 1985 ja 1986. Sit-
temmin kaupunki tarjosi vetovastuuta
teatterille, joka järjesti vuoden 1992
ja 1993 leirit yhdessä Raatikon tans-
sikoulun kanssa osana taiteen perus-
opetuskokeilua. Vuodesta 1993 alkaen
järjestettiin kaikille avoin kesäleiri aina
vuoteen 2005 asti. Tuolloin kaupungin
muuttunut politiikka teki leirien järjes-
tämisen mahdottomaksi, sillä uutena
vaatimuksena Kukkonotkon täyttöas-
teen olisi pitänyt olla huomattavasti
suurempi, noin sata lasta, mihin Tik-
kurilan Teatterilla ei ollut resursseja.¹³⁴

Hallinnon rattaita rasvataan kasvun tahtiin

Tikkurilan Teatterin vanhaksi toukkahahmoksi veistetty puheenjohtajan nuija siirtyi Aila Pelkoselta Leena Kunnakselle vuonna 2000.

UUDEN VUOSITUHANNEN alkuvuosina teatteri- ja sirkuskoululaisten sekä teatterin jäsenten kasvanut määrä synnytti tarpeen kehittää erityisesti hallinnon toimintaa. Opetushallituksen opetussuunnitelmasäädös vuodelta 2002 toi toimintaan lisää tavoitteellisuutta.¹³⁵ Entistä enemmän panostettiin opetushenkilökunnan ammattitaitoon ja heidän työoloihinsa. Opetustuntien määrä kasvoi, samoin vuosibudjetti. Kasvaneen koneiston hallinta vaati järeämpiä työkaluja ja järjestäytyneempää hallintoa. Esimerkiksi paperiset jäsenkortit vaihtuivat atk-pohjaiseen jäsenrekisteriin. Tehty työ avasi lopulta ovet valtionosuuden piiriin.

Vuonna 2000 perustettiin toiminnanjohtajan pesti, joka aiemmin oli kulkenut teatterinjohtajan ja tuottajan tittelillä. Samalla yhdistyksen hallituksen puheenjohtajuus erotettiin tästä työstä. Aila Pelkosen puheenjohtajakauden jälkeen kokousnuijaa heiluttivat ensin Leena Tiuri vuoden 2000, Carita Välitalo vuodet 2001–2003 ja vuodesta 2004 lähtien Matti Kajander (ent. Nieminen). Yhdistyksen säännöt uusittiin vuonna 2002 käydyn arvoseminaarin pohjalta. Arvokeskusteluprojektin tavoitteena hallitus ja hallinto-henkilökunta halusivat tämentää teatterin toiminta-ajatusta ja visiota tulevaisuutta varten ja parantaa toiminnan suunnittelua. Toiminnanjohtajan työnkuvaa muutettiin siten,

että hänen vastuullaan oli nyt koko esitystoinnin tuottajan tehtävät sekä hallituksen sihteerisyys. Toiminnanjohtajana aloitti vuoden 2003 alusta alkaen Leena Tiuri. Jatkuvuuden kannalta oli tärkeää, että muutoksista huolimatta tekijöiden joukko pysyi melko samana, joskin uutta verta saatiin mukaan. Vuoden 2003 muutoksissa pitkän linjan puheenjohtaja ja teatterinjohtaja Aila Pelkonen otti vastuulleen toimiston, lippuvarausten ja puvuston hoidon. Teatterisihteerinä teatterikoulun synnyttämisestä osaltaan vastannut Leena Sihvonen puolestaan jatkoi tiedottajana eläkkeelle jäämiseensä asti vuonna 2007.¹³⁶

Arvokeskustelu jatkui vuonna 2003, jolloin hallitus muotoili järjestämänsä seminaarin tulokset *arvolauseiksi*. Niistä tiedotettiin laajasti ja niiden mukaisesti toimintaa lähdettiin kehittämään. Myös taloushallintoa kehitettiin. Ajan hengen mukaisesti hallituksessa alettiin puhua *sidosryhmistä*, eli jäsenistä, oppilaista ja katsojista, ja siitä, kuinka näitä voitaisi palvella paremmin. Hallitus ja toimihenkilöt ovat sittemmin vuosittain kokoon-tuneet tarkastelemaan toiminnan lähtökoh-taa, mutta toistaiseksi arvolauseet ja visio ovat säilyneet ennallaan.

Tikkurilan Teatteri ry:n arvot ovat *kannustavuus, avoimuus, luovuus ja luotettavuus*. Kannustavuus kehottaa yksilöä sekä itsenään, että ryhmän jäsenenä puhaltamaan yhteen

hiileen. Avoimuus perustuu läpinäkyvyydelle kaikessa tekemisessä sisällöstä päätöksentekoon. Avoimuutta on myös eri-ikäisten harrastajien yhdessä tekeminen. Luovuutta arvostettaessa vaalitaan lahjakkuutta ja uusia ajatuksia. Perinteet ja uskallus kokeiluihin kohtaavat toisensa luovuudessa. Rakenteet halutaan pitää joustavina ja ohjelmisto monipuolisena erilaisia katsojaryhmiä ajatellen. Luotettavuuden arvoon liittyy lupauksen pitäminen ja sen odottaminen myös muilta. Yhteiset pelisäännöt, aikataulut ja maksut luovat luotettavuutta. Yhdistys ei tavoittele voittoa, vaan käyttää tulot jatkuvaan toiminnan kehittämiseen. Yhdistyksen visio, *Tikkurilan Teatteri on vetovoimainen esittävien taiteiden keskus, joka toimii hyvissä tiloissa eri puolilla Vantaata*, on käypä edelleen. Ainoastaan tavoitteen saavuttamisvuotta on jouduttu vuosien kuluessa lykkäämään, sillä vielä ei ole saavutettu tilan-

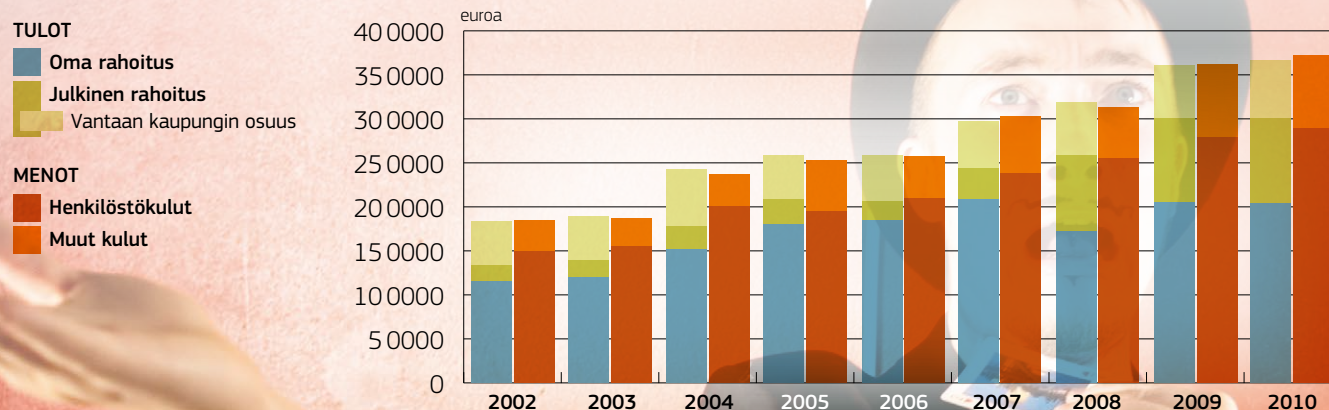
Vuosina 2003–2010 yhdistyksen talous lähes kaksinkertaistui.

netta, jossa käytetyt tilat vastaisivat tarpeita.¹³⁷

Vuosina 2000 ja 2001 teatterikoululla oli oma johtoryhmänsä, joka koostui hallituksen jäsenistä ja opettajista. Tämän jälkeen yhdistyksen hallitus ja rehtori ovat vastanneet sen töistä. Yhdistyksen sääntöjen mukaan hallituksen jäsenistä yksi on teatteri- ja sirkuskoulun opettaja ja yksi oppilaiden vanhempien edustaja. Hallituksen tehtävä taiteen perusopetusta toteuttavana yhdistyksenä on vaativa, ja hallitukseen on kutsuttu asiantuntijajäseniä muun muassa alan oppilaitoksista.¹³⁸

Vuosina 2003–2010 yhdistyksen talous lähes kaksinkertaistui. 50-vuotisjuhlien kynnyksellä yhdistys pyöritti yli 380 000 euron vuosibudjettia. Euromäärien kasvu on tuonut – paitsi lisää toimintaa – myös paineita kehittää jatkuvasti niin taloushallintoa kuin hallintoa yleisesti.

TIKKURILAN TEATTERI RY:N TALOUS VUOSINA 2002–2010

Vakaudella valtionosuus – valtionosuudella vakautta

MERKITTÄVÄ TEKIJÄ Tikkurilan Teatterin liikevaihdon huimassa kasvussa on *opetustuntiperusteinen valtionosuus*, jonka opetusministeriö myönsi teatteri- ja sirkuskoululle pitkän odotuksen jälkeen vuonna 2008. Valtion tuki oli teatteritaiteen perusopetukseen 1 750 opetustunnille yhteensä 65 845 euroa ja vuodesta 2009 alkaen 73 000 euroa kaikkiaan 1 870 opetustunnille. Tuntiperusteista valtionosuutta teatteri haki jo vuonna 2000, jolloin sitä alettiin myöntää musiikin ohella muillekin taiteen aloille. Tuolloin valtionosuuden piiriin pääsi Espoon esittävän taiteen koulu. Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulun kanssa samaan aikaan avustuksen hakivat ja saivat Lappeenrannan Estradi, Sorin Sirkus ja Circus Helsinki. Opetusministeriö ei ole mikään rahoitusautomaatti taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Valtion jatkuva rahoitus on osoitus siitä, että oppilaitos on täyttänyt tietyt perusteet, joilla taataan toiminnan jatkuvuus. Tikkurilan Teatteri osoitti tehneensä työtä valtionosuuden piiriin pääsemiseksi ja pystyvänsä tarjoamaan pysyvän ja tavoitteellisesti etenevän harrastuksen. Kerhomaiseen harrastukseen verrattuna toi-

minnan yhtäkkinen loppuminen ei ole vaarana, vaan oppilas voi käydä noin 12-vuotisen opetussuunnitelman läpi kokonaan. Vuonna 2008 kaikista taiteen perusopetusta tarjoavista 465 oppilaitoksesta opetustuntiperusteisen valtionosuuden piirissä oli 123.¹³⁹

Ensimmäisenä täytettävänä perusteena oli muodollisen kelpoisuuden ehdot täytävä rehtori. Sellainen teatterissa oli ollut jo syksystä 2000, jolloin Pekka Korhonen aloitti osa-aikaisena rehtorina virkatyönsä ohella. Hänen työaikansa rajoittui kuitenkin vain joihinkin viikkotunteihin, samalla kuin lakisääteiset velvoitteet vain kasvoivat. Koko-aikainen rehtori taloon saatiin vuonna 2005, jolloin Carita Välitalo aloitti tehtävässä. Rehtorin saaminen oli taloudellisesti iso asia ja siksikin pitkä prosessi. ”Koskaan ei ole mennyt niin päin, että ensin olisi raha”, Leena Sihvonon toteaa teatterinpyörittämisen realiteeteista. Vuosituhannen alun muutos olikin hurja, sillä muutaman vuoden sisällä yhdistys palkkasi kaksi kuukausipalkkaista työntekijää, toiminnanjohtajan ja rehtorin, joiden ohella henkilöstövahvuuteen kuuluivat toimisto- ja puvustovastaava sekä tiedottaja.¹⁴⁰

Laajaan oppimäärään siirtyminen kasvatti opetustuntien määrää 500:sta 1 300:aan.

Toisena perusteena valtionosuudelle oli opetuksen sisältö. Tälläkin saralla Tikkurilan Teatteri oli pitkällä. Vuonna 2002 Opetushallitus uudisti taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, ja teatterikoulun laajan oppimäärän opetussuunnitelman valmistelu aloitettiin niiden pohjalta. Vuonna 2005 kaupungin vapaa-ajan lautakunta hyväksyi laajan oppimäärän opintosuunnitelman, ja opetus käynnistyi sen mukaan syyslukukaudella. Ensimmäinen laajan oppimäärän mukainen päättötyö valmistui jo vuonna 2007. Laajaan oppimäärään siirtyminen kasvatti opintosuunnitelmaan sisältyvää opetustuntien määrää yleisen oppimäärän 500:sta laajan 1 300:aan. Lisäksi laajaan oppimäärään sisältyy pakollinen päättötyö, joka arvioidaan, ja jonka jälkeen oppilas saa päättötodistuksen. Teatteritaiteen laajan oppimäärän opetusta annetaan Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulun lisäksi Espoossa, Lappeenrannassa ja Oulussa. Sirkuskoulu sai uuden opetussuunnitelman yleiseen oppimäärään vuonna 2006, jolloin Opetushallitus oli uusinnut sen perusteita. Vuonna 2010 käynnistyi laajan oppimäärän mukainen sirkusopetus, ja toiveissa on, että sirkuskoulukin pääsisi valtionosuuden piiriin.

Käytännössä lisääntynyt tuntimäärä loi painetta nostaa lukukausimaksuja, mutta suuria nostoja ei jouduttu tekemään vuosina, jolloin valtionosuutta odotettiin. Yhdistyksen rahoitus nojasi valtionosuuden piiriin pääsyyn asti vahvasti lukukausimaksuihin ja lipputuloihin sekä vähäisessä määrin jä-

senmaksuihin. Esimerkiksi vuonna 2005 avustukset muodostivat vuositulosta vain reilut 30 prosenttia, kun taas lipunmyynti 17 ja opetustoiminnan tulot yli 50 prosenttia. Tästä syystä yhdistyksen talous oli altis ulkoisille riskeille. Yleisen taloudellisen tilanteen heikkeneminen olisi helposti näkynyt koululaisten perheiden maksuvalmiudessa sekä katsojamäärissä. Valtionosuus pienensi omarahoitusosuutta siten, että avustusten osuus tuloista kohosi yli 40 prosenttiin, ja niin lipputulojen kuin opetustoiminnan tulojen osuus pieneni. Sen mahdollistamana hallitus päätti vuonna 2008 alentaa lukukausimaksuja noin viidellä prosentilla.¹⁴¹ Myöntämällä valtionosuuden opetusministeriö siis tulkitsi yhdistyksen kyllin vakavaraiseksi tuottamaan taiteen perusopetusta jatkossakin, ja siten täyttävän kolmannen valtionosuusperusteen. Hetkellisesti oltiin tilanteessa, jossa raha ei ollut resursseista niukin.¹⁴²

Neljäntenä perusteena olivat opettajien kelpoisuusvaatimukset. Se ei ollut ongelma, sillä teatteri oli pitkään panostanut opettajien ja ohjaajien pätevyyteen. Vuosikertomukseen kohta *”opetuksen kehittäminen”* lisättiin vuonna 2001. Laajaan oppimäärään ministeriön asetuksessa määritellyt kelpoisuusvaatimukset ovat opettajille kovemmat, ja vaikkei niitä kaikissa oppilaitoksissa aina aukottomasti täytetä, Tikkurilan Teatterissa näin haluttiin tehdä jo vuonna 2005 kun laajaan oppimäärään siirryttiin.¹⁴³ Tällä oli varmasti painoarvoa valtionosuutta haettaessa.

LEENA TIURI

Opintojen loppuksi laadittava päättötyö voi olla näyttelijäntyön näyte, ohjaus, käsikirjoitus tai näitä kaikkia. Aino Järvi-Eskolan päättötyö oli hänen itse kirjoittamansa ja ohjaamansa monologi Kenenkään tytär (2009).

Opetus ammattimaistuu

TIKKURILAN TEATTERIN vuodet ovat osoittaneet, että ohjaajien tai opettajien taidoilla ja sitoutuneisuudella työhönsä on suurin laadullinen vaikutus opetuksen sisältöön. Hyviä opettajia on ollut mukana hyvin erilaisilla taustoilla. Samanaikaisesti taiteen perusopetuksen kehittymisen kanssa on valtakunnallisesti kehitetty räätälöityä koulutusta sen tarpeisiin. Tikkurilan Teatteri teki taiteen perusopetuksen ensi vuosista lähtien vilkasta yhteistyötä Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen kanssa. Sittemmin teatteri- ja sirkuskoulun rehtorina toiminut Pekka Korhonen oli yhteistyön avainhenkilö Teakin päässä. Yhteistyön kautta ohjaajiksi löytyivät muun muassa Christian Lindroos, Taina Mäki-Iso, Anne Vesterinen ja Sari Tupamäki. Ohjaaja- ja näyttelijäopiskelijat vetivät kursseja Vernissalla. Teatterikoululaiset toimivat myös koeoppilaina, *marasuina*, opiskelijoiden käsissä. Teatteri-ilmaisen ohjaajia valmistava koulutusohjelma käynnistyi vuonna 1991 Turun ja vuonna 1994 Helsingin taiteen ja vies-

Teatteri- ja sirkuskoulun yhteistyönä syntynyt Unisaarella sataa aina tähtiä oli vuoden 2003 on-viikkojen ohjelmistoa. Ohj. Anne Rautiainen, Heikki Leppävuori ja Jari Reponen. Kuvassa oikealla Kia Varsa.

Luulosairas (2008, ohjaus Anu Puska).
Kuvassa Anni Huttunen, Roosa Lahti ja edessä
Luulosairaana Minna Laine.

tinnän oppilaitoksessa, joista vuosituhanen vaihteessa tuli ammattikorkeakouluja.¹⁴⁴ Tämän koulutusohjelman ansiosta alalle alkoi tulla pedagogiohjaajia taiteilijaohjaajien rinnalle. Nykyisistä teatterikoulun opettajista monet ovat valmistuneet Metropolia-ammattikorkeakoulun esittävän taiteen koulutusohjelmasta teatteri-ilmaisun ohjaajiksi.

Opetuksen kehittämiseen tarjoutui paremmat edellytykset kun oppilaitos sai rehtorin, jonka vastuulla tämä nimenomaisesti oli.

Vuonna 2001 rehtori Pekka Korhosen johdolla opettajat ja hallintohenkilökunta kokoonoutuivat kaksipäiväiseen opetuksenkehittämisseminaariin. Noin kuukausittain pidettiin opettajien kokouksia, minkä lisäksi opettajat kävivät verkkokeskustelua. Tavoitteena oli raportoida kunkin ryhmän edistymisestä, mutta myös kehittää omaa ammattitaitoa ja teatteriovetusta.¹⁴⁵

Opetuksen kehittäminen kulkee käsi kädessä opettajien työn kehittämisen kanssa. Tästä syystä vuonna 2005 otettiin tavoitteeksi pitää silloiset opettajat mukana parantamalla työoloja. Rehtori Carita Välitalon tavoitteena oli sitouttaa opettajat työyhteisön jäseniksi. Taloon rekrytoitiin henkilöitä, jotka pystyivät ottamaan yksittäisten viikkotuntien sijaan vedettäväkseen mahdollisimman monta ryhmää. Vuonna 2006 perustettiin pääopettajan tehtävä, jossa aloitti Kimmo Tähtivirta (ent. Aaltonen), mukana Tikkurilan Teatterissa vuodesta 1993. Pääopettaja työskenteli kuukausipalkalla ja hoiti opetuksen ohella myös hallinnollisia tehtäviä. Sittemmin linjaa on muutettu ja pidetty huolta, että vähemmänkin viikkotunteja tekevät opettajat kiinnittyvät työyhteisöön ja toiminnan kehittämiseen opettajien kokouksien, ryhmätyönohjauksen, vanhempainiltojen ja muiden yhteisten tilaisuuksien kautta. Kehittämisen kannalta hyvä lähtökohta on, että myös kokousaika on paljasta, eikä perustu talkoohenkeen tai harastamiseen.

Vuonna 2006 opettajat saivat työehtosopimuksen, joka määritteli heidän työhönsä ja

Vuonna 2005 otettiin tavoitteeksi pitää nykyiset opettajat mukana parantamalla työoloja.

palkkaukseen liittyvät periaatteet. Tämä Tikkurilan Teatterin ja Teatteri- ja mediatyöntekijät ry:n (TeMe) eli alan ammattiyhdistyksen kesken laadittu teatteri- ja sirkustaiteen opettajien työehtosopimus oli ensimmäinen laatuaan Suomessa, ja sen pohjana käytettiin tanssinopettajien vastaavaa sopimusta. Valtionosuuden piirissä olevilta oppilaitoksilta edellytetään ainakin yleissitovan työehtosopimuksen noudattamista, joten tässäkin suhteessa Tikkurilan Teatteri ennakoitua tulevaa laatimalla oman. Opettajien kannalta oleellista oli määrittellä päätoimisuuden raja, jotta opettajat olisivat oikeutettuja työttömyysturvaan kesäajalta, jolta työnantajan, eli teatterin, ei ole mahdollista maksaa palkkaa. Kunta-alalla päätoimisuuden raja on 16 opetustuntia viikossa, mutta Tikkurilan Teatteri määritteli rajaksi 12 tuntia. Työehtosopimuksessa määriteltiin myös minimipalkat, mutta opettajille on haluttu ja kyetty maksamaan niitä korkeampia palkkoja.¹⁴⁶

Kuin todistuksena teatterin koulutuksellisen tavoitteen tuloksellisuudesta monet entisistä ja nykyisistä opettajista ovat Tikkurilan Teatterin kasvattajeja itsekin: Kaisa Koskinen, Tanja Hautakangas, Rosa-Maria Perä ja Eija Kauppi ovat kaikki teatteri-ilmaisun ohjaajia. Oma tausta sitouttaa taloon, mutta ammatilaisen näkökulma on toinen. Vuonna 1986 Tikkurilan Teatterissa aloittanut Kaisa Koskinen sanoo oman taustan tarjonneen laajemman kuvan Tikkurilan Teatterista kun hän muualla vietettyjen vuosien jälkeen aloitti työt teatterikoulun opettajana. Oma kokemus

Vuonna 2004 Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulu täytti kymmenen vuotta, ja juhlanäytelmän Lumikuningatar ja Gerda ohjasi yleisen oppimäärän opinnoista ensimmäisten kolmen joukossa valmistunut Rosa-Maria Perä. Kuvassa Lumikuningattaret Anna ja Auli Koskinen sekä Kain roolissa Jaakko Hänninen.

teatterin tekemisen tarjoamasta tyydytyksestä lapsena eli vahvana, ja harrastajateatterin sydän oli pysynyt tunnistettavana ja tuttuna. Oma roolinvaihdos sekä vakiintuneen teatterikoulutuksen syntyminen olivat kuitenkin muuttaneet asetelmia. Voimakas ammatillisen kehittymisen alue oli tullut mukaan toimintaan.¹⁴⁷

Pääopettajana toiminut Tanja Hautakangas aloitti teatteriharrastuksen Tikkurilan Teatterissa vuonna 1985. Hän kuvailee toiminnan muutosta intensiivisyyden vähentymisenä. *”Nykyisin oppilaat saa ehkä enemmän oikeita työkaluja elämään. Me ehkä enemmän vellottiin syvissä omissa vesissä.”*¹⁴⁸ Sekä Koskinen että Hautakangas kiittelevät määrätietoista kehittämistä, jonka ansiosta Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulu tarjoaa paitsi alansa parasta koulutusta, myös tyydyttävän työympäristön. Vakituiset opettajien kokoukset, kehittämisspäivät, strategiaseminaarit ja työnohjaus auttavat luomaan raameja itse työlle. Opettajat arvostavat työpaikkansa turvallisuutta ja sitä, että sovituista asioista pidetään kiinni. Niiden rinnalla jopa jokakesäinen lomautus ollaan valmiita hyväksymään osana työn huonompia puolia.¹⁴⁹

MIKA HAARANEN

Suuri laiva vaatii tarkan kurssin

TEATTERIKOULUTUKSEN tarpeesta kertoo keskustelu, jossa on ajoittain äänekkäästi vaadittu draamaopetusta peruskoulun opetussuunnitelmaan. Niin kauan kuin ehdotus odottaa toteutumistaan, on harrastajateattereiden ja teatterioppilaitosten panostettava yhteistyöhön koulujen kanssa, jotta yhä useammalle olisi mahdollista päästä teatteriopetuksen piiriin.¹⁵⁰ Koulutuksen laajeneminen ja vakiintuminen Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulussa on tarjonnut yhä useammalle tämän mahdollisuuden. Oppilaat on aina valittu ilmoittautumisjärjestyksessä, ei esimerkiksi pääsykokeilla, mitä jo laki taiteen perusopetuksesta edellyttää. Likipitään kaikille halukkaille paikka on järjestynyt. Vaikka Vernissan korkea käyttöaste säätelee kasvun rajoja, opetuksen leviäminen muualle ja ryhmien lisääminen ovat avanneet uusia oppilaspaikkoja. Teatterikoulussa on 2000-luvulla ollut vuosittain noin 220–250 oppilasta. Vaihtelu on ollut melko pientä, mutta ryhmien määrä on kasvanut tasaisesti vuoden 2003 17:stä vuoden 2009 22:een. Vuonna 2010 ryhmiä yhdistettiin ja kokonaismääräksi tuli 18. Sirkuskoulun puolella oppilasmäärä on kasvanut jatkuvasti. Vuoden 2003 kaksi ryhmää ovat lisääntyneet kahdeksaan vuonna 2010. Samalla oppilasmäärää on voitu kasvat-
taa 26:sta 75:een. Ryhmiin ilmoittautuminen

Teatterikoulun oppilasmäärä on pysynyt melko samana koko 2000-luvun.

Voimakkainta kasvu on ollut sirkuskoulussa, jonka oppilasmäärä on kolminkertaistunut vuosien 2003 ja 2010 välillä.

**TIKKURILAN TEATTERI- JA
SIRKUSKOULUN ESITYSTOIMINTA
VUOSINA 2001–2010 (ilman demoja)**

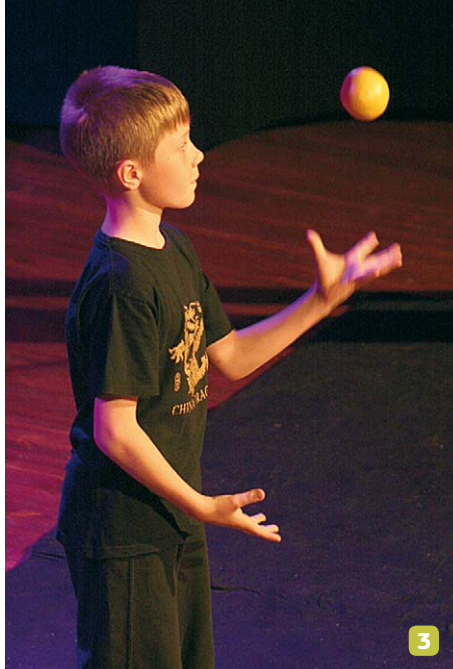
vuosi	esityksiä	katsojia
2001	23	912
2002	31	2 280
2003	19	1 182
2004	41	2 493
2005	38	2 361
2006	47	3 207
2007	35	1 653
2008	35	1 703
2009	53	2 867
2010	46	2 485

**TIKKURILAN TEATTERIKOULUN
OPPILASMÄÄRÄT JA OPETUSRYHMIEN
MÄÄRÄT VUOSINA 2001–2010**

vuosi	esityksiä	ryhmiä
2001	206	14
2002	255	16
2003	220	17
2004	242	17
2005	240	18
2006	251	21
2007	244	21
2008	249	21
2009	224	22
2010	215	18

**TIKKURILAN SIRKUSKOULUN
OPPILASMÄÄRÄT JA OPETUSRYHMIEN
MÄÄRÄT VUOSINA 2001–2010**

vuosi	oppilaita	ryhmiä
2001	29	2
2002	26	2
2003	26	2
2004	34	2
2005	38	3
2006	40	3
2007	44	4
2008	61	6
2009	73	8
2010	69	8

Kevätfestarit 2010:

1. Teatteri- ja sirkuskoulun päättötodistukset jaetaan Kevätfestareilla. Tea Hartikka pokkasi todistuksen syventävien opintojen suorittamisen jälkeen.
2. Vernissaa halattiin Kevätfestareiden avajaisissa.
3. Eerikki Uotila.
4. Leipäjonoballadi. Ohjaus Anu Myllyniemi.

tapahtuu keväisin, joten kesken vuotta ilmoittautuneet ovat usein joutuneet jonottamaan paikkaa. Sirkusopetuksen lisäämistä on hillinnyt pääkaupunkiseudulla vallitseva kova kilpailu sirkusopettajista sekä käytettävissä olevien opetuspaikkojen rajallisuus. Koulujen jumppasalit ovat toimivia, mutta esimerkiksi ilma-akrobatiaa ei niissä voida harjoitella.¹⁵¹

Tämän kokoluokan laivan suunta on suunniteltava huolella, se ei voi vain ajelehtia, rehtori Carita Välitalo toteaa. Ohjelmisto ja muu toiminta on suunniteltava tarkemmin ja varhaisemmassa vaiheessa kuin aiemmin. Tämä vaatii opettajilta ja muulta henkilökunnalta enemmän yhteistyötä, ja tämänkin vuoksi opetuksen kehittämiseen ja opettajien työn

tukemiseen on satsattu. Usein laadun parantamisen esteeksi nousee tila. Pulaa on niin sopivista harjoitustiloista kuin varasto- ja toimistotilastakin. Vantaan kaupungin linjauksen mukaan taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset saavat käyttää kaupungin tiloja korvauksetta. Harrastajateatterin osalta sekä kaikista esityksistä, joista saadaan pääsylipputuloja, tilavuokraa kuitenkin maksetaan.

Välitalo harmittelee, ettei rehtorin enää ole mahdollista tuntea jokaista oppilasta nimeltä. Joukot ovat hajallaan eri opetuspisteissä, eikä rehtorilla ole ”kansliaa”, jossa pitää vastaanottoa. Teatteri- ja sirkuskoulun ryhmien ja rehtorin väliseksi yhdyssiteeksi perustettiin vuonna 2005 *oppilasfoorumi*, johon valittiin edustaja jokaisesta yli 12-vuotiaiden

ryhmästä. Oppilasfoorumi järjesti muun muassa ystävänpäiväjuhlat vuonna 2006. Sittemmin foorumi ei ole toiminut niin aktiivisesti, mutta palvelee tarkoitustaan viestinviejänä rehtorin ja ryhmien välillä. Oleellinen viestinviejä oppilaitoksen ja kotien välillä on oppilaiden vanhemmille suunnattu tiedotuslehti, joka vuodesta 2006 ilmestyi nimellä *Parenteesi* ja vuodesta 2010 *Synopsis*.¹⁵²

Laajenevan teatteri- ja sirkuskoulun yhtenäisyyden lisäämiseksi syntyi idea vuosittaisista *Kevätfestareista*, jotka kokoaisivat oppilaat, opettajat ja katsojat yhteen vuoden aikaansaannosten äärelle. Vuodesta 2006 järjestetyt festarit ovat lisänneet yhteisöön kuulumisen tunnetta ja tietoa siitä mitä muualla tehdään. Esitykset on suunnattu pääasiassa omalle väelle, mutta festarit ovat myös mainio tilaisuus näyttää muille, mitä oppilaitoksessa

tapahtuu. Kevätfestarit on vaikuttava kavalkadi työn hedelmistä. *”Festareilla on usein vähän sellainen kananlihalla olo, et oho, näitä on näin paljon”*, opettaja Kaisa Koskinen kuvailee.¹⁵³

Kehittämistyöhön laitettut panokset ovat tuottaneet tulostakin, ainakin oppilaille ja heidän vanhemmilleen vuonna 2008 tehdyn kyselyn perusteella. Vastauksissa kiiteltiin erityisesti opetuksen korkeaa tasoa ja ryhmien yhteishenkeä.¹⁵⁴ Kysely on osa opetuksen jatkuva arviointia.¹⁵⁵ Kehittämisen eetos näkyy myös opinnäytetöissä ja tutkimuksissa, joissa Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulua on käytetty aineistona. Näistä mainittakoon Eija Kaupin teatteri-ilmaisun ohjaajan lopputyö, jossa hän selvitti koulutuksen hyötyjä teatterikoululaisille sekä Pia Hounin selvitys teatteri-ilmaisun opetuksesta nuorten itsetunnon vahvistajana.¹⁵⁶

**Kehittämistyöhön
laitetut
panokset
ovat
tuottaneet
tulosta.**

Verkostoja rakentamassa

VERNISSAN TOIMINNANJOHTAJA Anneli Nikolajeff näkee vantaalaisen taideopetuksen tulevaisuuden valoisana. Taiteen perusopetus on vakiintunut niin toimivaksi järjestelmäksi, että siihen tultaneen panostamaan jatkossakin. *”Hyvä synnyttää lisää hyvää”*, hän toteaa.¹⁵⁷ Vantaalla toimii 20 taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta, joissa on

yhteensä yli 6 600 oppilasta. Yli puolet heistä on musiikkiopetuksessa, reilut 1 400 tanssi- ja reilut 950 kuvataiteen opetuksessa. Loput saavat taiteen perusopetusta sanataiteen, teatterin, käsityötaiteen, sirkuksen ja arkkitehtuurin saroilla.¹⁵⁸

Kuten Leena Tiuri asian kiteyttää: *”Verkostoituminen on tärkeää, yksin täällä ei kukaan*

tee mitään.”¹⁵⁹ Taiteen perusopetusta antavat muut oppilaitokset ovat tärkeä viiteryhmä Tikkurilan Teatterille, ja näiden tahojen yhteistyön vahvistamisessa teatterin henkilökunta on ollut aktiivinen 2000-luvulla. Yhteistyöllä muiden Vantaalla taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten kanssa on jo pitkät perinteet. Valtakunnallisesti yhteisproduktiot, yhteisten tilojen jakaminen, yhteiset opettajat sekä opetuksen ja opetussuunnitelman kehittäminen ovat tavallista.¹⁶⁰ Teatteri- ja sirkusopetusta antavien oppilaitosten syntyminen eri puolille maata on luonut mahdollisuuden aivan omanlaiselleen vertaistuelle samassa veneessä olevien oppilaitosten kesken.

Teatteri- ja sirkusopetus ovat lapsen kengissä verrattuna esimerkiksi musiikkiopetukseen, joka on hyvin vakiintunutta ja jota annetaan laajamittaisesti koko maassa. Pienten alojen äänitorveksi perustettiin vuonna 2004 Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto, ETOL, jota Leena Tiuri ja silloinen rehtori Pekka Korhonen olivat aktiivisina rakentamassa. Liitto järjestää koulutusta ja seminaareja 12 jäsenoppilaitokselleen ja neuvottelee näiden puolesta esimerkiksi opetusministeriön kanssa. Pienten taiteenalojen on näin helpompaa saada asioitaan eteenpäin virkamiesvalmistelun pohjaksi. Alkuvuosina suurinta hallinnollista vetovastuuta kantoi Espoon esittävän taiteen koulu, viime vuosina puolestaan Tikkurilan Teatteri. Näiden lisäksi ETOL:oon kuuluvat Circus Helsinki, Kuusankosken Teatteri, Sorin Sirkus, Suo-

Naamioteatteriesitys Rakkaus hirvittää? Kaunotar ja Hirviö -tarinasta musiikin, liikkeen ja naamioiden avulla ilmaistu esitys valmistui 1996 Taina Mäki-Ison ohjaamana. Sitten Mäki-Iso on tutustuttanut teatterikoululaisia ja teatterin väkeä naamionäyttelemisen ja klovnerian saloihin useilla kursseilla.

men Teatteriopisto, Taidekoulu Estradi, Teatteriosuuskunta Ilmiö, Turun Nuori Teatteri, Valkeakoski-opisto sekä Oulun Taidekoulu.

Vuonna 2009 perustettu Taiteen perusopetusliitto, TPO, on puolestaan eri taiteenalojen liittojen välinen yhdysside. Sen tavoitteena on edistää taiteen perusopetuksen edellytyksiä yleisesti ja lisätä sen tunnettuutta. ETOL:in puheenjohtajana Tikkurilan Teatterin rehtori Carita Välitälo on TPO:n hallituksen jäsen. TPO:n alaisiin jäsenliittoihin kuuluu 286 hyvin erilaisilla organisaatioilla toimivaa oppilaitosta. TPO:n jäsenliitot edustavat musiikki-, tanssi-, sanataide-, kuvataide sekä esittävien taiteiden (ETOL) oppilaitoksia.¹⁶¹

SEURAAVA SIVU
Uninäytelmä eli
Tommin ja Annikan
myöhemmät
vaiheet (1997)
oli surrealistinen
musiikkinäytelmä
viidestä nuoresta,
jotka ovat muuttaneet
tanssisaliin. Nuorten
ideoista käsi-
kirjoituksen tekivät
teatterikoululainen
Minna Pyykkö sekä
esityksen ohjannut
Timo Tolonen.

TIIVISTELMÄ

Toiminta jatkoi laajenemistaan 1990-luvun alkuvuosina ja vaikiintui nopeasti. Vuonna 1992 käynnistyi ilmaisukoulu ja noin sata uutta lasta tuli mukaan. Laki taiteen perusopetuksesta toi uusia resursseja toimintaan. Ilmaisukoulua kehitettiin siten, että vuonna 1994 Tikkurilan Teatteri ja Vantaan kaupunki tekivät sopimuksen teatteritaiteen perusopetuksen antamisesta.

Systemaattisen koulutuksen rakentamisen pohjana käytettiin Opetushallituksen laatimia opetussuunnitelman perusteita. Kaupunki ja teatteri sitoutuivat yhdessä ylläpitämään harrastusta, jonka jatkuvuus ja etenevyys oli turvattu. Vuonna 1998 oppilaitoksen nimi vaihtui Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskouluksi, ja taiteen perusopetus käynnistyi myös sirkustaiteessa.

2000-luvun merkittävin tavoite, opetustuntiperusteisen valtionavun piiriin pääsy, toteutui vuonna 2008. Sen saavuttamiseksi teatteri oli kehittänyt opetusta, palkannut kokopäivätoimisen rehtorin ja panostanut opettajien ammattitaitoon ja työssä viihtymiseen. Valtionosuus turvasi yhdistyksen taloutta ja mahdollisti koulutuksen kehittämisen jälleen uudella volyyymilla. Opetustunneissa, oppilas- ja ryhmämäärissä sekä budjetissa mitattuna huikea kasvu vaati myös hallinnon entistä ammattimaisempaa otetta.

5. KUVA: TUNTEMATON

(Kirkkaat etuvalot häikäisevät niin, ettei yleisöä voi nähdä. On vain luotettava, että Ihana Hirviö on yhä läsnä. Silloin näyttämön Nollaan ilmestyy paljon rakastettu Teatterin kummitus tai Kuningas, Hamletin isä.)

HORATIO: "Ja silloin se lähti kuin syyllinen. Kun kukko, aamun airut, kiivaalla trumpetillaan herättää päivän, niin harhailevat henget, maan, tulen, ilman, meren rauhattomat heti kiihuhtavat rajan taakse – niin väitetään ja varmaan se on totta."

(Paljon rakastettu / Hamletin isä poistuu. Muisto jää.)

LUKU 5

Aikuisharrastajan paluu

Harrastajateatteri kasvaa

TIKKURILAN TEATTERI ry:n toiminta painottui lapsi- ja nuorisoteatteriin vuosien 1974–1995 välillä. Mukana olevat aikuiset olivat usein lasten vanhempia. Aikuisten harrastajien uusi tuleminen tapahtui vähin erin 1990-luvulla. Työväenopiston rahoituksella käynnistyi vuonna 1992 aikuisten näyttämö-ilmalaisun kurssi, jonka vetäjänä toimi Timo Hannelin. Ryhmä valmisti Tikkurilan Teatteriin näytelmät *Elämä on ihmisen parasta aikaa* (1993) ja *Pesä hatun alla* (1994). Ryhmästä jäivät mukaan teatterin toimintaan muun muassa Heikki Herva, Leena Tiuri ja Timo Luotonen. Ryhmässä oli myös kurssin jälkeen Teatterikorkeakouluun päässyt ja ammattilaisuralle suunnannut Ville Myllyrinne.

Teatterin 35-vuotisjuhlanäytäntönä vuonna 1995 valmistui aikuisten aikuisille tekemä näytelmä *Eläköön itsemurhaaja* (ohj. Simo Lappalainen). Vantaan Sanomat hämmästeli valintaa juhlanäytökseksi, mikä kertoo Tikkurilan Teatterin vahvasta profiloitumisesta nimenomaan nuorten teatteriharrastajien areenana.¹⁶²

Vuoden 1998 vuosikertomuksessa Tikkurilan Teatteri määritteli itsensä nuorten aikuisten harrastajateatteriksi, joka ylläpiti teatteri- ja sirkusoppilaitosta. Seuraavana vuonna määritelmästä jätettiin sana ”nuorten” pois, ja jäseneksi pääsi 18 vuotta täyttänyt

**TIKKURILAN TEATTERIN
ESITYKSIEN JA KATSOJIEN
MÄÄRÄT VUOSINA 2001–2010**

vuosi	esityksiä	katsojia
2001	70	5 129
2002	75	3 396
2003	70	3 360
2004	91	5 217
2005	62	6 275
2006	59	5 156
2007	84	8 067
2008	84	4 175
2009	81	4 895
2010	94	5 296

**TIKKURILAN TEATTERI
RY:N JÄSENMÄÄRÄ
VUOSINA 2001–2010**

vuosi	jäseniä
2001	67
2002	81
2003	95
2004	81
2005	93
2006	99
2007	100
2008	101
2009	107
2010	107

**Vantaan
Sanomat
hämmästeli
”Eläköön itse-
murhaajan”
valintaa
juhla-
näytökseksi.**

pääsykokeen perusteella. Vuonna 2000 aikuiset jäsenet toivotettiin tervetulleiksi pelkän vapaamuotoisen hakemuksen perusteella. Jäsenistö oli kuitenkin nuorta: vuonna 2002 57 teatterin 81 jäsenestä oli alle 29-vuotiaita. Samanaikaisesti taiteen perusopetuksen vaikiintumisen ja laajenemisen kanssa myös harrastajateatterin jäsenmäärä kasvoi tasaisesti. 2000-luvulla jäseneksi liittyi vuosittain teatterikoulusta valmistuneita, mutta myös uusia aikuisia harrastajia. Vuosien 1999 ja

Profilointia myös aikuisteatterina on helpottanut erityisesti hyvä näkyvyys useana vuonna Mikkeliissä Työväen Näyttämöpäivillä. Näyttämöpäivillä on nähty muun muassa Juha Hurmeen ohjaamat autonäytelmät, jotka vahvistivat Tikkurilan Teatterin tunnettua teatterikentällä. Vuonna 2005 Mikkeliissä esitettiin Autotrilogia-maraton loppuunmyydyille katsomoille.

2009 välillä yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi 57 jäsenestä 107 jäseneseen. Tikkurilan Teatterin imagoa myös aikuisteatterina alettiin voimistaa. Ammattimaisuus vahvistui koko yhdistyksen toiminnassa.¹⁶³

Tikkurilan Teatteri toimii moneen ammattiteatteriinkin verrattuna monipuolisesti. Teatteri- ja sirkuskoulun toiminnan lisäksi valmistetaan esityksiä hyvin erilaisille kohderyhmille.¹⁶⁴ Teatterin ohjelmiston perusrunkona ovat talvella ensi-iltansa saava, aikuisille suunnattu ”tammiklassikko”, I’mpro-festi-

Yhdistyksen logo uusittiin vuonna 2006, jolloin otettiin käyttöön Samuli Lahtisen kynästä syntynyt aplodit pokkaava hahmo. Vuonna 1984 syntyneen logon suunnitteli Jorma Kilponen. Eri suuntiin osoittavien jalkojen idea oli kuvastaa moniäänisyyttä ja omaehtoisuutta.

vaali ja koko perheen kesäteatterituotanto. Lisäksi vuosittain tehdään jäsenten omia produktioita. Jäsenproduktiot täydentävät ohjelmistoa oleellisella tavalla. Pienen budjetin tuotantojen taloudellinen panos on pieni, mutta ne tarjoavat jäsenille mahdollisuuden vaikuttaa teatterinsa toimintaan. Viime vuosina teatteri on kutsunut Vernissalle ammattiteattereiden vierailuesityksiä, jotka osaltaan täydentävät ohjelmistoa. Kutsuesityksissä on nähty muun muassa nukke- ja esineteatteria, joita Tikkurilan Teatterissa ei ole tehty. Ammattilaisvierailuja voidaan omia esityksiä helpommin järjestää myös päiväsaikaan, jolloin päiväkodit ja koulut pääsevät esityksiin. Vernissan korkea käyttöaste sanelee osaltaan Tikkurilan Teatterin ohjelmistoa. Esimerkiksi tammiklassikon ajoitus perustuu puhtaasti siihen, että vuoden alussa alasalissa on tilaa esityksille.¹⁶⁵

Seitsemän veljestä (ohj. Simo Lappalainen, 2007) syntyi havahtumisesta Kiven näytelmien aliedustukseen ohjelmistohistoriassa. Lisäksi tarkoituksena oli tarjota erityisesti paikkakunnan koululaisille tutustumismahdollisuus suomalaiseen näytelmäkirjallisuuteen. Veljekset aloitti tammiklassikoiden perinteen, jonka mukaisesti teatterista on valmistunut tukevaa, vaan ei pönäkkää, teatterin kivijalkaa.

Harrastajateatteri ja oppilaitos elävät toisiaan tukien

ERI PUOLILLA MAATA taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten yhteydessä toimii usein teatteri, jolloin esitystoiminta on osa opetuksen kokonaisuutta. Näin opetustunnit ja esitystoiminta liittyvät kiinteästi yhteen, vaikka niille voidaan itsenäisesti asettaa erilaisia tavoitteita.¹⁶⁶ Tikkurilassa taiteen perusopetuksen käynnistyminen ja teatteri- ja sirkuskoulun syntyminen jakoivat yhdis-

tyksen toiminnan ikään kuin kahtia. Ennen laajaan oppimäärään siirtymistä ideana oli, että opetussuunnitelman suoritettuaan oppilaat siirtyvät teatteriin syventämään opintojaan.¹⁶⁷ Nykyisin monet syventävän tason oppilaat suorittavat opintoja teatterin produktioissa. Teatteri- ja sirkuskoulun ryhmien produktioita ja harrastajateatterin tuotantoja voidaan tarkastella erikseen, mutta myös

Tikkurilan Teatterin kesäteatteri on vakiinnuttanut paikkansa pääkaupunkiseudun tarjonnassa. Muun muassa Helsingin Sanomat on arvostelun tai puffin muodossa nostanut tuotannot esiin ankarasti kilpaillulla kentällä. Koko perheelle suunnatut klassikkonäytelmät ovat täyttäneet katsomot kesän sääoloista riippuen hyvin. Vaahteränmäen Eemelinä vuonna 1999 liro Ristola. Kuvassa myös Essi Kausalainen ja Seppo Merviä.

**Teatterilais-
identiteettejä
on yhtä
monta kuin
on tekijöitä.**

yhteisproduktioita on tehty ahkerasti. Esimerkiksi kesäteatteriproduktio yhdistää vuosittain teatterin ja teatterikoulun voimat. Teatterin 40-vuotisjuhlavuonna 2001 nähtiin kaksi *Narnia*-näytelmää (ohj. Inkeri Rosilo), joissa mukana oli niin jäseniä kuin koululaisia. Näin yhteisöllisyyden idea toteutui käytännössä.

50-vuotias Tikkurilan Teatteri ry on sadan jäsenen ammattijohtoinen harrastajateatteri sekä vajaan 300 koululaisen teatteri- ja sirkusoppilaitos. Teatterikoulutus on syntynyt teatterin toiminnan pohjalta, ja oppilaitok-

sen vakiinnuttua virkosi uudelleen omaleimainen aikuisteatteri. Organisaation rakennetta pohtiessa ollaan muna ja kana -problematiikan äärellä.

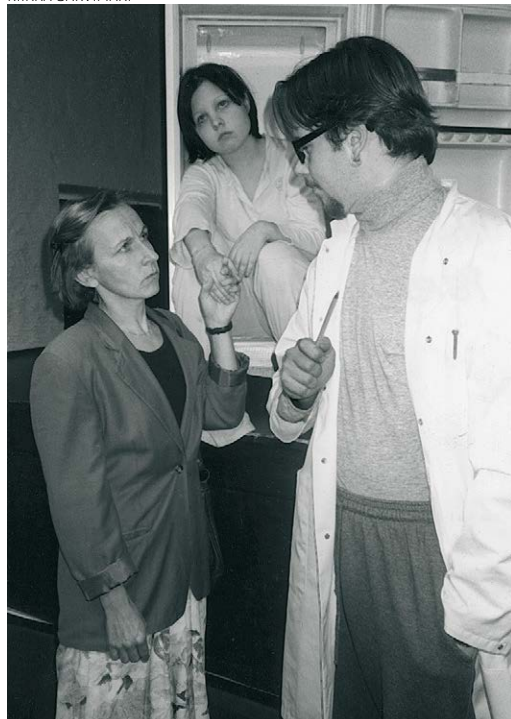
Oppilaitos vastaa noin 80 prosentista yhdistyksen liikevaihtoa. Suurin menoerä muodostuu henkilöstökuluista: Yhdistyksen palkkalistoilla on kokopäiväisten toiminnanjohtajan, rehtorin, pääopettajan ja tuottajan lisäksi osa-aikaiset visuaalinen vastaava (puvusto ja graafinen ilme) ja näyttämömiest sekä viisi tuntiopettajaa teatterikoulussa ja kaksi sirkuskoulussa. Valtionosuus koskee ainoastaan teatteriopetusta, joskin teatteri saa valtionavustusta opintokeskusten kautta yli 15-vuotiaiden kerhotoimintaan. Myös kaupungin vuosittainen avustus on nykyisin osoitettu vain teatterikoululle. Vuosituhannen vaihteesta voimassa olleen käytännön mukaan teatterin puoli hakee jokaiselle produktiolle erikseen kohdeavustusta. Toiveissa tosin on, että lähitulevaisuudessa harrastajateatteri pääsisi kaupungin toiminta-avustuksen piiriin niin sanotussa A-momentissa, josta tukea myönnetään vantaalaisille valtionapua saaville kulttuurilaitoksille sekä muille kaupungin julkisuuskuvan kannalta merkittävälle kulttuurilaitoksille ja -yhteisöille. Teatterin puoli elää joka tapauksessa selkeämmin lipputulosten varassa, ja vuosina, jolloin kesäteatteri on tuottanut huonommin, teatterikoulu on mahdollistanut teatterin toiminnan jatkumisen.¹⁶⁸

Kaksijakoisuus on tehnyt Tikkurilan Teatterin määrittämisestä toisinaan vaikeaa,

Laura Vimman kirjoittamassa Latvotuissa (1998, ohj. Taina Mäki-Iso) oli teatterikoulun oppilaiden mukana teatterin aikuisia näyttelijöitä. Marja Ristola, Rosa-Maria Perä ja Ari Klemettinen.

↓ Myös Kafkan Muodonmuutos oli teatterin ja teatterikoulun yhteistyöproduktio. (1998, ohj. Jani Kärnä). Katja Loikkanen, Eeva Vekki ja Aino Pohjanvaara.

RIIKKA SARVIMÄKI

mutta viime kädessä sen yrittäminen lienee tarpeellista. Teatterilaisidentiteettiä on yhtä monta kuin on tekijöitä: Varhaisen lapsiteatterikauden aikana 1980-luvulla aloittaneelle taiteen perusopetuksen maailma saat-
taa olla vieras, ja todellinen harrastajuus elää teatterin puolella; teatteri- tai sirkuskoulua vuosia käynyt voi kuitenkin yhtä lailla mieltää olevansa Tikkurilan Teatterissa; aikuisena mukaan tullut harrastaja ei lapsiteatteripainotusta ennen tai nyt ehkä edes ajattele; oma näkökulmansa on myös Tikkurilan Teatterin palkansaajilla. Enemmän kuin mukaan tule-
misen ajankohta, suhdetta omaan teatteriin taitaa kuitenkin muokata suhtautuminen omaan teatterin tekemiseen, se mitä harrastukseltaan haluaa.

Teatterin poliittisuutta on kyky vaikuttaa

NYKYPÄIVÄN TEKIJÄT eivät Tikkurilan Teatterin työväenliiketaustaa tiedosta, vaikka pitkästä historiasta ollaan ylpeitä. Puoluepoliittisuudesta on tiettyinä aikoina tietoisesti jopa pyritty eroon, kuten edellä on todettu. Aila Pelkosen sanoin ”on parempi, ettei ole leimautunut mihinkään [puolueeseen], niin voidaan toimia kaikkien kanssa.”¹⁶⁹ Puoluepoliittisuus

MARTTI HAUTAMÄKI

Kristian Smedsin Kovan onnen enkeli (2002) oli Ropoteatteri-ryhmän jäsenproduktio, joka sai kiitosta Seinäjoen harrastajateatterikesässä ja Ylioppilasteatterifestivaaleilla Oulussa. Ohjaus Rosa-Maria Perä ja Pauliina Saviranta. Helsingin Sanomien Nyt-liite nosti ryhmän esiin esimerkkinä nousussa olevasta poliittisesta teatterista. Kuvassa Antti Holma, Emilia Sinisalo, Reetta Mutenia, Venla Korja ja Annukka Lyra (ent. Saari).

hämärtyi Tikkurilan Teatterin toiminnassa viimeistään 1970–1980-luvuilla. Sana *politiikka* poistettiin kaikesta tekemisestä, vaikka samalla edelleen kuuluttiin Työväen Näyttämöiden Liittoon. TNL perustettiin alunperin vuonna 1917 tarpeeseen lisätä työväenteattereiden yhteistyötä ja aloittaa sen tarkempi koordinointi. Se oli vuosikymmenten ajan merkittävä tuki Työväen Näyttämölle ja vielä Tikkurilan Teatterillekin, sillä liitto välitti näytelmätekstejä ja ammattiohjaajia, jakoi avustuksia sekä järjesti koulutuksia.

Aikojen saatossa liiton merkitys harrasta-

jateatterikentän yhteen kokoajana on vahvistunut entisestään. Työväen Näyttämöpäivät Mikkelissä on harrastajateatterivuoden kohokohtia. Työväen Näyttämöiden Liitto jakaa vuoden harrastajateatteripalkintoa, jonka Tikkurilan Teatteri sai vuonna 1992. Poliittisuus ei TNL:n jäsenyydessä ollut Tikkurilan Teatterille merkittävää enää lapsiteatterikaudella, mutta verkostot muihin teatterin tekijöihin sitäkin enemmän. Vanhastaan Suomessa toimii kaksi harrastajateattereiden kattojärjestöä. Suomen Harrastajateatteriliittoon liittymistä teatteri harkitsi 1980-luvulla,

mutta tuolloin TNL antoi ymmärtää liiton yhdistyvän pian, mikä lykkäsi jäsenyyttä SHT:ssa. Yhdistymistä ei tapahtunut, ja Harastajateatteriliittoon teatteri liittyi tasapuolisuuden nimissä vasta vuonna 2009.¹⁷⁰

Nykypäivän teatterin poliittisuus ei ole sidottu puoluepolitiikkaan. Teatteri sinänsä on aina poliittista: se tulkitsee yhteiskuntaa ja esittää väittämiä. Ohjaaja ja työryhmä välittää väkisinkin oman maailmankatsomuksen esityksessä. Nykyiset teatterilaiset näkevät teatterin poliittisuuden tapana vaikuttaa ja pitävät sitä toivottavana piirteenä taiteelle.¹⁷¹ Ohjelmistoa tarkastelemalla voidaan näin ol-

len määritellä Tikkurilan Teatterin välittämiä väittämiä ja kannanottoja, vaikka ne ovatkin aina yksittäisten ohjaajien ja työryhmien valintoja. Yleisesti ohjelmistossa voidaan nähdä kiinnostus pienen ihmisen tarinaan ja huomion asemassa olevien problematiikkaan. Vähemmän on tehty ylä- ja keskiluokan elämää pohtivia ja kuningasnäytelmiä, farsseja tai esimerkiksi Tšehovia. Tematiikan jatku- mo voidaan vetää jo työväennäyttämön aikoihin, mutta enemmän ohjelmistoa selittänee erityisesti nuorten tekijöiden kiinnostus tutkia epäkohtia tai vääryyksiä ja tehdä teatteria, joka on jonkin puolesta tai sitä vastaan.¹⁷²

Vähemmän on tehty ylä- ja keskiluokan elämää pohtivia ja kuningasnäytelmiä, farsseja tai esimerkiksi Tšehovia.

Teatteri aikansa peilinä

PAITSI TEKIJÖIDENSÄ maailmankuvaa, näytelmät peilaavat aikaansa ja nostavat esiin yhteiskunnassa pinnalla olevia tai pinnan alla muhivia aiheita. *Eläköön itsemurhaaja* (ohj. Simo Lappalainen) ”nauroi kyynel silmässä työttömyydelle”, mikä vuonna 1995 laman ollessa syvimmillään oli vahva kannanotto ajalleen. Näyttelijä Maikki Viitikko toivoi näytelmän antavan toivoa työttömälle katsojalle ja muistuttavan siitä, että työttömyyslukujenkin takana on tavallisia ihmisiä.¹⁷³

Teatterin voima vaikuttaa ihmiseen tai yhteiskuntaan ja tehdä asioita näkyväksi oikeastaan velvoittaa käyttämään sitä. Tikkurilassa

tämä on nähty mahdollisuutena vaikuttaa esimerkiksi syrjäytymiseen ja päihteiden väärinkäyttöön. Jani Kärnän vuonna 1999 ohjaama näytelmä *Zikhi bara nastar* oli nuoren ihmisen kasvutarina etsimisestä ja itsekkyydestä. ”Miten voi läheinen tunnistaa oireita kun paha olo kasautuu ja itsetuho alkaa pyöriä mielessä?”. Sen aihepiiri osoittautui liiankin läheiseksi ohjaajan menehdittyä vuotta myöhemmin.

Vuonna 2000 käynnistyi kaupungin rahoituksella projekti päihteidenkäytön ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Projektissa *Rahalla saa ja hepolla pääsee* Leena Tiuri ja Anne Vesterinen vetivät draamatyöpajoja kouluille.

Zikhi bara nastar
(Ohj. Jani Kärrnä
1999). Kuvassa
Jenny Ylitalo.

Vuonna 2001 sama työpari toteutti kaupungin syrjäytymisavustuksen tukemana päihteiden käytön aloittamista ehkäisemään pyrkineen projektin, *Pullonhenki*. Projektiin osallistui 350 nuorta 15 pajassa. Tämänäyttypiselle toiminnalle kouluilla oli siis selvästi kysyntää. Jälleen vuonna 2004 kaupungin osallisuusavustuksen turvin järjestettiin draamapaja-toimintaa huume- ja alkoholiongelmien torjumiseksi. Hankkeen tarkoituksena oli helpottaa viides-kuudesluokkalaisten elämää ja suhtautumista aikuisten alkoholiongelmiin.

AULIKKI RUNDGREN

Simo Lappalainen otti ohjauksellaan kantaa ajankohtaiseen aiheeseen myös vuonna 1996, vuosi naisten asepalveluksen mahdollistumisen jälkeen. Lappalainen otti yhteyttä Alpo Ruuthiin kysyäkseen lupaa hänen armeija-aiheisen näytelmänsä esittämiseen. Työryhmä oli naisvaltainen, minkä kuulleessaan Ruuth kirjoittikin uuden näytelmän *Kenraalin tytär*. Siinä kysyttiin, miksi naiset haluavat armeijaan. Alpo Ruuth, Simo Lappalainen, Riikka Ahtiainen.

Ryhmä valmisti ruotsalaisen Börje Lindströmin nuortennäytelmän *Viina* (ohj. Carita Välitälo), ja sen pohjalta pidetyt työpajat syntyivät otolliseen maaperään: pajat varattiin heti loppuun; hankkeelle saatiin lisärahoitusta, mutta kaikki halukkaat eivät mahtuneet edes uusintaesityksiin.¹⁷⁴

Työpajatoiminta ja yleisötyö on sittemmin muodostunut vakiintuneeksi menetelmäksi laajentaa teatterikokemusta ja vaikuttaa katsojaan. Teatterin opettajat valmistivat 90-vuotiaan Suomen kunniaksi draama-

työpajaproduktion *Mistäs tiesit tänne tulla?* (2007); teatterikoululaisille työpajoja järjestettiin niin ikään teatterin 50-vuotisjuhlanäytöksestä *Pieni raha* (ohj. Carita Välitälo 2011). Teatterin peruskonsepti on tuottaa esityksiä ja opetusta, mutta niiden vaikuttavuutta voidaan laventaa teatterin seinien ulkopuolelle yhteiskuntaan. Näin teatteri voi vastata erilaisiin tarpeisiin niin sosiaalityössä kuin hyvinvointipalveluissa laajemmin. Toiminnanjohtaja Leena Tiuri näkee tässä paikan Tikkurilan Teatterin kaltaiselle toimijalle, jonka vahvuus on verrattain pieni ja kevyt organisaatio, joka mahdollistaa mukautumisen pikaisiinkin tarpeisiin.¹⁷⁵

Tikkurilan Teatteri oli ensimmäinen harrastajateatteri ja Suomen kolmas teatteri, joka esitti Sirkku Peltolan kirjoittaman näytelmän *Pieni raha* (ohj. Carita Välitälo, 2011). Teatterin 50-vuotisjuhlanäytelmän pääosassa nähtiin Timo Luotonen.

Uusia avauksia

VANTAAN KAUPUNGIN kulttuurituottaja Annikki Alku antaa Tikkurilan Teatterille tunnustusta siitä, että se on osannut tarttua ajassa pinnalla oleviin asioihin, eikä ole tyytynyt vain kopioimaan muualla keksittyä, vaan soveltanut sitä itselle sopivalla tavalla.¹⁷⁶ Tällä tavoin teatteri aikanaan tarttui taiteen perusopetukseen, ja samanlaisen vainun ansiosta teatteriharrastajien joukko laajentui

Senioriteatteriryhmä Virtuoosien ensimmäinen produktio oli *Vispiläkauppaa ja vitamiineja* (ohj. Milja Vojinovic, 2007).

2000-luvulla toisesta päästä, senioreista. Yhteiskunnan muutokset näkyvät luonnollisesti myös teatterin tekijöissä. Jo pelkästään väestörakenteen kehitykseen perustuen voi luottaa, että Tikkurilan Teatterissa tulevaisuus voi olla lasten ohella myös ikämiesluokassa. Senioriryhmän perustaminen vuonna 2006 oli kokeilu, joka osoittautui menestykseksi. Milja Vojinovicin vetämässä ryhmässä aloitti tuolloin 12 yli 60-vuotiasta vantaalaista. Virtuoosit-ryhmän ensimmäinen näytelmä *Vispiläkauppaa ja vitamiineja* sai ensi-iltansa seuraavana vuonna. Sitten ryhmä on

Vapaata pudotusta.
Eeva Vekki, Matti
Kajander, Tuula
Stenman ja Kimmo
Tähtivirta.

toiminut erittäin aktiivisesti, ja kerännyt katsojia viemällä esityksiä palvelutaloihin sellaisille ihmisille, jotka eivät muuten teatteriin pääsisi.¹⁷⁷ Saman katon alla toimivat teatterintekijät, joiden ikähaarukka kattaa vuodet kahdeksasta kahdeksaankymmeneen, voi hyvällä syyllä sanoa olevan rikkaus.

Uusina avauksina voidaan nostaa esiin myös improvisaatioteatteri ja stand up, jotka ovat tuoneet oman merkittävän lisänsä teatterin ohjelmistoon viime vuosina. Impron osalta Tikkurilan Teatteri voi hyvällä syyllä sovitella edelläkävijän viittaa itselleen, sillä sitä talossa on harrastettu jo vuodesta 1991.

Tuolloin näyttelijä Sanna Jalomäki käynnisti *Teatterisportin*, kisailun, jonka haastavana lajina oli improvisaatioteatteri. Huomionarvoista on, että tämä tapahtui ennen kuin esimerkiksi Neil Hardwickin menestyssarja *Nyhjää tyhjää* aloitti televisiossa. Esimerkiksi vuonna 1994 sporttijoukkueilla oli viisi keikkaa erilaisissa tilaisuuksissa Helsingissä ja Vantaalla, jossa ne vuorovaikutuksessa yleisön kanssa ja raadin arvostelevan katseen alla suoriutuivat erilaisista tehtävistä. Teatterisportti pysyi ohjelmistossa ja jalostui siten, että vuonna 2006 käynnistyivät improklubit ja vuotta myöhemmin alan harrastajien

I'mpro-festareilla vuonna 2009 kisasivat joukkueet Pore (Helsinki), Länsirintama (Turku), Ars Peukinen (Helsinki), Roiskeläppä (Helsinki) ja NääsImpro (Tampere).

yhteiset festarit. I'mpro 2007 -festivaali sisälsi ohjelmaa koko perheelle ja kaksipäiväisen improkisan, josta voiton poki kotijoukkue.¹⁷⁸

"Pete Harjun stand up -kurssin jälkeiset pari klubia, joissa olin itse koomikkona mikin varressa, muistan ehkä vaikeimpina ja pelottavimpina juttuina mitä olen tehnyt. Stand up -lavalla ylitin

*itse omat rajani ja uskalsin tehdä jotakin, mitä en itsestäni olisi voinut kuvitella..."*¹⁷⁹

Stand upin läpimurto koettiin Tikkurilan Teatterissa vuonna 2003, jolloin järjestettiin Petri Harjun vetämä kurssi stand up -komikasta. Stand up oli tuolloin juuri rantautunut todellisen ilmiön lailla Suomeen, ja niin myös Tikkurilassa järjestetyt klubit vetivät

tuvan täyteen. Suosittuja stand up - ja I'mproklubeja on sittemmin järjestetty vuosittain, ja I'mpro-festivaali on vakiintunut merkittäväksi osaksi vantaalaista kulttuuritarjontaa.¹⁸⁰

Vuosien varrella teatteri on jalkautunut ahkerasti erilaisiin kaupungin tilaisuuksiin ja tehnyt yhteistyötä koulujen ja paikallisten yritysten kanssa. Yritysyhteistyö on sarka, jolla toimintaa voitaisiin kehittää enemmänkin. Työyhteisön ja -ilmapiiirin kehittämistä draaman keinoin on jo hyödynnetty monilla työpaikoilla. Lisäksi yritykset tilaavat esityksiä juhliin ja muihin tilaisuuksiin, joissa esimerkiksi Tikkurilan Teatterin Improsiskot ovat keikkailleet. Sponsoriyhteistyö oli tuttua jo Työväen Näyttämön aikana, ja viime vuo-

Teatterikouluun valmistavan teatterileikkiryhmän pikkutonttuja kauppakeskus Tikkurissa.

Paikallisella tasolla tehty työ ei ole mennyt silmien ohi kaupunginisiltäkään.

sina esimerkiksi yhteistyö Tikkurilan Aktiapankin kanssa auttoi rakentamaan kesäteatteriin uuden katsomon.¹⁸¹

Paikallisella tasolla tehty työ ei ole mennyt silmien ohi kaupunginisiltäkään, mistä osoituksena Tikkurilan Teatteri sai Vantaa-palkinnon vuonna 2007 merkittävästä ansiosta taiteen ja kaupungin taide-elämän hyväksi tehdystä työstä.¹⁸²

Kaarina Helakisan satuun perustuva Sinitukkainen tyttö oli kaupungin järjestämien on-viikkojen ohjelmistossa vuonna 2000. Ohjaus Kitta Sara ja Leena Kunnas. Kuvassa Katri Kuikka tehdassalissa.

Suuren maailman tuulia festareilla

VERNISSA ON teatterin kotipesä, josta sen verkot lähtevät muualle Vantaalle, raiteita pitkin kätevästi kaikkialle Suomeen ja aina ulkomaille asti. Festivaalien merkitys ideoiden vaihtamisessa, vertaistuen saamisessa ja kohtauspaiikkana on säilynyt yhtä tärkeänä aina siitä asti kun työväen näytämöt vierailivat toistensa luona turneella. Festareilla tutustutaan toisiin alan tekijöihin ja uusiin näytelmäteks-teihin. Sekä esiintymis- että matkakokemuksena ne ovat erityisiä. Muiden ryhmien jäsenet katsomossa ja palautteen antava raati tuovat oman latauksensa. Lasten- ja nuortenteatterifestareilla valvojan ominaisuudessa mukana olleet muistavat myös toisenlaiset haasteet.

*"Kerran yksi näyttelijä vapautettiin Pietarsaaressa putkasta esitykseen, mutta ehti ja esitys meni hyvin."*¹⁸³

Oli Vernissa kuinka tärkeä ja rakas hyvänsä, Tikkurilan Teatteri on kautta vuosien hakeutunut esiintymään myös sen seinien ulkopuolelle. Näin on rakennettu tunnettuutta niin vantaalaisen yleisön silmissä kuin muiden alan toimijoiden keskuudessa. Teatteri- ja sirkuskoulun produktiot ovat osallistuneet aktiivisesti paikkakunnan tapahtumiin Vantaan

omasta teatteritapahtumasta Helsingin Taiteiden yöhön. Festarivierailuja on tehty lähes vuosittain Kuusankoskelle lasten kansainväliseen teatteritapahtumaan (nykyinen Kuulas) tai Mikkeliin Työväen Näyttämöpäiville. Kansainvälisen yhteistyön rakentaminen on tuottanut kutsuja teatterifestivaaleille myös ulkomaille. Kaikkia vuosien varrella tehtyjä vierailuja ei tässä yhteydessä ole mahdollista tuoda esiin, mutta alla on nostettu esiin erityisesti ulkomaille suuntautuneita matkoja.

Kansainvälinen harrastajateatteri-järjestö AITA/IATA järjesti vuonna 1994 Saksassa kolmannet maailmanlaajuiset lasten ja nuorten teatterifestivaalit. Tikkurilan Teatteri oli mukana näytelmällä *Olipa kerran kuningas*. Sama näytelmä esitettiin myös Ruotsin Fagerstassa Suomi-seuran kulttuuri-päivillä. Tikkurilan Teatteri oli osana Suomen Nuorten Teatteriharrastajien verkostoa perustamassa nuorten teatteriharrastajien pohjoismaista yhteistyötoimikuntaa, NUTU:a vuonna 1994. Seuraavana vuonna Ari Nummisen ohjaama *Ruoska* osallistui NUTU:n järjestämille festareille Oslossa.¹⁸⁴

Eija Velanderin ohjaama *Olipa kerran kuningas* vieraili kansainvälisillä

Timo Hannelin pitää Suomen lippua korkealla Saksassa vuonna 1994.

teatterifestivaaleilla Saksan Lingenissä vuonna 1994. Tapahtumaan osallistui 22 maata neljältä mantereelta, yli 300 lasta ja yli sata teatterialan kouluttajaa, tutkijaa ja harrastajaa. Yhteistä kieltä ei ollut, mutta esitys upposi yleisöön. Jotain esityksestä kertoo se, että erityisen paljon tästä puhenäytelmästä piti kuulovammaisien ryhmä. Se oli heidän mielestään ainoa esitys, jossa he pysyivät koko

ajan kärryillä tapahtumista, vaikeivät kuule, saati ymmärrä kieltä. Aila Pelkonen kertoo, ettei sen koommin ole kuullut bravo-huutoja esityksen jälkeen.¹⁸⁵

Pohjoismainen harrastajateatteri-neuvosto NAR tuotti yhdessä Tikkurilan Teatterin kanssa vuonna 1996 ensi-iltaan Otso Kauton ohjaaman kantaesityksen *Jono – eli nallekarhu's vittunmakeet teapartyt*. Näytelmä kuvasi

nuoruudeksi kutsuttua välitilaa, jossa odotetaan oikean elämän alkamista. NAR järjesti pohjoismaisen nuorten teatterityöpajan, joka kokosi nuorten esitykset kaikista pohjoismaista Tanskan Roskildeen elokuussa 1996. Jono kutsuttiin lisäksi Karlskogaan Ruotsin valtakunnallisille teatteripäiville, jossa se palkittiin. Esitys nähtiin myös Tampereen teatterikesän off-ohjelmistossa.¹⁸⁶

Vuonna 2002 Tikkurilan Teatterin aikuisten harrastajien ensemble valmisti kaksikielisen esityksen *Highest Common Factor* Skotlannin Glasgowsissa järjestetyille TAG-festivaaleille. Festivaalin teemana oli *Young Europeans*. Aiemmin Narnia-sarjan näytelmän *Velho ja leijona* tehnyt ryhmä kutsuttiin mukaan tekemään esitys tämän otsikon alle. Molemmat näytelmät ohjasi Inkeri Rosilo.

Maaria Blomma
Etelä-Koreassa
vuonna 2007.

Teatterikoulussa puolestaan haettiin kansainvälistymistä ja ennakkoluulojen purkamista yhteistyöproduktiolla Liettuan lastenteatteriyhdistyksen kanssa vuonna 2003. Ryhmät molemmin puolin Itämerä kartoittivat ennakkokäsityksiään toisesta, ja keskustelua käytiin sähköpostitse. Molemminpuoliset vierailut koostuivat draamatyöpajoista ja niistä tehtiin yhteinen video-elokuva.¹⁸⁷

Pohjoismainen yhteistyö on viime vuosina ollut vilkasta. Ruotsin Vimmerbyssä Astrid Lindgrenin syntymän 100-vuotisjuhlan kunniaksi järjestetyillä Spunk-festareilla vuonna 2007 vieraili esitys *Olisinpa siellä* (ohjaus Kimmo Tähtivirta, käsikirjoitus Sanna-Sofia Vuori). Toimiminen pohjoismaisessa NUTU:ssa sekä Euroopan laajuisessa nuorten teatterintekijöiden EDERED:ssä (European Drama Encounters) on tarjonnut teatterikoulun oppilaille mahdollisuuden osallistua kansainvälisille kursseille.¹⁸⁸

Toistaiseksi maantieteellisesti ja kulttuurisestikin kauimmainen festivaalivierailu tehtiin Etelä-Koreaan vuonna 2007, jolloin Elina Hagelinin ohjaama *Maaria Blomma* osallistui AITA/IATA:n kansainvälisille festareille. Maaria Blomma oli näytelmä kansalaissodan aikana parantajana toimineesta naisesta, jonka vilpittömyys asetettiin kyseenalaiseksi.¹⁸⁹

Vantaan teatterikenttä

HELSINKI VAATI vuonna 1985 Vantaata osallistumaan kaupunginteatterinsa ylläpitoon, koska Vantaalla ei ollut omaa ammattiteatteria. Totta onkin, että vantaalainen teatterikenttä oli ja on yhä pitkälti harrastajien harteilla. Osin tämän Helsingin esittämän vaateen innoittamana perustettiin vuonna 1986 Teatteri Kehä III, Vantaan ensimmäinen ammattiteatteri. Vuonna 1995 se muutti Vernissalta vanhaan silkkitehtaaseen kunnostamaansa Silkkisaliin vain kivenheiton päähän. 20-vuotisjuhlansa kunniaksi vuonna 2006 teatteri vaihtoi nimensä Teatteri Vantaaksi.¹⁹⁰ Vernissa ja Silkkisali muodostavat komean teatterikujan Keravanjoen varteen. Väliin jää Veinin mylly, jonka ulkoilmalavalla Vanda Teaterförening järjestää kesäteatteriesityksiä.¹⁹¹

Tikkurilan teatterikujaa voidaan jatkaa Hiekkaharjuun asti, jossa toimii vuonna 1974 perustettu Vantaan Näyttämö. Vaikka uuden teatterin perustaminen lohkaisi aikanaan osan tekijöistä toisaalle, (ks. s. 38) yhteistyön vakuutettiin jatkuvan paikkakunnan teatteriväen kesken. Vantaan Näyttämön alkuvuosina puheenjohtaja Erkki Lahtinen kutsui Tikkurilan Teatterin

johtokunnan yhteiskokoukseen, joka ei kuitenkaan tuottanut yhteistyökuvioita sillä erää.¹⁹² Tosiasiassa teatterit toimivat varsin erillään, vaikka molemmat kärsivät samankaltaisista tilaongelmista. Molemmat toimivat koulutiloissa, ja yhteisenä tarvikevarastona toimi parakki ammattikoulun vieressä. Harjoitus- ja esiintymistiloja etsittiinkin yhdessä, mutta Tikkurilan Teatteri jäi nuolemaan näppejään Vantaan Näyttämön saatua ensin tilat Hiekkaharjusta Sandkullan vanhasta navetasta.¹⁹³ Vantaan Näyttämö aloitti siellä toimintansa vuonna 1987 ja kunnosti siitä talkoovoimin ympäri vuoden palvelevan Navethalia-teatterin. Tikkurilan Teatterikin esitti kesänäytelmänsä *Laulu tulipunaisesta kukasta* Navethaliassa vuonna 1989.¹⁹⁴

Kun vielä Tikkurilan Teatteri sai tilat Vernissalta, vähenivät yhteistyökuviot entisestään. Tilakysymys ei kuitenkaan jättänyt kumpaakaan teatteria: siinä missä näyttämöläisillä on täysi työ pitää oma talo kunnossa, saa Tikkurilan Teatteri taistella Vernissalla yhä halutuimmista käyttövuoroista.¹⁹⁵ Naapuriteattereiden pysytteleväminen erillään oli tarkoituksellistakin. Näin kumpikin pystyi profiloitumaan omalla tavallaan. Vantaan Näyttämöllä Tikkurilan Teatteri miellettiin kouluttavaksi teatteriksi, josta varttuneemmat teatterin tekijät olivat tervetulleita

Vantaan Näyttämön puheenjohtaja Erkki Mäensivu onnittelee 30-vuotiaasta Tikkurilan Teatteria vuonna 1991.

mukaan Vantaan Näyttämön toimintaan. Siirtymistä tapahtuikin erityisesti ennen aikuisteatterin elpymistä Tikkurilan Teatterissa. Hiekkaharjussakin tosin oli nuorisoryhmä ainakin 1970- ja 80-lukujen vaihteessa.¹⁹⁶

Terve me-henki on vuosien varrella rakentanut kilpailuasetelmaakin ryhmien välille. Vantaan Näyttämön ohjelmistopoliittinen ajatus on ollut tehdä näytelmiä vantaalaiselle suuralle yleisölle, mikä tarkoittaa suhteellisen perinteisiä näytelmiä. Tikkurilan Teatterissa taas koulutustavoitteensa kautta on ollut enemmän kokeilevia ja itse kirjoitettuja näytelmiä. Viime aikoina myös Vantaan Näyttämö on ottanut ohjelmistoon ryhmän itse laatimat tekstit. Sanattomalla sopi-

muksella Navethalian kesäteatterissa esitetään kesänäytelmä aikuisille, kun Pâkas houkuttelee paikalle lapsiperheitä.¹⁹⁷

Kautta vuosien yksittäiset ihmiset, näyttelijät ja ohjaajat ovat kuitenkin toimineet molemmissa teattereissa. Molempien jäsenkunnan enemmistön muodostavat vantaalaiset harrastajat. Osa teattereiden jäsenistöstä on jäsenenä molemmissa taloissa. Monet Tikkurilan Teatteriin 2000-luvulla tulleista aikuisnäyttelijöistä olivatkin juuri näyttämöläisiä. Tämä uusi, tiiviimpi vaihe Vantaan Näyttämön ja Tikkurilan Teatterin yhteistyössä alkoi Juha Hurmeen ohjaamasta *Volga Farmarista*. Näytelmä oli osa kulttuuripääkaupunki 2000 -vuoden ohjelmaa, ja alun perin sen piti olla useammankin vantaalaisen harrastajateatterin yhteisproduktio. Muiden ryhmien jäätyä pois näyttelijöissä oli niin Tikkurilan Teatterin kuin Vantaan Näyttämön joukkoja, ja esitystä harjoiteltiin sekä Navethalian pihalla että talven tultua Vernissalla. Volga Farmarin jälkeen ”näyttelijävaihto” teattereiden kesken vilkastui, ja Vantaan Näyttämöltä saatiin vahvistuksia myös Hurmeen autotrilogian seuraaviin osiin sekä Elina Hageenin ohjaamaan näytelmään *Maaria Blomma* (2006).

Varsinainen yhteistuotanto tehtiin vuonna 2009, jolloin edellisestä yh-

teistyöproduktiosta, *Roinilan talossa*, oli kulunut 35 vuotta. Molemmilla näyttämöillä toimineen Kimmo Tähtivirran ohjaama *Tahdotko sinä* käsitteli pääkaupunkiseudulla paljon keskustelua herättänyttä aihetta, Helsingin ja Vantaan kuntaliitosta. Esityksistä puolet nähtiin Vantaan Näyttämön tiloissa ja puolet Vernissalla.

Vantaan Näyttämö on vantaalaisista harrastajateattereista Tikkurilan Teatterille läheisin, mutta yhteistyötä on tehty muidenkin ryhmien kanssa. Kaupunki tuki harrastajateatterikenttää jo 1980-luvulla rakentamalla keskusvetoisesti yhteistyötä niiden välille. Kulttuuritoimen Tiina Björn ja Sirpa Kerman olivat aktiivisia tässä työssä. Alkuaikoina he joutuivat patistelemaan kenttää, mutta yhteistyö Vantaan alueiden harrastajateattereiden kesken tiivistyi vuosikymmenen kuluessa, mikä näkyi muun muassa Vantaan Teatteripäivien vakiintumisena. Ensimmäisten teatteripäivien valmistelusta vuonna 1981 syntyi *Vahyt* eli Vantaan alueen harrastajateattereiden yhteistyötoimikunta.

Kaksi vuotta myöhemmin Sirpa Kerman totesi harrastajateatteritoiminnan elävän Vantaalla nousukautta, minkä selityksenä hän piti vantaalaisten juurtumista asuinseudulleen ja uudenlaisen lähiökulttuurin syntymistä. Kahdeksan vakiintuneen näyttämön

**Tahdotko sinä (2009), kuvassa
Pyrä Pakkala ja Aino Järvi-Eskola.**

lisäksi eri puolilla kaupunkia toimi epävirallisempia eri-ikäisten ryhmiä. Vahyt levitti tietoa näyttämöiden toiminnasta, toteutti yhteistyöprojekteja ja järjesti koulutusta. Pitkäaikainen Tikkurilan Teatterin toivomus kunnan palkkaamasta ohjaajasta toteutui, kun Inkeri Rosilo ohjasi Vantaan harrastajanäyttämöistä kootulle liris-teatterille näytelmät *Woyzeck* (1985) ja *Juna* (1986). Toimintakertomuksensa vuodelta 1985 Vahyt hehkutti, että Vantaan kaupungin teatteriharrastustoiminta kuplii kuin samppanja lasissa, uusia ryhmiä syntyy ja lapsia ja nuoria on tulossa mukaan. liris-teatterissa olivat vuonna 1986 mukana Tikkurilan Teatterin ohella Vantaan

Näyttämö, Vantaan Lähiönäyttämö, Korson Työväen Näyttämö, Kipinä Teatteri sekä ruotsinkieliset nuorisoseurat. Vuotta myöhemmin Vantaalla toimi kymmenen harrastajateatteriryhmää. Kenttä kärsi kuitenkin varojen puutteesta, sillä kaupungin kulttuurimäärärahoihin kohdistui tuolloinkin vähentämispaineita.¹⁹⁸

Kahdennekymmenennet Vantaan Teatteripäivät järjestettiin Vernissalla vuonna 2004. Näillä viimeisiksi jääneillä päivillä olivat mukana Tikkurilan Teatterin lisäksi (mukana näytelmät *Naisten Decamerone*, *Krokotiili Gena ja hänen ystävänsä* sekä *Viimeiset*) Vantaan Näyttämö, Martinlaakson lukion ryhmä Martsari, Soivat Musikantit, Vantaan Lapsibaletti ja Vantaan Sanaidekoulu yhteisesityksellä, Vantaan Työttömien ilmaisutaitoryhmä Joutavat sekä Lähiönäyttämö omalla näyttämöllään Martinlaakson nuorisotilassa. 1980-luvun Vahyt-toiminnan kaltainen aktiivisuus Vantaan harrastajateatterikentällä oli hiipunut jo ennen vuosituhaten vaihdetta, ja teatteripäivien päättymisen myötä yhteistyö väheni entisestään. Vantaalla toimii kuitenkin edelleen useampia erilaisia harrastajateatteriryhmiä, ja Vas-kivuoren, Martinlaakson sekä Lumon lukioiden panostus näyttämötoimintaan vaikuttanee siten, että halukkaita teatteriharrastajia on jatkossakin.¹⁹⁹

Työväen Näyttämöiden Liitto valitsi Tikkurilan Teatterin vuoden harrastajateatteriksi vuonna 1992. Samoihin aikoihin alkoi aikuisten teatteriharrastus virota Tikkurilassa uudelleen. Teatterin omien kasvattien ohella mukaan tuli uusia aikuisia harrastajia muun muassa työväenopiston kanssa järjestetyn kurssin innoittamina. Harrastajateatteri tuplasi jäsenmääräänsä vuosien 1997 ja 2007 välillä. Toiminta laajeni ja ammattimaistui. Profiloitumista myös aikuisteatterina edesauttoivat lukuisat festivaaliesiintymiset.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Tikkurilan Teatteri on seurannut tarkkaan teatterialan ilmiöitä ja kehittänyt uusia ideoita, joilla yhteiskunnan tarpeisiin voidaan vastata. Nykyisin harrastajateatterin toiminnan rungon muodostavat aikuiselle yleisölle suunnattu tammiklassikko, l'mpro-festivaali sekä koko perheen kesäteatteriesitys kotiseututalo Pääkaksen pihapiirissä. Uusina avauksina on harrastettu improvisaatioteatteria ja stand upia, perustettu senioriteatteri ja panostettu yleisötyöhön. Teatteri sekä teatteri- ja sirkuskoulu toimivat yhdistyksen alla tiiviissä yhteistyössä, vaikka molemmilla on myös omat tavoitteensa. Kaupunki palkitsi teatterin paikkakunnan kulttuurielämän hyväksi tehdystä työstä Vantaa-palkinnolla vuonna 2009.

6. KUVA: PEILI

(Kolmet kasvot työntyvät peilin ääreen. On oltava nopea ja tarkka. Ylimpänä varmoin nopein vedoin kasvoihin maalataan rajaukset ja huulet. Kuitenkin niin, ettei tyyllilaji rikkoudu. Alimmat kasvot tarvitsevat apua. Ylimmän on autettava pehmeälle nuorelle iholle kerros poskipunaa, vaikka posket ovat punaiset jännityksestä ja silmät kirkkaat innostuksesta. Keskimmäiset kasvot, uurteiset, piirtävät rajat kulmiin ja silmien alle. Näihin kasvoihin on maalattu nämä rajat niin useasti, ettei tyyllilajilla ole enää väliä. Jotain muuta huokuu kasvojen jokaisesta uurteesta, jotain läpi meikin. Nyt he potkaisevat toisiaan polvella takapuoleen ja avaavat verhon.)

LUKU 6

Teatteri ja sen rakastajat

Miksi teatteria harrastetaan?

Yhteisön voimaa
vuodelta 1996. Jono
eli Nallekarhu's
vitunmakeet
teapartyt. Ohjaus
Otso Kautto.

ERILAIISIIN harrastajateatteriyhdistyksiin kuuluu noin 20 000 suomalaista. Niiden lisäksi teatteria harrastetaan laajasti koulujen, opistojen, työpaikkojen ja seurakuntien kerhoissa tai näytelmäpiireissä. Monelle teatteri on enemmän kuin harrastus, elämäntapa, joka näkyy henkilön pukeutumisessa, kodin

sisustuksessa ja kirjahyllyn sisällössä. Vähän pohdittu, mutta kiinnostava kysymys on, miksi teatteria harrastetaan. Teatteriharrastuksen motiiveja tutkinut Timo Sinivuori toteaa, että teatteri on harrastuksena niin kokonaisvaltainen, että myös motiivit sille ovat moninaiset. Erilaisilla ihmisillä on erilaiset

ANU HEISKANEN

motiivit harrastukselleen, ja näitä motiiveja voi olla useita.²⁰⁰

Jokaisella teatterinharrastajalla on oma tarinansa siitä, kuinka harrastus alkoi. Tikkurilan Teatterin jäsentenkin kohdalla usein pohjalla on halu esiintyä:

*"Turhauduin siitä, että mä en saanut koulussa riittävän suuria rooleja. Me tehtiin koulussa leffa, Taru sormusten herrasta. Oli suuri pettymys, kun en saanut rooleja. Äiti kyllästyi kun mä itkin sitä, että mä en saanu tehdä."*²⁰¹

Sinivuoren tutkimuksessa esiintymistarve nousi harrastusmotiivien listalla kuitenkin vasta kahdeksanneksi. Sinivuoren tutkimuskohteina olevilla näyttelijöillä korostuivat onnistumisen kokemukset, halu oppia uutta sekä mielikuvituksen ja ilmaisutaitojen kehittäminen. Sinivuori korostaa teatteriharrastuksen olevan sisäisen motivaation seurausta, ja sitä kuvaa tiettyyn päämäärään tähtääminen, kuten näytelmän valmistaminen. Päämääräsuuntautuneisuus merkitsee oletusta omasta edistymisestä, oppimisesta ja onnistumisen kokemuksista.²⁰²

*"Onnelliseksi minut tekee se, että pääsen ilmaisemaan itseäni näyttelemisen kautta. On aina jännittävää olla jonkin aikaa sellainen hahmo, jota ei oikeasti ole. Kaikilla on oma tapa ilmaista itseään, ja minä olen onnellinen teatterin lavalla."*²⁰³

Halu itsensä ilmaisemiseen ja itsensä ylittämiseen nousee esiin Tikkurilan Teatterin jäsenille historiaprojektia varten tehdyssä kyselyssä. Kysymykseen, mikä teatteriharrastuksessa tekee onnelliseksi, vastauksena

Kokonaiseksiko?
vuodelta 1999.

Ohjaus Leena
Kunnas. Kuvassa Essi
Kausalainen ja Tanja
Hautakangas.

**”Se oli jotenkin mieletöntä löytää yhteisö,
joka suhtautu siihen tekemiseen niin vakavasti.”**

oli muun muassa itsensä toteuttaminen, yhteistyön onnistuminen, yhteisöllisyyden kokemus, itsensä ylittäminen ja muiden kannustaminen.²⁰⁴

”Toki itse teatteriproduktioiden tekeminenkin on voimannuttavaa. On ihanaa kun saa leikkiä ja hullutella ja kokea suuria tunteita. Itse olen kuitenkin pysytellyt teatterin parissa nimenomaan yhteisön vuoksi. Koen että tästä porukasta löytyvät kaltaiseni ihmiset, jotka ymmärtävät minua. En ole koskaan edes haaveillut teatterista ammattia itselleni.”²⁰⁵

Ehkä onkin niin, että halu esiintyä ohjaa harrastuksen pariin, mutta harrastuksen jatkumiseen tarvitaan muutakin. Teatteri- ja sirkuskoululaisten itsetuntemuksen rakentumista tutkinut Pia Houni nostaa esiin vertaisryhmän tärkeyden. Solmitut ystävyssuhteet ovat harrastuksen jatkumisen kannalta merkittävä voimavara.²⁰⁶ Myös Tikkurilan Teatterin jäsenten vastauksissa korostuu yhteisön merkitys harrastuksen sisällön luojana. Erityisen suuri merkitys yhteishengellä on produktion onnistumisen kannalta. Tähän päättyy tutkimuksessaan myös Sinivuori,

jonka mukaan onnistuneen teatteriesityksen valmistusprosessin edellytyksinä ovat ennen kaikkea ryhmän yhteishenki, se että kaikki yrittävät parhaansa sekä näyttelijöiden sitoutuminen. Vastaavasti epäonnistumisen perusteina oli muun muassa huono yhteishenki.²⁰⁷

”Onnistunut projekti on sellainen, jossa kaikki työryhmän jäsenet puhaltavat yhteen hiileen ja ovat motivoituneita tekemään paljon työtä yhteisen onnistumisen eteen.”²⁰⁸

”Itse koen vaikeaksi suuressa ryhmässä toimimisen silloin, kun ihmisten motivaatiotaso on erilainen. Kun osa ryhmästä panostaa projektiin ja on innostuneita ja toiset vaikuttavat siltä että edes vuorosanoja ei viitsisi opetella, saati saapua harjoituksiin ajallaan, tuntuu tekeminen vaikealta. --- Pieni ryhmä, jonka jäsenet ovat motivoituneita, on minulle mieluisin yhteisö toimia.”²⁰⁹

”Se oli jotenkin mieletöntä löytää yhteisö, joka suhtautu siihen tekemiseen niin vakavasti. Tietysti oltiin pieniä lapsia, mutta se oli aika vaativaa ja mä halusin vaatia iteltäni ja turhauduin, jos joku pani lekkeriksi.”²¹⁰

Teatterinjohtajana, puheenjohtajana sekä toimiston- ja puvustonhoitajana toiminut Aila Pelkonen jäi ansaitulle eläkkeelle Tikkurilan Teatterista vuonna 2010.

Ihmisten muodostama teatteriyhteisö

”IHMISET OVAT teatterin henki. Teatterimme edustaa minulle paikkaa, jossa jokainen saa olla sitä mitä on, ja lavalla olla sitten jotakin muuta.”²¹¹

Ihmiset tekevät Tikkurilan Teatterin. Siitä osoituksena moni historiakyselyyn vastannut nosti esiin syntyneet ystävyysuhteet, pitkäaikaiset tuttavat ja mahdollisuuden tutustua

uusiin ihmisiin.

”Teatterin sydän omalla olemuksellaan ja persoonallaan oli aina Aila. Aila tiesi meistä kaiken ja siitä huolimatta rakasti meitä – ainakin yleensä!”²¹²

”[Yhteisö tarkoittaa] yhteistä tekemistä ja auttamista. Teatterin lisäksi ihmiset toimivat muutenkin yhdessä, ja itselleni on kertynyt monia

Ohjaaja Eija
Velanderin poismeno
vuonna 2001 järkytti
teatteriyhteisöä.
Hän oli pidetty
henkilöohjaaja,
näyttelijäntöön
opettaja ja näyttelijä
itsekin. Vernissalla
järjestetty
muistelutilaisuus
kunnioitti Eijan
muistoa erilaisin
esityksin bändeistä
puheisiin ja runosta
tanssiin.

rakkaita ystäviä teatterista. Saan apua ja tukea myös siviiliasioihini. Prokkista tehtäessä en ole koskaan yksin.”²¹³

Ihmisten ja yhteisön merkityksestä kertoo myös se, että monet kyselyyn vastanneista nostivat esiin yhteisöstä poistuneet jäsenet.²¹⁴ Niin Peter Wallinin, Eija Velanderin kuin Jani Kärnän poismeno olivat koko yhteisöä järkyttäneitä tapahtumia, jotka eivät unohdu.

Yhteisöllisyys toteutuu Tikkurilan Teatterissa monella eri tasolla. Yhtäällä on yhdistyksen jäsenten yhteisö, joukko, joka kokee itsensä *tikkurilanteatterilaisiksi*. Jäsenyys itsensä kiinnittää vain löyhästi ketään mihinkään, vaan todelliset yhteisöt syntyvät produktioiden ympärille, yhteisöiksi yhteisön sisälle. Ne syntyvät ja purkautuvat Produktion päätyttyä, ja jäävät elämään yhteisinä

PETRI KORHONEN

Jani Kärnän testamentiksi jäi ohjaus Pessi ja Illusia vuonna 2000.

muistoina. Tikkurilanteatterilaisina itseään pitävät myös teatteri- ja sirkuskoululaiset, joille selkein yhteisö on oma ryhmä. Kiinteiden ryhmien säilymistä vuodesta toiseen on tietoisesti vaalittu. Oman yhteisönsä muodostavat opettajat ja muu henkilökunta. Parhaimmillaan yhteisö sulkee näin sisäänsä hyvin erilaisilla motiiveilla ja aktiivisuustasoilla tulevia ja meneviä ihmisiä.

”Jos ajattelen itseäni, maksan kyllä jäsenmaksun, mutta en ole ollut muuten mukana pitkiin aikoihin. En siis koe olevani osa yhteisöä Tikkurilan Teatterissa. Ajattelen kuitenkin, että minut varmasti hyväksyttäisiin sinne osaksi yhteisöä, jos ehtisin itse siihen osallistumaan. Huomaan, että ajattelen Tikkurilan Teatteria vieläkin ’minun teatterinani’, mutta pelkkä jäsenyys ei ole vielä riittävä ehto yhteisöllisyyden kokemiselle. Ja huomaan myös ajattelevani Tikkurilan Teatteria useinkin, esim. jos kohtaan tavarana, joka sopisi

tarpeistoon, niin mietin heti, sattuisikohan Tikkurilan Teatterin tarpeisto tarvitsemaan tällaista.”²¹⁵

”TT on kuin vahva iso tammi, jossa joka vuosi kasvaa uusia oksia, jotka vuorostaan kasva-

vat vahvemmiksi ja paksummiksi. Vaikka terhot joskus putoavat, jatkavat he kasvamista jossain muualla. Se on semmoinen puu, jonka kaikki tuntevat ja jota kaikki tykkäävät katsella.”²¹⁶

Talkookulttuuri uhattuna

”Uhkakuva on, että ihmiset ei jaks enää harrastaa, et me ei saada näyttelijöitä.”

HARRASTAJATEATTERIN YDIN on yhdessä tekeminen: *”Kai se [yhteisö on] sitä, kun yhdessä rakennetaan ja puretaan lava ennen ja jälkeen esityksen titteliin katsomatta.”*²¹⁷

Teatterinjohtaja Pertti Nyberg kuvasi haastattelussaan vuonna 1962 Tikkurilan Teatterin ilmapiiriä omalaatuisesti: *”iloa ja huolia, pettymyksiä ja voittoja, väsymystä ja innostusta vuoronperään ja sekaisin.”* Hän peräänkuulutti uusia voimia näyttämölle ja erityisesti hoitamaan teknisiä tehtäviä lavastuksen pystyttämisestä mainostamiseen. *”Harrastelijateatterissa yleensä kaikilla mukana olevilla on liian vähän aikaa, koska työ suoritetaan ilman palkkaa, siis varsinaisen ammatin ulkopuolella. --- Koska aikaa on rajoitetusti, pitäisi tekijöitä olla sitä runsaammin.”*²¹⁸

Talkookulttuurin kuolema on huoli, joka on puhuttanut erilaisissa yhdistyksissä itse asiassa jo vuosikymmeniä. Jokainen sukupolvi kokee, että talkoolaisten saaminen oli aiemmin helpompaa. Totta onkin, että ihmisten vapaa-aika on yhä kiireisempää.²¹⁹ Paradoksaalisesti vapaa-aikaa on yhä enemmän, mutta siitä kilpailu on kovaa. Vertailun vuok-

si voidaan palauttaa mieleen, miten 1960-luvun harrastajat kuvailivat harjoituksiin sitoutumista leipätyön ohella (ks. s. 30 luku 2).

Talkootyötä joka tapauksessa tarvitaan edelleen. Kesäteatterin puffetti ja puvuston muutto kaipaavat auttavia käsiä; viime kädessä myös näyttelemineen voidaan nähdä harrastajateatterissa talkootyönä. Kuten toiminnanjohtaja Leena Tiuri asian muotoilee: *”Uhkakuva on, että ihmiset ei jaks enää harrastaa, et me ei saada näyttelijöitä.”*²²⁰ Teatterin puolella harrastukseen kuuluva talkoilu elää edelleen, mutta aktiivisten jäsenten joukko voisi olla suurempikin. Yhdistystoiminnalle on tyyppillistä pieni ydinjoukko sekä laajempi jäsenkunta, joka osallistuu toimintaan vaihtelevalla aktiivisuudella elämäntilanteensa mukaan. Monille jäsenelle aktiivisuus tarkoittaa nimenomaan osallistumista produktioihin silloin kun se heille sopii. Pelisääntöihin kuitenkin kuuluu, että kun mukaan lähtee, on mukana oltava täysillä.

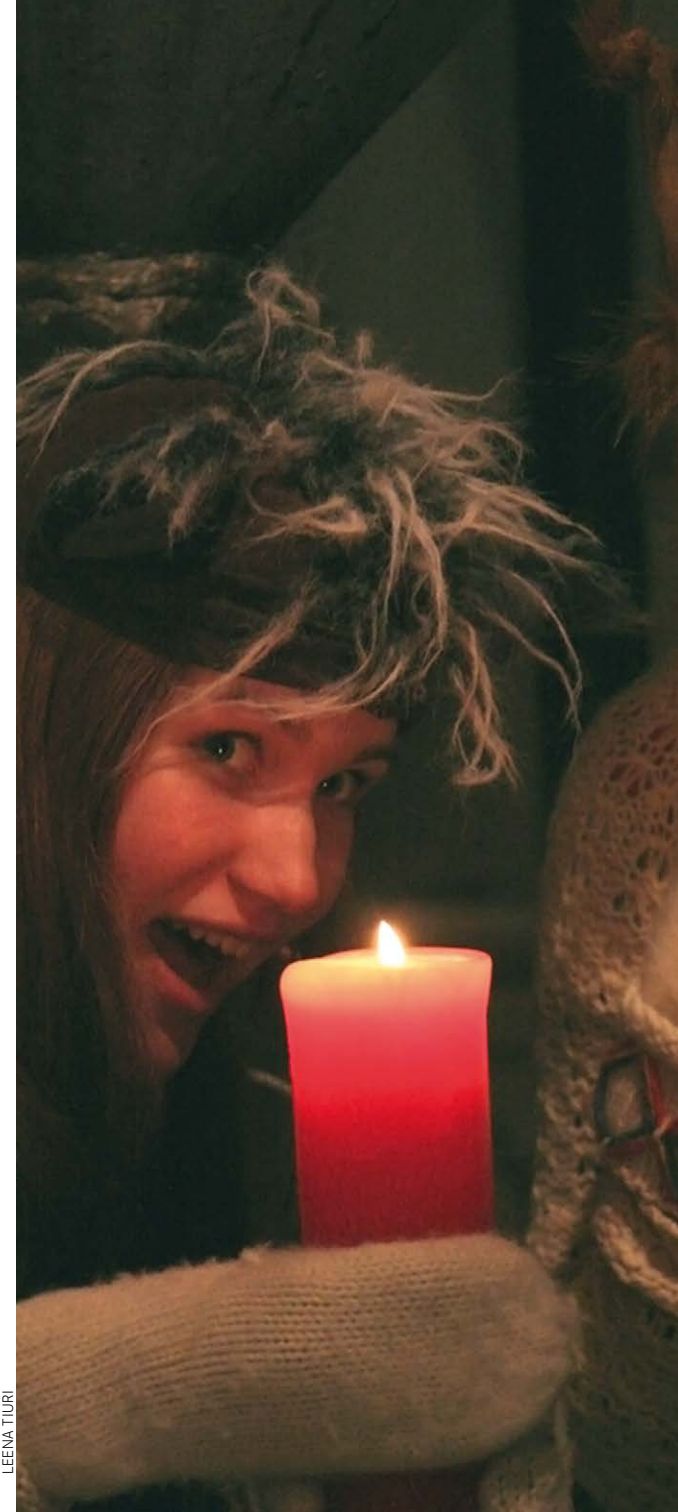
*”Teatteriharrastus on hitsin sitovaa, et tää ei oo sellaista postimerkkeilyä, et tänään mä menen äidin syntymäpäiville. Jos on esitys, niin sit et mene.”*²²¹

Ammatti vai harrastus?

**Palkattujen
työn-
tekijöiden
lisääntyessä
syntyy muille
helposti
ajatus:
”tehkää te
kun saatte
palkkaa”.**

HENKILÖKUNNAN ammattilaistumisessa on tapahtunut suuri muutos 2000-luvulla. Ennen teatterikoulun vakiintumista esitykset syntyivät pitkälti lasten ja nuorten omin voimin. Esimerkiksi ohjaaja Timo Hannelin kertoo, ettei hän tietyssä vaiheessa 1990-luvun alkupuolella enää ehtinyt tehdä ääniä ja valoja kaikkiin näytelmiin, jolloin ongelma ratkaistiin järjestämällä kurssit valo- ja äänisuunnittelusta. Viikonloppukurssilla oli viitisenkymmentä osallistujaa, joista muodostettiin valo- ja ääniryhmät produktioiden tarpeisiin.²²² Kurssitöinä valmistettiin niin lavasteita, pukuja ja maskeja kuin hoidettiin esitysten tuottamis- ja tiedotustöitä. Ratkaisu oli pakon sanelema, sillä vetojoukot eivät kasvavassa organisaatiossa venyneet kaikkien – vaikkakin hyvin pitkälle. Harva ehkä tuli tietäneeksi, ettei teatterin pyörittämistä maksettu ohjaajia lukuun ottamatta palkkaa ennen 1990-luvun puoltaväliä.²²³ Teatteri tarjosi, ja tarjoaa yhä, harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille. Tämä työvoima on oleellinen lisä henkilöstöresursseihin.²²⁴

Yhdistystoiminta on pitkälti talkootyötä, ja rajanylitys talkootyöstä palkanmaksuun on usein vaikeaa. Nykyisen kokoluokan teatteria ei talkootyöllä enää hoidettaisi, mikä osaltaan saattaa herättää huolen talkookulttuurin ja yhteisöllisyyden katoamisesta. Onko tekemisen palo vaihtunut kaavamaiseen suo-

LEENA TIURI

rittamiseen? Kaisa Koskisen sanoin voidaan kuitenkin todeta, että muutos on välttämätön asioiden eteenpäin menon kannalta: *"Silloin ei voi puhua mistään harrastajuuden kuolemasta, et joku asia on kehittynyt hyväksi."*²²⁵

Tasapainoilu systemaattisemmaksi ja ammattimaisemmaksi kehittämisen ja talkookulttuurin säilyttämisen välillä on herättänyt huolta erityisesti hallituksen strategiapäivillä 2000-luvulla. Teatterin visioon sisältyvä *vetovoimaisuus* on saanut pohtimaan, kuinka teatterin omat jäsenet kokisivat toiminnan houkuttelevana ja vantaalaiset teatterin olohuoneenaan. Yhdistyksen jäsenet valitsevat hallituksen ja siten käyttävät päätösvaltaa sekä kantavat vastuuta koko suuren teatterilai-
van kurssista. Ei ole yhdentekevää, miten tätä valtaa käytetään tai jätetään käyttämättä.

Palkattujen työntekijöiden lisääntyessä syntyy muille helposti ajatus: "tehkää te kun saatte palkkaa". Ammattijohtoinenkin harrastajateatteri kantaa kuitenkin vain niin kauan kuin on harrastajia. Näin onneksi on tilanne edelleen Tikkurilan Teatterissa.

Haasteita syntyy, kun harrastuksesta tulee ammatti. Esimerkiksi Tanja Hautakangas kertoo oman harrastajataustan näkyvän siinä, että hän opettajana aloitettuaan helposti teki enemmän kuin palkalliset tunnit edellyttivät.²²⁶

**Teatteri- ja Sirkuskoulun yhteistyöproduktio Kuono kohti Joulua (ohj. Tanja Hautakangas ja Annu Nietula) oli osa Vantaan kaupungin on-
joulukalenteritapahtumaa vuonna 2007.**

Ehkäpä elävimmän jäsenistön talkoohenki elää teatterin taiteellisessa työryhmässä, joka syntyi vuonna 2000 ja on toiminut sitä seuraavasta vuodesta lähtien *taiteellisen toimikunnan* nimellä. Alkuvuosina sen kontolla oli ohjelmistopolitiikka. Esimerkiksi vuonna 2003 se teki ehdotuksen kolmen tulevan vuoden ohjelmiston suuntaviivoiksi, jonka hallitus hyväksyi. Vuonna 2004 se määriteltiin päätöksentekoa valmistelevaksi ja neuvoantavaksi elimeksi.²²⁷ Siitä lähtien taiteellisen toimikunnan panos teatteriyhteisön rakentamisessa on ollut merkittävä: vuosikokousten yhteydessä järjestetyt ohjelmalliset jäsenillat sekä yhdistyksen jäsenkirje *Tikkuhetki* ovat omaehtoista jäsen toimintaa, jonka hoitamisessa talkootyötä ei voida korvata.

Myös vanhempien osallistumisessa on tapahtunut muutos. Ammattijohtoisuus ajaa kysymään, kuinka paljon koululaisten vanhemmilta voi talkootyötä edellyttää; maksavathan he lastensa harrastuksesta lukukausi-
maksua ja usein kuljettavat lapsia harjoitukseen. Muutaman aktiivisen vanhemman varassa syntyi vuonna 2005 *Vanhempainpoppoo*, joka piti väliaikapuffettia, myi huppareita ja järjesti muun muassa Halloween-juhlat. Sittemmin sen toiminta on hiljentynyt.²²⁸

Hallituksen strategiapäivillä vuonna 2005 pohdittiin yhteisöllisyyttä ja talkoohengen kasvattamista. Tuolloin listattiin joukko toimenpide-ehdotuksia, joiden toteutumista tarkasteltiin seminaarissa vuotta myöhemmin: aktiivisten jäsenten joukkoa ei saatu kasvatettua, mutta uusien jäsenten sisäänotto

toteutettiin suunnitellusti siten, että pääsykokeiden jälkeen valmistettiin uusien produktio. ”Hengailukulttuurin” syntymisen tai yhteisten retkien osalta ei ollut mainittavaa tulosta, mutta jäsenkirjeen sisältöön ja uuteen ilmeeseen oltiin tyytyväisiä. Yleisen vetovoimaisuuden edistämiseksi oli lanseerattu uusi logo ja verkkosivut sekä perustettu keskustelupalsta yhdistyksen sivuille.²²⁹ Keskustelupalstan liikenne kuitenkin tyrehtyi varsin pian.

Yhteisöllisyyden ongelmakohtiin pureutui kahden teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijan, Anna-Mari Rajaniemen ja Essi Räisäsen vuonna 2005 laatima selvitys, jonka tiimoilta 21 jäsenistöön kuuluvaa vastaajaa kertoi, kuinka he ovat osallistuneet teatterin toimintaan, ja kuinka elämäntilanne vaikuttaa osallistumisaktiivisuuteen. Kysely onnistui tavoitteessaan saada vastauksia myös vähemmän

aktiiviselta joukolta. Kyselyn tulosten pohjalta Rajaniemi ja Räisänen vetivät teatterin vetoujoukoille työpajan, jossa epäaktiivisuuden perusteista oli luotu neljä hahmoa: aikanaan aktiiviteatterilainen, nyt pienten lasten äiti kärsi ajanpuutteesta, valitti tiedottamisen vajavaisuutta ja murehti, kuinka päästä jälleen mukaan, kun aikaa tulee; ajanpuute piti pois myös uraihmissen, joka toivoi joustavuutta produktioihin osallistumiseen; keski-ikäinen kannatusjäsen peräänkuulutti harrastusmahdollisuuksia nuorille, mutta haaveili toisaalta myös aikuisille suunnatusta toiminnasta; kriittisin näkökulma oli nuorella, joka koki, ettei koskaan kuule alkavista produktioista, eikä pääse tekemään mitään halusta huolimatta. Selvityksen perusteella yhdistys otti asialistalle tiedonkulun parantamisen ja uusien jäsenten intensiivisemmän ”saattohoidon” teatteriin.²³⁰

Teatterin jäsenyydestä kiinnostuneille on silloin tällöin järjestetty pääsykokeita, joiden tarkoituksena on ollut ennen kaikkea tutustuttaa uudet ja vanhat tekijät toisiinsa. Uuden jäsenen kannalta on oleellista päästä heti sisälle talon toimintaan ja mukaan produktioon, mikä ei valitettavasti aina toteudu. Krokotiili Gena ja hänen ystävänsä oli Rosa-Maria Perän ohjaama muutamalla konkarilla vahvistettu uusien jäsenten tulikasteproduktio vuonna 2003.

Paikallisuus voimavarana

KIINNOSTAVAN NÄKÖKULMAN teatteritammeen sitoutumisesta ja teatterista yhteisönä saa silmäilemällä jäsenten nimiä vuosien varrelta. Mikäli Kristiina Halkolan tunnetuksi tekemän *Laulun 20 perheestä* nimilistä laadittaisiin tikkurilanteatterilaisittain, siinä olisivat ainakin nimet Rosendahl, Kolehmainen, Viiala, Koski, Nupponen, Pelkonen, Ahtiainen, Ristola, Kunnas... Listaa voisi jatkaa varmasti kahteenkymmeneen, sillä tosiasia on, että yhden perheenjäsenen teatteriharrastus tulee helposti koko perheen elämään, jopa perhe-elämään. Paitsi, että monet nykyisistä varttuneemmista jäsenistä ovat ajautuneet mukaan harrastukseen lastensa kautta, alkaa näiden entisten lasten lapsista kasvaa uusi teatterikoululaissukupolvi. Merkille pantavaa perheiden listauksessa on, että niistä monet ovat nimenomaan Tikkurilassa ja sen läheisyydessä Vantaalla asuneita.

50-vuotishistorian yhteydessä laaditussa kyselyssä ja haastatteluissa teatterin jäseniltä tiedusteltiin, mitä heille merkitsee, että harrastus sijaitsee Vantaan Tikkurilassa: *"No sehän merkitsee ihan kaikkea. Enhän mä vois kuvitella, että oltais jossain muualla"*, vastasi toiminnanjohtaja Leena Tiuri, joka uutena vantaalaisena 1990-luvun alussa etsi itselleen ja tyttärilleen nimenomaan paikallista harrastusta.²³¹

"Vantaa on kotikuntani, aina ollut, ja Tikkuri-

*lan tunnen kuin omat taskuni. Mikäs sen parempaa kuin oma teatteri lähellä kotia."*²³²

Tikkurilan Teatterin sijaintia arvostavat luonnollisesti sen läheisyydessä asuvat. Muualla asuville jäsenille sijainnilla ei ole merkitystä tai se on liian kaukainen. Helsingiläiselle tikkurilalaisuus tarkoittaa myös seutulipun maksamista,²³³ ellei sitten reippaile Puistolasta. *"Helsingiläisenä Vantaa tuntui aina vähän kaukaiselta, mutta toisaalta kun on vierailut Oulussa asti teatteria tekemässä, on Tikkurila suorastaan lähellä. On äärimmäisen tärkeää, että teatteria on muuallakin kuin Helsingin keskustassa."*²³⁴

Juna-aseman läheisyys on Vernissan valteja. Sinne tullaan niin pohjoisesta kuin etelästä, vaikka joskus vaikuttaa Helsingistä Tikkurilaan matka olevan paljon pitempi kuin vastakkaiseen suuntaan. Oleellista on, että teatteri palvelee vantaalaisia nuoria. Valtaosa teatteri- ja sirkuskoululaisista asuu Vantaalla. Monet ovat sittemmin aikuistuttuaan muuttaneet, minkä vuoksi suuri osa jäsenkunnasta asuu Helsingissä.²³⁵ Tälle joukolle entisiä vantaalaisia Vernissalla käynti on aina paluu juurille.

*"Kun muutin Helsingin puolelle, Tikkurilassa käynti monta kertaa viikossa sai minut kuitenkin tuntemaan oloni yhä vantaalaiseksi."*²³⁶

*"On mukavaa pysyä juurillaan. Saa myös hie-
man vaihtelua, kun matkustaa pois Helsingistä.*

Timo Hannelinin ja Eija Velanderin poika Osku Hannelin tutustui teatterin maailmaan vuonna 1992.

Teatterin 40-vuotisjuhlassa vuonna 2001 palkittiin vanhoja ja nuorempia konkareita TNL:n ansiomerkeillä.

*Vantaa on omanlaisensa kaupunki, jonka kulttuurielämä on vireä, tosin sitä pitäisi vielä kehittää ja luottaa vantaalaisuuteen.*²³⁷

Tikkurilan Teatteri on toimintansa aikana tarjonnut harrastuksen vantaalaisille teatterintekijöille, vastannut suuresta osasta paikkakunnan kulttuuritarjontaa ja välittänyt Vantaa-kuvaa myös muualle ulkomaita myöden. Tämänkaltaisen lähipalvelun merkitys saattaa tulevaisuudessa jopa kasvaa. Katsojakunnassa on paljon paikallisia asukkaita ja vakikävijöitä, jotka käyvät katsomassa esimerkiksi kaikki kesäteatteriesitykset. Erityisen tärkeitä lähipalvelut ovat lapsille ja lapsiperheille sekä senioreille, jotka eivät pääse liikumaan pitkiä matkoja kulttuurin perässä.²³⁸ Leena Tiuri kertoo joistakin katsojista tulleen jo toiminnanjohtajan moikkaustuttuja kylän raitilla tavattaessa. Vantaan yli 200 000 asukkaan väestöpohjalla katsojakuntaa pitäisi riittää, kun ohjelmisto on kyllin kiinnostava. Tosiasia on kuitenkin, että lähipalvelu saa tehdä tosissaan töitä kisassa katsojien sieluista. Helsingin läheisyys tarkoittaa myös helppoutta hypätä junan kyytiin teatterista nauttiakseen, ja kilpailu pääkaupunkiseudun teattereiden kesken on armoton.

Teatterille kotipaikka on oleellinen määrittelevä tekijä. Tikkurilan Teatterilla se il-

menee jo nimestä, mutta se ei ole estänyt toiminnan laajenemista muualle. 1990-luvun alkupuolella teatteriopetus laajeni Länsi-Vantaalle Myyrmäkeen, ja sittemmin harrastusmahdollisuuden tarjoaminen eri puolilla Vantaata otettiin julkilausutuksi tavoitteeksi. Useat eri kaupungin koulut ovat palvelleet opetuspaikkoina, kuten Peltolan koulu, jon-

ne palattiin vuonna 1997. LUMON suuri auditorio Korsossa toi tervetulleeseen lisän vantaalaisen kulttuuritoiminnan tila-arsenaaliin. Levittäytyminen eri puolille laajaa kaupunkia parantaa palvelua harrastajan näkökulmasta, madaltaa osallistumisen kynnystä ja lisää toiminnan tunnettuutta. Toisaalta ratkaisu on myös Vernissan tilanahtauden sanelema.

Mitä seuraavaksi?

PUOLEN VUOSISADAN ikään ennättänyt Tikkurilan Teatteri ry, työväenyhdistyksen näyttämötoiminnasta ponnistanut, hyvin ammatimaista aikuisteatteria ja asialleen omistautunutta lapsi- ja nuorisoteatteria pyörittänyt harrastajateatteri, on jälleen muutoksen edessä. Muutoksen muotoa on vain vielä vaikea nähdä. Miten teatteri kilpailee katsojista tiukentuvilla markkinoilla? Miten yhteiskunnan vaateisiin vastataan teatterin keinoin? Miten oppilaitos kehittyy osana yhdistystä? Ja miten teatteri säilyttää eteenpäin vievän voimavaransa, harrastajat, teatterin rakastajat?

Yhdistyksen hallituksen itselleen asettamia 2000-luvun puolivälin kehittämistavoitteita tarkastellessa on huomattava, miten paljon tapahtuu verrattain lyhyessä ajassa. Teatteri- ja sirkuskoulun pääseminen val-

tionosuuden piiriin, opetushenkilökunnan vakiintuminen, sitoutuminen ja opetuksen kehittäminen ovat toteutuneet toivotulla tavalla. Teatterin osalta asetetuista tavoitteista toteutumatta on jäänyt aktiivisen harrastajajoukon kasvattaminen. Jäsenproduktioita on kuitenkin tehty vuosittain, ja teatterin näytelmät ovat niittäneet mainetta muun muassa festivaaliesiintymisillä. Kun hallitus ja henkilökunta vuonna 2010 kokoontuivat pohtimaan tulevaisuutta, pohdittavina aiheina esiin nousivat teatterin tunnettuus, talouden turvaaminen, toiminnan kehittäminen ammattiteatterin suuntaan sekä tilat.²³⁹

Tilakysymys on kulkenut tämän teoksen sivuilla välillä akuutimpana ongelmana välillä hiljaisempana, kohtaloaan huokailevana murheena. Käytettävissä olevat tilat kuitenkin asettavat kasvun rajat ja ohjaavat

**Teatterin
tekemisen
palo on
uusiutuva
luonnonvara.**

toimintaa. Oma talo on monesti päiväunissa ja vakavissakin keskusteluissa esiin noussut haave. Tikkurilan Teatterin lähtö Vernissalta olisi iso muutos ja menetyskin ajatellen yhteistyökuviota, joka taloon on rakentunut. Se olisi kuitenkin uusi alku, joka mahdollistaisi jälleen aivan uudenlaisen toiminnan kehittämisen.

Myös tulevaisuudessa Tikkurilan Teatteri on elementissään tarjotessaan kotinäyttämön lähiseudun teatterinharrastajille, mahdollisuuden teatteri- ja sirkustaiteen opiskeluun ja katsomon, johon paikkakuntalaisten on helppo poiketa kulttuurinnälkäänsä tyydyttämään. Tulevaisuudessa teatteri panostanee yhä enemmän vuorovaikutukseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa: yritysten, koulujen ja yksilöiden vauvoista vanhuksiin. Erilaisten erityisryhmien huomioiminen niin ohjelmistossa kuin opetuksessa tulee vahvistumaan. Taiteen perusopetus kehittynee edelleen ja sen merkitys peruskoulun opetussuunnitelman täydentäjänä korostuu.

Harrastajuuden ja ammattilaisuuden rajoja tullaan varmasti hakemaan jatkossakin. On pohdittu, voitaisiinko teatterin jäsenistä koota ensembleja, joille maksettaisi palkkaa lipputulosta. Nähtäväksi jää, missä muodossa ajatus toteutuu. Harrastajuuden katoaminen ei aktiivisen sisäpiirin pienuudesta huolimatta liene suuri uhka, sillä teatterin tekemisen palo on uusiutuva luonnonvara. Totta on kuitenkin, että teatterin on tehtävä töitä ja uudistuttava jatkuvasti vetovoimaisuuden säilyttämiseksi.

7. KUVA: KIITOKSET

(Aika pyörähtää syklin niin nopeasti, ettei kukaan huomannut. Joku itkee. Ihana Hirviö tuntuu hengittävän katkonaisesti, valtavan tunteen palossa.)

JUHLAPUHE: "Koska laivamme oli liian hidas, meidän oli ruvettava rohkeiksi." Hyvä Juhlayleisö, nyt Hamlet haluaa kiittää omasta puolestaan. Ole hyvä, Puheenjohtaja Hamlet!

HAMLET: Sitä vain, että "Katsottehan, että näyttelijöistä pidetään hyvää huolta; he ovat aikakauden kronikka ja yhteenveto. Parempi saada huono hautakirjoitus kuin elävänä hankkia heiltä herjat."

(Tykkitervehdys)

Kirjoittajan sana

Repullinen itseluottamusta ja sivistystä

PUHELINNUMEROT, JOTKA muistan ulkoa, ovat laskettavissa kahden käden sormin. Tikkurilan Teatterin vanha toimiston numero lukeutuu niihin, 873 2173.

Vuonna 1993 Tikkurilan Teatterin ilmaisukoulussa aloittaneena lukeudun siihen ”suureen ikäluokkaan”, joka löysi harrastuksen näinä taiteen perusopetuksen käynnistymisen vuosina. Kahlattuamme opetussuunnitelman läpi vuonna 2000 olimme kahden ystäväni kanssa tietävästi Suomen ensimmäiset teatteri-ilmaisun perusopinnot suorittaneet. Todistukset saimme teatterin 40-vuotisjuhlassa. Olimme suorittaneet yleisen oppimäärän opinnot kaksinkertaisella tuntimäärällä, vähintään tuhat tuntia. Se on pitkä pätkä nuoren ihmisen elämää. Eivätkä niihin tunteihin sisälly hetket ennen ja jälkeen harjoitusten, jotka Vernissalla olen viettänyt. Eivätkä ne tunnit, joina olen istunut bussin kyydissä kiroten surkeaa poikittaisliikennettä Länsi-Vantaalle.

Vaikken yhdessäkään työhönottotilaisuudessa ole päässyt todistusta näyttämään, olen varma sen tarpeellisuudesta elämässä yleensä. Kaikki se, mitä paperin saaminen edellytti tai tarjosi, kulkee mukana henkisessä selkärepussa. Uskon sen tehneen minusta hitusen paremman ihmisen, teinivuosina ehkä pelastanut pahimmista harrastuksista. Kuluneet lähes 20 vuotta jäsenytyvät päässäni teatteriproduktioiden mukaan.

Tällaista taustaa vasten on ollut kunnia saada kirjoittaa Tikkurilan Teatterin 50-vuotishistoria, tutustua siihen, miten teatteri on muovautunut sellaiseksi jona sen tunemme. Menneisyyteni ja suhteeni Tikkurilan Teatteriin

heijastuvat eittämättä kokonaiskuvaan, jota olen tämän kirjan sivuilla hahmotellut. Omat kokemukseni ja muistoni uudemmilta ajoilta näkyvät siinä, miten olen laajaa lähdeaineistoa lukenut ja tulkinnut, ja siinä mitä olen poiminut mukaan. Työtä olen tehnyt kansatieteilijän koulutuksen tuomin työvältein. Kiitän suurena apuna ollutta historiatoimikuntaa, Carita Välihaloa, Leena Tiuria, Taimi Viialaa, Aila Pelkosta, Leena Sihvosta, Seija Katajaa sekä dosentti Erkki Vasaraa Helsingin yliopistosta. Kiitän haastateltuja, kyselyyn vastanneita ja muita informantteja korvaamattomasta avusta. Toivon vain, että olen edes osin osannut nostaa esiin Tikkurilan Teatterissa mukana olleiden työn ja tehdä sille ansaitsemaansa oikeutta. Historiatoimikunta ja muutamat muut ovat matkan varrella kommentoineet tekstiä ja antaneet arvokasta palautetta. Työn sisältö ja esittämäni tulkinnat ovat kuitenkin omalla vastuullani.

KIITOS ROSA, että aikanaan pyysit aloittamaan kansasi teatterin, kiitos keskusteluista 53:n ja 55:n kyydissä ja pohdintoista tämän työn parissa. Henna ja Tuomas, olette neroja. Kiitos kirjoitusajan järjestämisestä Henrika, äiti ja Elli. Onni-poikaa on kiittäminen siitä, että työ venyi, mutta hyvästä syystä! Omistan kirjan sinulle kulta korvauksena siitä, että jo kuusiviikkoisena raahasin sinut teatterin strategiaseminaariin.

Palojoella 4.6.2011

Annukka Lyra

Dramaattinen draamaharrastus

TEATTERIN HARRASTAMINEN on kurinalaista toimintaa. Näytelmän harjoittelu ja esitys vaativat ryhmän kokonaisuudessaan fyysisesti paikalle. Tästä johtuu nähdäkseni teatteriharrastajan vankka sitoutuminen ryhmään ja yhteisöön. Esitystä valmisteleva ryhmä on dynaaminen ja tunteva elin, jonka yhteistyö syntyy perinteen pohjalle, kunkin produktion ominaispiirteitä ja yksilöitä mukaillen.

Teatteriharrastajan on oltava aktiivinen. Harrastusta on vaikea pitää yllä vain osittain. Harjoituksissa ja esityksessä kaikkien on oltava eturivin tyttöjä ja poikia kädet pystyssä täysin yhteisestä asiastaan vakuuttuneina. Samalla ryhmä kantaa jokaisen yksilön elämäntilanteita, myötä ja vastoinikäymisissä. Jokainen meistä toimii ryhmässä eritavalla, mutta toivottavasti taustalla vaikuttaa alati muuttuva tikkurilanteatterilainen perintö.

Tikkurilan Teatterin toiminta näyttäytyy tämän teoksen perusteella, 2000-lukulaisittain tarkasteltuna, suhdanneherkkänä. Draamaharrastuksesta ei dramatiikkaa puutu. Yhdistystoiminnalle on ominaista, että harrastajien määrä ja vastuunkantajien käytettävissä oleva aika vaihtelevat vuosien varrella. Yhteiskunnalliset arvostukset ja taloustilanteet vaikuttavat joskus yllättävänkin suuresti varsinaisten toimijoiden ohi. Tikkurilassa vastaamme näihin haasteisiin taideharrastuksen tuomilla elämyksillä. Ne ovat yhteisintä mitä meillä on, huolimatta siitä, että tunne on jokaisella harrastajalla ja katsojalla omanlaisensa.

Haasteena yhdistyksellä on jo syntyäaikojensa johtajan Pertti Nybergin kiteyttämä taloudellinen paine: ”Pelkkä

aate ei tuo rahaa”. Monipuolisuus ja tekemisen riemu ovat vetovoimatekijöitä, joilla haasteisiin vastataan. Niiden avulla Tikkurilan Teatteri voi tulevaisuudessa nousta entistään merkittävämmäksi kulttuuritoimijaksi Vantaalla ja pääradan varrella. Näistä valteista voisi harrastajateatterin sekä teatteri- ja sirkusoppilaitoksen rinnalle kummuta ammattiteatteri tai yhä monipuolisempia yleisöjä tavoittelevia soveltavan draaman projekteja.

Tämän historiateoksen merkitys on Tikkurilan Teatterin yhteisölle sekä sen sidosryhmille suuri. Vaikka toimintamme jatkuvasti kehittyy, näytelmiä tulee ja menee joskus kovallakin vauhdilla, toimintamme tausta ja pohja ovat tämän teoksen esittelemissä tapahtumissa sekä ihmisissä niiden takana. Me nykyiset toimijat haluamme kehittää Tikkurilan Teatterin toimintaa ja juosta ajan ilmiöiden edessä. Se ei tarkoita, ettemme muistaisi taustaamme – muistamme sen oikein hyvin ja saamme tämän teoksen myötä siitä entistä kattavamman kuvan.

Lämmin kiitos Tikkurilan Teatterin toiminnassa mukana oleville, olleille ja tuleville jäsenille. Suuri kiitos toimintaamme tukeville Vantaan kaupungille sekä opetusministeriölle. Erityiskiitos tästä teoksesta Annukka Lyrälle!

Nähdään teatterissa!

Matti Kajander

puheenjohtaja

Tikkurilan Teatteri ry

Viitteet

- 1 Vasara 2000: 33.
- 2 Emt.: 39–41; 60–61.
- 3 Emt.: 133.
- 4 Emt.: 137.
- 5 Seppälä 2007: 218.
- 6 Kurkela 1983: 59, 71; Kurkela 2000: 18.
- 7 Vasara 2000: 157.
- 8 Emt.: 149.
- 9 Kurkela 2000: 15–16.
- 10 Vasara 2007.
- 11 Seppälä 2007.
- 12 Vasara 2000: 148.
- 13 Emt.: 345.
- 14 H: Viiala; Vasara 2000: 354.
- 15 Vasara 2000: 183.
- 16 Emt.
- 17 Emt.: 180, 182.
- 18 Emt.: 140; TT: Kansio 3; Marjatta Kankaanpään artikkeli, Helsingin Ympäristölehti 14.1.1966.
- 19 Seppälä 2007: 316–318.
- 20 Vasara 2000: 184.
- 21 Vasara 2007: 365.
- 22 TT: Kansio 3; Marjatta Kankaanpään artikkeli, Helsingin Ympäristölehti 14.1.1966.
- 23 Seppälä 2007: 243–245.
- 24 Vasara 2000: 184; H: Viiala 12.11.2009; TT: kansio 3; Marjatta Kankaanpään artikkeli, Helsingin Ympäristölehti 14.1.1966.
- 25 Rosendahl 1989: 96.
- 26 Vasara 2007: 361.
- 27 TT: kansio 3; Marjatta Kankaanpään artikkeli, Helsingin Ympäristölehti 14.1.1966.
- 28 Seppälä 2007: 22–24, 216–218, 220–224, 231–235, 247.
- 29 Vasara 2000: 362.
- 30 H: Viiala; Rosendahl 1989: 98; TT: Kansio 3; Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys 9.3.1961; käsiohjelmat.
- 31 Vasara 2000: 365; TNL:n tilastotietokysely 1959.
- 32 Vasara 2000: 348.
- 33 H: Viiala; TT: Kansio 8: TNL:n tilastotietokysely 1959.
- 34 H: Viiala.
- 35 Vasara 2000: 348–9; TT: Kansio 3: Toimintasuunnitelma 1964.
- 36 Vasara 2000: 350.
- 37 Kurkela 1983: 71–72.
- 38 TT: Kansio 3; Muistio keskustelutilaisuudesta 24.3.1963.
- 39 Vasara 2000: 51, 366; H: Viiala.
- 40 H: Viiala: TT: Kansio 3; Johtokunta 4.10.1961; 11.2.1962; Vasara 2000: 327–329, 336–338.
- 41 Kurkela 1983: 71.
- 42 TT: Kansio 3; Tikkurilan Työväen Näyttämön ylimääräinen vuosikokous 27.1.1961; Tikkurilan Teatterin johtokunta 27.1.1961; Marjatta Kankaanpään artikkeli, Helsingin Ympäristölehti 14.1.1966. Työväen Näyttämön kannatusyhdistys ry:n yleinen kokous 9.3.1961 hyväksyi yksimielisesti sääntömuutoksen.
- 43 H: Viiala.
- 44 Vasara 2007.
- 45 TT: Kansio 3; Vuosikokous 28.8.1961; johtokunta 9.9.1963.
- 46 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Tikkurilan Teatteri jatkaa Työväen Näyttämön aloittamaa työtä. Helsingin maalaiskuntalainen, huhtikuu 1962.
- 47 H: Koski & Viiala.
- 48 TT: Kansio 3; Vuosikokous 28.8.1961.
- 49 H: Viiala.
- 50 Seppälä 2009: 27.
- 51 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Lehtileike, päiväämätön.
- 52 H: Viiala.
- 53 TT: Kansio 3; Toimintakertomus 1.7.1960–30.6.1961; johtokunta 4.10. ja 19.12.1961;
- 54 H: Viiala; Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Tikkurilan Teatteri jatkaa Työväen Näyttämön aloittamaa työtä. Helsingin maalaiskuntalainen, huhtikuu 1962; TT: Kansio 3; Tikkurilan Työväen Näyttämön Kannatusyhdistys 9.3.1961; johtokunta 26.4.1962 ja 13.6.1963; Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Tikkurilan Teatteri jatkaa Työväen Näyttämön aloittamaa työtä. Helsingin maalaiskuntalainen, huhtikuu 1962.
- 55 TT: Kansio 3; Vuosikokous 31.8.1962; toimintakertomus 1.7.1962–30.6.1963.
- 56 H: Koski & Viiala.
- 57 H: Viiala.
- 58 H: Viiala; TT: L; Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat; TT: kansio 3; Esim. johtokunta 14.4.1964.
- 59 Arvostelu näytelmästä Näköala sillalta. Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Pitkä askel eteenpäin Tikkurilan Teatterin taipaleella. Ympäristölehti 6.4.1962.
- 60 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Onnistunut tulikoe Tikkurilan Teatterilla. Ympäristölehti 5.10.1961.
- 61 H: Koski & Viiala; TT: Kansio 3: Toimintakertomus 1.7.1962–30.6.1963, muistio keskustelutilaisuudesta 24.3.1963; johtokunta 14.4.1964.
- 62 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Pertti Nybergin 15-vuotisjuhlanäytäntö Tikkurilan Teatterissa. Päiväämätön.
- 63 H: Viiala; Koski & Viiala; TT: Kansio 3; Johtokunta 8.1.1963 ja 5.5.1967; toimintakertomus 1965–1966.
- 64 TT: Kansio 3; Muistio keskustelutilaisuudesta 24.3.1963.
- 65 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Teatteri tienhaarassa – ollako vai eikö olla?, lehtileike, päiväämätön; TT: Kansio 3; Muistio keskustelutilaisuudesta 24.3.1963.
- 66 TT: Kansio 3; Muistio keskustelutilaisuudesta 24.3.1963; neuvottelutilaisuus 31.5.1963; johtokunta 13.6.1963; kansio 6: Kirje H:gin maalaiskunnan kunnanhallitukselle 15.6.1963.
- 67 TT: kansio 3; Johtokunta: 19.12.1963 ja 5.2.1964.
- 68 TT: kansio 3; Esim. johtokunta 14.4. ja 23.9.1964, 5.4.1965, 5.5.1967; toimintakertomus 1.7.1963–30.6.1964, 1964–1965, 1966–1967; Helsingin maalaiskunnan sivistyslautakunnan järjestökysely 1967.
- 69 TT: Kansio 3; Johtokunta 14.2.1966 ja 31.8.1967; H: Koski & Viiala.
- 70 TT: Kansio 6: Helsingin Seutu 9.11.1967.
- 71 TT: Kansio 4: Vuosikokous 6.10.1969; jatkovuosikokous 19.10.1970; johtokunta 19.10.1970; toimintakertomus 1970–1971; johtokunta 25.4.1972; TNL:n tilastotiedustelukaavake 1971–1972.
- 72 TT: Kansio 4: Vuosikokous 6.10.1969; toimintakertomus 1970–1971; TNL:n

- tilastotiedustelukaavake 1970–1971; ote Vantaan kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 22.4.1968 ja 1.7.1974.
- 73 TT: Kansio 4: Kirje Vantaan kauppalan sivistystyölautakunnalle 29.9.1972.
- 74 TT: Kansio 4: Uudenmaan läänin taidetoimikunnan tiedotuslehti 1/72; kulttuurirohjaaja Irmeli Niemen kirje Vantaan kulttuurijärjestöille 2.9.1974; toimintakertomus 1972–1973; TT: Kansio 5: Taideasiamies Jorma Uimosen puoltokirje TT:n avustukseen läänin taidetoimikunnalle 29.2.1972; asukaskyselyn tulokset.
- 75 H: Mäkinen; Muisteluita menneiltä vuosilta. Vantaan Näyttämö 30 v 1974–2004.
- 76 TT: Kansio 6: Vantaan Näyttämön kirjelmä 22.1.1974.
- 77 TT: Kansio 5: Taideasiamies Jorma Uimosen puoltokirje TT:n avustukseen läänin taidetoimikunnalle 29.2.1972; TT: Kansio 4: Johtokunta 20.8.1974; TT: Kansio 6: Tikkurilan Teatterin historiaa 1915–1990; H: Viiala.
- 78 TT: Kansio 3: Johtokunta 31.8.1967.
- 79 TT: Kansio 4: TNL:n edustajakokous 12.5.1973. Kemin kaupunginteatterin aloitteet; TNL:n jäsenkirjeet esim. 1.5.2.1973; vantaalaisille nuorille kutsu läänin nuorison taidetapahtumaan 1973; kansio 5: TNL:n jäsenkirjeet esim. 1.6.1972; TNL:n tapahtumakalenteri 1972; avustushakemus Vantaan kauppalan sivistystyölautakunnalle 1972; kansio 7: Vuosikertomus 1986–1987.
- 80 TT: Kansio 4: Tiedonanto Tikkurilan Teatterin nuorisotoiminnasta 28.9.1971; toimintakertomus 1972–1973; TNL:n tilastotiedustelukaavake 1971–1973; TT: Kansio 5: Toimintakertomus 1970–1971.
- 81 H: Pelkonen; Viiala; Nupponen; TT: Kansio 8: Avustushakemus Vantaan kaupungille 20.12.1984; Koskien kokoelmat: Artikkelit Rouvaskutsut Tikkurilan Teatterin tukemiseksi.
- 82 H: Pelkonen & Sihvonen; www.unima.fi/index.php?section=26.
- 83 TT: Kansio 6: Yleiskatsaus Vantaan I harrastajateatterikatselmuksesta 1981; TT: Kansio 9: Tikkurilan Teatterin historiaa 1915–1990; H: Nupponen.
- 84 H: Nupponen; H: Pelkonen & Sihvonen; avustushakemus Vantaan kaupungille 20.12.1984; TT: Kansio 9: Tikkurilan Teatterin historiaa 1915–1990.
- 85 TT: Kansio 3: Johtokunta 5.5.1967; TT: Kansio 4: Johtokunta 20.8.1974; kansio 8: Tikkurilan Teatterin jäsenkirje 6.8.1985; kulttuuritoimiston kirjeet 5.3., 9.5. ja 27.5.1985; Vahyt vuosikokoukset 14.1.1986 ja 21.1.1987.
- 86 H: Nupponen; Pelkonen & Sihvonen.
- 87 H: Pelkonen & Sihvonen; TT: Kansio 7: Vuosikertomus 1985–1986.
- 88 TT: Kansio 8: Johtokunta 18.5.1989; historiatoimikunta 1.2.2010.
- 89 H: Pelkonen & Sihvonen; TT: Kansio 8: Kulttuuritoimiston kirje 16.12.1983; kansio 7: Vuosikertomus 1986–1987; Kansio 9: Tikkurilan Teatterin historiaa 1915–1990.
- 90 TT: kansio 7: Vuosikertomus 1987–1988.
- 91 TT: Kansio 7: Vuosikertomus 1987–1988; Tikkurilan Teatteri pähkinäkuoressa 1989; kansio 8: Kulttuuritoimiston päätös 7.2.1985; H: Pelkonen & Sihvonen.
- 92 H: Pelkonen & Sihvonen; TT: Kansio 7: Muistio teatteripoliittisen toimikunnan kokouksesta 3.11.1986; kansio 8: Toivelista kaupungille 28.12.1986; Sähköinen tiedonanto Hannelin.
- 93 TT: Kansio 7: Nuorisotyötä tekevien järjestöjen neuvotteluliittaisuus 11.4.1984; Vilhunen 2007: 15.
- 94 H: Sihvonen; H: Nikolajeff; TT: Kansio 7: Johtokunta 3.12.1988, 14.9. ja 11.10.1989.
- 95 www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;2084;19319;2209;15636, luettu 27.5.2011.
- 96 H: Pelkonen.
- 97 Ahtiainen & Tervonen 2002: 99, 128.
- 98 Kunnostus maksoi 23 milj. markkaa eli vajaa neljä milj. euroa. H: Nikolajeff; www.vantaa.fi.
- 99 H: Nikolajeff.
- 100 H: Sihvonen.
- 101 H: Pelkonen & Sihvonen.
- 102 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1995 ja 1997.
- 103 Vilhunen 2007: 19, 20, 25, 27.
- 104 H: Nikolajeff.
- 105 Vernissan henkilökunnan ajatuksia talosta 4.12.2009.
- 106 K: Vastaus 4.
- 107 K: Vastaus 15.
- 108 K: Vastaus 16.
- 109 K: Vastaus 3.
- 110 H: Tiuri.
- 111 H: Sihvonen.
- 112 Saarikangas 2002: 48, 54.
- 113 Junkala 2000: 95.
- 114 H: Tiuri.
- 115 K.
- 116 K.
- 117 Vernissan henkilökunnan ajatuksia talosta 4.12.2009.
- 118 H: Pelkonen & Sihvonen.
- 119 H: Sihvonen.
- 120 H: Alku.
- 121 H: Sihvonen; lautakunta on toiminut myös kulttuurilautakunnan ja vapaa-ajanlautakunnan nimellä.
- 122 H: Alku.
- 123 Sähköinen tiedonanto: Hannelin.
- 124 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1993 ja 1994; sähköinen tiedonanto Hannelin.
- 125 Finlex: Laki taiteen perusopetuksesta. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633. Luettu 31.3.2011.
- 126 Houni 2010: 23.
- 127 H: Pelkonen & Sihvonen.
- 128 H: Hautakangas.
- 129 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1992–1996; H: Pelkonen & Sihvonen.
- 130 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1999.
- 131 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1997 ja 1998.
- 132 H: Pelkonen.
- 133 H: Tiuri.
- 134 H: Pelkonen & Sihvonen; H: Tiuri; TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1992, 1993 ja 2005; sähköinen tiedonanto Tiuri 7.3.2011; K: Vastaus 1.
- 135 Houni 2010: 23.
- 136 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2000–2004 ja 2007.
- 137 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2003; www.tikkurilanteatteri.fi; ks. myös Houni 2010: 25.
- 138 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2000–2001; H: Tiuri.
- 139 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2000, 2003; sähköinen tiedonanto Väitalo 23.3.2011; Koramo 2008: 7–8.
- 140 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2000; H: Pelkonen & Sihvonen; H: Väitalo: H: Tiuri.
- 141 Vuosikertomus 2008: 3; www.tikkurilanteatteri.fi.
- 142 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2002, 2006; Vuosikertomus 2005 www.tikkurilanteatteri.fi.
- 143 Sähköinen tiedonanto Väitalo 23.3.2011.
- 144 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1992–1996; suullinen tiedonanto Louhija.

- 145 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2001 ja 2003.
 146 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2006; H: Väliälo; sähköinen tiedonanto Väliälo 23.3.2011.
 147 H: Koskinen.
 148 H: Hautakangas.
 149 H: Hautakangas & Koskinen.
 150 Ks. Houni 2010: 21; Sinivuori 2002: 249–250.
 151 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1995; H: Väliälo; sähköinen tiedonanto Väliälo 23.3.2011.
 152 H: Väliälo; TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2006; kansio 10: Strategiaseminaari 2006.
 153 H: Koskinen.
 154 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2008.
 155 Ks. Kauppi 2010: 10.
 156 Kauppi 2010; Houni 2010.
 157 H: Nikolajeff.
 158 Sähköinen tiedonanto Väliälo 23.3.2011.
 159 H: Tiuri.
 160 Koroma 2008: 41.
 161 H: Tiuri; H: Väliälo; www.arsedu.fi, luettu 2.1.2011; www.etol.fi, luettu 2.1.2011.
 162 Sähköinen tiedonanto Hannelin; TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1992–1994; TT: L: Vantaan Sanomat 1.10.1995.
 163 H: Tiuri; TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1998–2000, 2002, 2009; H: Alku.
 164 H: Alku.
 165 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2006.
 166 Houni 2010: 23.
 167 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1999.
 168 H: Alku; H: Tiuri; kulttuuritoimintaan tarkoitettujen avustusten jakoperusteet www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;218;6555;6556, luettu 12.5.2011.
 169 H: Pelkonen.
 170 Seppälä 2009: 27; H: Tiuri; historiatoimikunta 1.2.2010; SHT perustettiin vuonna 1948. www.shtl.fi, luettu 23.2.2011.
 171 H: Tiuri; H: Väliälo.
 172 H: Väliälo.
 173 TT: L: Vantaan Sanomat 1.10.1995.
 174 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2000, 2001, 2003 ja 2004.
 175 H: Tiuri.
 176 H: Alku.
 177 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 2006–2007.
 178 Sähköinen tiedonanto Hannelin; TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1992, 1994, 2007.
 179 K: Vastaus 12.
 180 TT: Kansio 9: Esim. vuosikertomukset 2003–2004.
 181 Sinivuori 2002: 250; H: Tiuri.
 182 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2007.
 183 TT: Pelkonen & Sihvonen.
 184 TT: Kansio 9: Vuosikertomukset 1993–1994.
 185 H: Pelkonen & Sihvonen; sähköinen tiedonanto Hannelin.
 186 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1996.
 187 TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2003.
 188 Esim. vuosikertomukset 2005–2007, www.tikkurilanteatteri.fi.
 189 Vuosikertomus 2005, www.tikkurilanteatteri.fi.
 190 Vilhunen 2007.
 191 Vanda Teaterforening perustettiin vuonna 1996 vahvistamaan ruotsinkielistä kulttuuritarjontaa Helsingin seudulla. www.vandateaterforening.fi/start, luettu 12.5.2011.
 192 TT: Kansio 6: Toimintakertomus 1974; yleiskatsaus Vantaan I harrastajateatterikatselmuksesta 1981.
 193 H: Pelkonen & Sihvonen; TT ja VN jättivät kaupunginhallitukselle yhteisen kirjelmän esitystilakysymyksen ratkaisemiseksi, TT: Kansio 7: Vuosikertomus 1986–1987.
 194 www.vantaannayttamo.fi/yhdystys.html; www.vantaannayttamo.fi/havethalia.html; TT: Kansio 7: Johtokunta 30.8.1989.
 195 H: Pelkonen & Sihvonen; Muisteluia menneiltä vuosilta. Vantaan Näyttämö 30 v 1974–2004.
 196 H: Mäkinen; Muisteluia menneiltä vuosilta. Vantaan Näyttämö 30 v 1974–2004.
 197 H: Nupponen; H: Mäkinen.
 198 TT: Kansio 8: Esite Harrastajateatterit Vantaalla – Amatörteatrarna i Vanda. 1983; Kokouskutsu vantaalaisille harrastajateattereille 5.3.1985; Tiina Björnin kirje 30.5.1985; kulttuuritoimiston kirjeet 16.12.1983, 19.1., 22.2.1984, 9. ja 27.5.1985, 6.11.1986; muistio teatteripoliittisen toimikunnan kokouksesta 3.11.1986; Vahyt vuosikokous 14.1.1986.
 199 H: Alku; sähköinen tiedonanto Alku; H: Mäkinen; Vuoden 2004 teatteripäivillä mukana olleet ryhmät ovat olemassa edelleen Vantaan Lapsibalettia lukuun ottamatta. Vantaan harrastajateatteriryhmien osalta tässä yhteydessä ei ole ollut mahdollista tehdä kattavaa selvitystä.
 200 Sinivuori 2002: 14, 16, 234.
 201 H: Koskinen; ks. myös K: Vastaukset 2, 7, 8, 12 ja 17.
 202 Sinivuori 2002: 138–140.
 203 K: Vastaus 7.
 204 K: Vastaus 17.
 205 K: Vastaus 15.
 206 Houni 2010: 30.
 207 Sinivuori 2002: 155, 161.
 208 K: Vastaus 17.
 209 K: Vastaus 15.
 210 H: Koskinen.
 211 K: Vastaus 12.
 212 K: Vastaus 12; ks. myös 9, 15 ja 17.
 213 K: Vastaus 4.
 214 K: Vastaukset 3, 12 ja 15; sähköinen tiedonanto Hannelin.
 215 K: Vastaus 17.
 216 K: Vastaus 8.
 217 K: Vastaus 2.
 218 Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat: Tikkurilan Teatteripirteä taidelaitoksemme. Helsingin maalaiskuntalainen, 30.9.1962.
 219 Esim. Yle-uutiset 1.4.2011. yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/04/vapaa-ajan_maara_kasvaa_pienin_pirstalein_2484243.html?origin=rss.
 220 H: Tiuri.
 221 H: Tiuri.
 222 Sähköinen tiedonanto Hannelin.
 223 H: Sihvonen.
 224 Esim. TT: Kansio 9: Vuosikertomus 1997.
 225 H: Koskinen.
 226 H: Hautakangas.
 227 TT: Kansio 9: Esim. vuosikertomukset 2000, 2003 ja 2004.
 228 H: Pelkonen & Sihvonen; H: Väliälo; H: Tiuri; TT: Kansio 9: Vuosikertomus 2006; Vuosikertomus 2005 www.tikkurilanteatteri.fi.
 229 TT: Kansio 10: Strategiaseminaarit 2005 ja 2006.
 230 TT: Kansio 10: Tutkimus Tikkurilan Teatterille.
 231 H: Tiuri.
 232 K: Vastaus 7; ks. myös vastaus 15.
 233 K: Vastaus 6; ks. myös vastaus 2, 5, 13.
 234 K: Vastaus 9.
 235 H: Nikolajeff; H: Tiuri; ks. Houni 2010: 25.
 236 K: Vastaus 1.
 237 K: Vastaus 4; ks. myös vastaus 14.
 238 H: Alku.
 239 TT: Kansio 10: Strategiaseminaari 2010.

Lähdeluettelo

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Tikkurilan Teatterin arkisto (TT): kansiot numeroitu Pöytäkirjat vuosilta 1945–2011, toimintakertomukset ja -suunnitelmat, strategiatyöskentelyn dokumentit Leikekokoelma (L)
Valokuvakokoelma

Paula ja Kalevi Kosken kokoelmat:
Valokuva- ja lehtileikekokoelma 1960-luvun alkupuolelta.

Jäsenkysely (K)
Vastaukset 1–17.

Haastattelut (H) (haastattelijana Annukka Lyra)
Annikki Alku, 11.5.2011
Tanja Hautakangas ja Kaisa Koskinen, 23.6.2010
Paula ja Kalevi Koski, Taimi Viiala, 22.2.2010
Ari Mäkinen, 27.4.2011
Anneli Nikolajeff, 23.6.2010
Veini Nupponen, 3.2.2010
Aila Pelkonen ja Leena Sihvonen, 4.1.2010
Leena Tiuri, 7.1.2010
Taimi Viiala, 12.11.2009
Carita Välitä, 1.2.2010

Vernissan henkilökunnan ajatuksia talosta 4.12.2009.
Pikkujoulutyöpajan tuloksista koonnut Seija Kataja.

Sähköiset tiedonannot
Annikki Alku, 13.5.2011
Timo Hannelin 25.3.2010.
Leena Tiuri 7.1.2010 ja 7.3.2011.
Carita Välitä 23.3.2011.

Suullinen tiedonanto

Marja Louhija, Metropolia ammattikorkeakoulu
13.5.2011.

Kyselyvastaukset, haastattelut ja henkilökunnan ajatukset Vernissasta sekä sähköiset tiedonannot ovat kirjoittajan hallussa.

Muisteluista menneiltä vuosilta. Vantaan Näyttämö 30 v 1974–2004.

KIRJALLISUUS JA ARTIKKELIT

Ahtiainen, Pekka & Tervonen, Jukka 2002: *Vantaan historia 1946–1977. Kasvu, yhteistyötä, hyvinvointia.* Vantaan kaupunki.

Andersson, Päivi 1985: Järjestötoiminta – työväentalo – työväenkulttuuri. Teoksessa *Ei yksin leivästä – Järjestöhistoria työväenliikkeen kulttuurin kuvaajana.* Toim. Laaksovirta, Simo & Lähteenmäki, Maria & Simola, Matti. Työväen arkiston julkaisuja 1. Työväen arkisto. Helsinki.

Hako, Matti 1974: Työväenkulttuuri. Teoksessa *Folklore tänään.* Toim. Hannu Launonen & Kirsti Mäkinen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Houni, Pia 2010: *Teatteri-ilmaisu nuorten itsetuntemuksen vahvistajana.* Julkaisussa Nuorisotutkimus 4/2010.

Junkala, Pekka 2000: Kulttuurin ovet ja portit. Teoksessa *Arjen säikeet – aikakuvia arkielämään, sivilisaatioon ja kansankulttuuriin.* Toim. Bo Lönnqvist. Etnografia 3. Atena. Jyväskylä.

Kurkela, Vesa 1983: *Taistojen tiellä soiteltiin – ja soiton tahdissa tanssittiin. Varkautelaiset työväenilmat ja niiden musiikki työväen osakulttuurin kaudella*. Työväenmusiikki-instituutin julkaisuja 2. Jyväskylä.

Rosendahl, Annikki 1989: Harrastus talviajan ratoksi. Tikkurilan Työväen Näyttämön alkuvaiheet. *Helsingin pitäjä – Helsing 1990*. Helsingin pitäjän kotiseutuyhdistys – Helsing hembygdsförening ry. ja Vantaan kaupungin museo.

Saarikangas, Kirsi 2002: Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Teoksessa *Eletty ja muistettu tila*. Toim. Taina Syrjämaa & Janne Tunturi 2002. Historiallinen arkisto 115. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Seppälä, Mikko-Olavi 2009: Työväenyhdistysten teatterit ennen kahtiajakoa. Teoksessa *Työväentutkimus Vuosikirja 2009*. Työväenperinne-Arbitartradition ry. 2009

Seppälä, Mikko-Olavi 2007: *Teatteri liikkeessä. Työväenteatterit Suomen teatterikentällä ja työväenliikkeessä kaksiteatterijärjestelmän syntyyn asti vuonna 1922*. Helsingin yliopisto.

Sinivuori, Timo 2002: *Teatteriharrastuksen merkitys – teatteriharrastusmotiivit ja taiteellinen oppiminen teatteriesityksen valmistusprosessissa*. Acta Universitatis Tamperensis 866. Tampereen yliopisto. Teatterin ja taiteen tutkimuksen laitos.

Työväki näyttämöllä. Suomalaisen työväenteatterin vaiheita. Näyttely Teatterimuseossa 20.3.–2.7.1987. Helsinki. 1987.

Työväki näyttämöllä 2. Työväenteatteria tutkimaan. Toim. Hanna-Leena Helavuori & Pirkko Koski. Teatterimuseon työväenteatterijulkaisuja 2. Helsinki. 1988.

Vasara, Erkki 2007: *Tikkurilan työväenyhdistyksen näyttämöharrastus 1910–1950-luvuilla*. Tikkurilan Työväenyhdistyksen 100-vuotisjuhlajulkaisu 10.11.2007.

Vasara, Erkki 2000: *Työväen ja kotiseudun puolesta. Tikkurilan Työväenyhdistys 90 vuotta 1907–1997*. Tikkurila Säätiö. Vantaa.

Vasara, Erkki 2000: Työväenkulttuuria Tikkurilan malliin 1920-luvulla. *Helsingin pitäjä 2000*. Helsingin pitäjän kotiseutuyhdistys.

Vilhunen, Anu-Riikka (toim.) *Kehä III:n varrelta. 20 vuotta vantaalaista ammattiteatteria*. Teatteri Vantaa. Silkkisali. 2007.

SANOMALEHDET

Helsingin Sanomat Nyt-liite.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Esittävien taiteiden oppilaitosten liiton sivut
<http://www.etol.fi>
Luettu 2.1.2011.

Finlex
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>
Luettu 31.3.2011.

Kauppi, Eija 2010: *Oppilaiden ääni teatteritaiteen perusopetuksessa. Tutkimuskohteena Tikkurilan Teatteri- ja Sirkuskoulu*. Opinnäytetyö Metropolia-ammattikorkeakoulu. Esittävän taiteen koulutusohjelma.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25003/opinnayte1.pdf?sequence=1>

Koramo, Marika 2008: *Taiteen perusopetus 2008. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2007–2008*. Opetushallitus.
http://www.oph.fi/download/46516_taitteen_perusopetus_2008.pdf

Maailman nukketerin tekijöiden järjestön, UNIMA:n sivut.
<http://www.unima.fi/index.php?section=26>
Luettu 8.1.2010.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus

Taiteen perusopetusliiton sivut
<http://www.artsedu.fi/>
Luettu 2.1.2011.

Vanda Teaterförenings websidor
<http://www.vandateaterforening.fi/start/>
Luettu 12.5.2011.

Vantaan kaupungin sivut
http://www.vantaa.fi/i_alaetusivu.asp?path=1;2084;8943;2098;2209
Luettu 8.1.2010.

Vantaan Näyttämön sivut
<http://www.vantaannayttamo.fi/yhdistys.html>
<http://www.vantaannayttamo.fi/navethalia.html>
Luettu 8.1.2010.

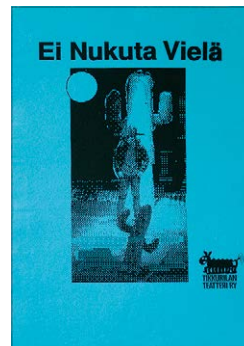
Yle uutiset.
http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/04/vapaa-ajan_maara_kasvaa_pienin_pirstalein_2484243.html?origin=rss
Luettu 1.4.2011.

Esitysluettelo

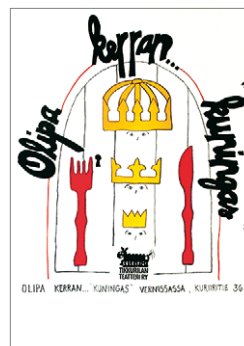
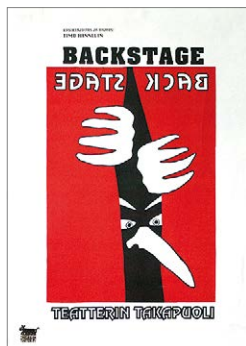

136

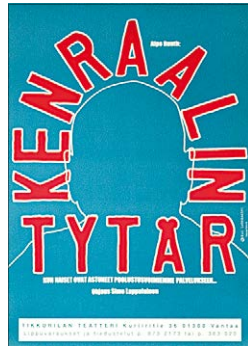
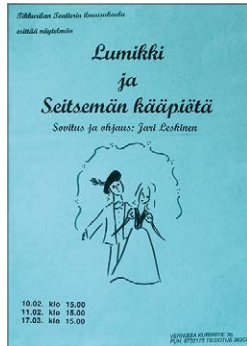
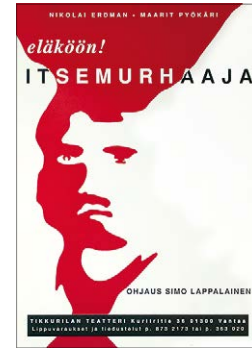
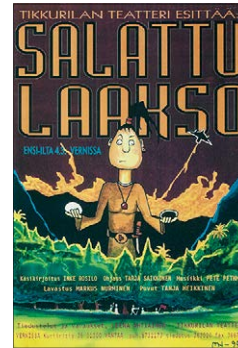
VUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
1961	Vilpittömät viekastelijat	Michel Duran	Satu Unho
	Hyrrä	Zachris Topelius	Laila Rihte
	Eduardin lapset		Tommi Rinne
1962	Näköala sillalta		Laila Rihte
	Pököpeikko ja Piippana		Laila Rihte
	Kolme valkoista paitaa		Pentti Lähde
1963	Sateentekijä	N. Richard Nash	Laila Rihte
1964	Tirkistysluukku		Laila Rihte
1972	Östermannin veljesten kotiristi		Ilkka Toiviainen
1974	Roinilan talossa	Minna Canth	Timo Närhinsalo
1977	Adalmiinan helmi	Zachris Topelius	Anna-Liisa Nupponen
1981	Adalmiinan helmi	Zachris Topelius	Anna-Liisa Nupponen
1983	Unisatu	Anna-Liisa Nupponen	Anna-Liisa Nupponen
	Pikkuaave Laaban	Inger Sandberg	Eine Helke-Viljanen
1984	Lumikki ja seitsemän kääpiötä	Grimmin satu	Anna-Liisa Nupponen
1985	Hiirimorsian	suomalainen kansansatu	Teija Kettunen
	Kaikki vorot eivät tule varkaksiin	Dario Fo	Jouko Martikainen
1986	Hölmöläisiä	Yrjö Juhani Renvall	Simo Lappalainen
1987	Tarina miehestä joka muuttui koiraksi	Osvaldo Dragun	Teija Kettunen
	Uppo-Nalle	Elina Karjalainen	Simo Lappalainen

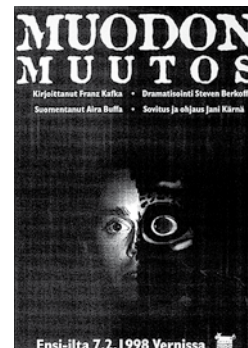
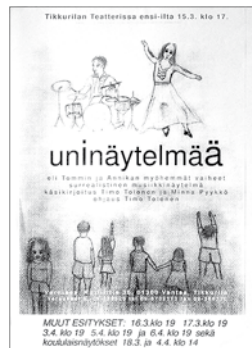
UUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIIKIRJOITUS	OHJAUS
	Momo	Michael Ende	Simo Lappalainen
1988	Luokan vihollinen	Nigel Williams	Simo Lappalainen
	Kuolinkamppailu	Arthur Schnitzler	Tuulia Pakarinen
	Dovre-tunturin iso kissa	norjalainen joulusatu	Kaija Juurikkala
	Ystävyyden salaisuus	lapset (sosiodraama "perhe")	Kaija Juurikkala
1989	Peter Pan	J. M. Barrie	Timo Hannelin
	Laulu tulipunaisesta kukasta	Johannes Linnankoski	Simo Lappalainen
	Keinutuolimatka	Gunnel Linde	Simo Lappalainen
1990	Kuka on Robin Hood?	dramatisointi Timo Hannelin	Timo Hannelin
	Skorpionii	Markku Lahtela	Tuulia Pakarinen
1991	Kaos	Timo Hannelin	Timo Hannelin
	Saari	Athol Fugard	Terhi Aalto & Milja Aisonsalo
	Joka päivä – ylihuomenna	ryhmä & Eija Velander	Eija Velander
	Ei nukuta vielä	Eija Velander & Timo Hannelin	Timo Hannelin & Eija Velander
1992	Alaston mies ja mies frakissa	Dario Fo	Tatu Vartiainen
	Vielä kerran, Milla	visiot-ryhmä	visiot-ryhmä
	Köyhdyttyäsi olet kuningas	Dario Fo	Timo Hannelin
	Backstage eli teatterin takapuoli	työryhmä	Timo Hannelin
	Joutsenlaulu	Anton Tšehov	Mikko Roiha
	Kummallinen kuorsaaaja	Reko Lundan	Tarja Saikkonen

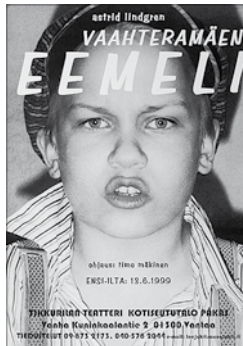
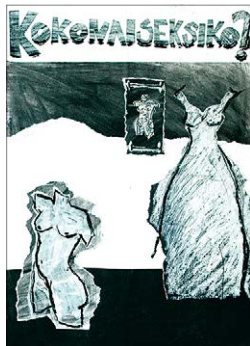
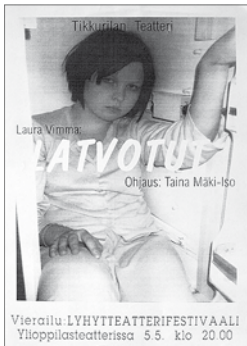
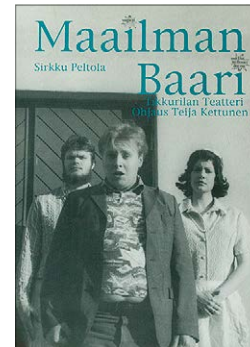
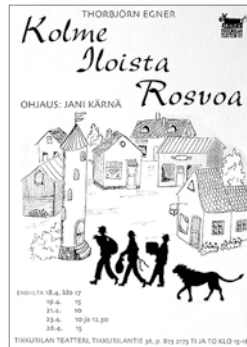
UUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
	Olipa kerran kuningas	Timo Hannelin & Eija Velander	Timo Hannelin & Eija Velander
	Fedja-setä, kissa ja koira	Eduard Uspenski	Eija Velander
	Lauantailapset	Outi Nyytäjä	Tarja Saikkonen
1993	Ilmalaiva Italia	Arto Meller, dramatisointi Ulla Koivisto	Ulla Koivisto
	Elämä on ihmisen parasta aikaa	työryhmä	Timo Hannelin
	Outoa romantiikkaa	Tennessee Williamsin tekstin pohjalta	Milja Aisonsalo
	Auringon maa	Matti Uusivirta	Matti Uusivirta
	Järvikärpäset	Timo Hannelin & Inkami-ryhmä	Timo Hannelin & Inkami-ryhmä
1994	Hotelli	Tiina Jaakkola	Jani Kärrä
	Myrsky	dramatisointi Matti Uusivirta	Timo Hannelin
	Ruma Ankanpoikanen	dramatisointi Eija Velander	Eija Velander
	Pesä hatun alla	Albert Wendt	Timo Hannelin

VOUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
1995	Ruoska	dramatisointi Ari Numminen	Ari Numminen
	Salattu laakso	Inkeri Rosilo	Tarja Saikkonen
	Poika ja tähti	Barbro Lindgren, dramatisointi Leena Kunnas	Leena Kunnas
	Eläköön itsemurhaaja	Nikolai Erdman	Simo Lappalainen
	Lumikki ja seitsemän kääpiötä	dramatisointi Jari Leskinen	Jari Leskinen
1996	Yerma	Federico Garcia Lorca	Tiia Kotkas
	Jono eli nallekarhu's vitunmakeet teapartyt	Michael Baran & Markku Hoikkala	Otto Kautto
	Kevään herääminen	Frank Wedekind	Terhi Aalto & Milja Vojinovic
	Elä se!	työryhmä & Aulikki Runderen	Jani Käinä
	Kenraalin tytär	Alpo Ruuth	Simo Lappalainen
	Kuningas, jolla ei ollut sydäntä	Mika Waltari, sovitus Timo Hannelin	Eija Velander

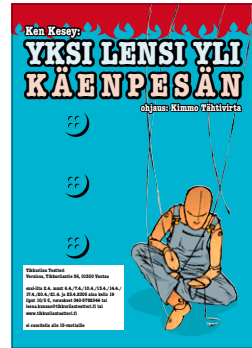
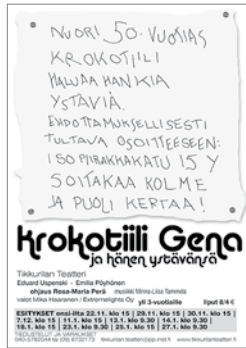
UUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSİKIRJOITUS	OHJAUS
	Rakkaus hirvittää?	alkuperäinen tarina Kaunotar ja Hirviö, dramatisointi Taina Mäki-Iso	Taina Mäki-Iso
	Star Track	Isto Turpeinen	Isto Turpeinen
1997	Tulukset	H. C. Andersen, dramatisointi Jani Kärnä & Milja Vojinovic	Jani Kärnä
	Luokan vihollinen	Nigel Williams	Simo Lappalainen
	Uninäytelmä	Timo Tolonen & Minna Pyykkö	Timo Tolonen
	Kiljusen herrasväki	Jalmari Finne, sovitus Anne Vesterinen	Anne Vesterinen
	Kuulapsi	Ellika Lindén	Tuija Järvinen
	Varisten heimo	Laura Vimma	Taina Mäki-Iso
	Oliver Twist	Charles Dickens, sovitus Christian Lindroos	Christian Lindroos

VOUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
1998	Muodonmuutos	Franz Kafka-Steven Berkoff	Jani Kärrä
	Tarinoita hiekassa	Neil Gaiman	Essi Kausalainen & Eino Saari
	Ronja Ryövärintytär	Astrid Lindgren	Sari Tupamäki
	Surun talo	Arto Minkkinen	Jani Kärrä
	Kolme iloista rosvoa	Thorbjörn Egner	Jani Kärrä
	Klovneja vaan eipä klooneja	työryhmä	Taina Mäki-Iso
	Maailman baari	Sirkku Peltola	Teija Kettunen
	Veljeni Leijonamieli	Astrid Lindgren	Anne Vesterinen
	Peukaloisen retket	Selma Lagerlöf	Tuija Heinonen & Jani Kärrä
	Tsehov, Stanislavski ja mä eli Lokki	työryhmä	Christian Lindroos
	Latvotut	Laura Vimma	Taina Mäki-Iso
	Mistä on pienet tytöt tehty?	Nigel Williams	Simo Lappalainen

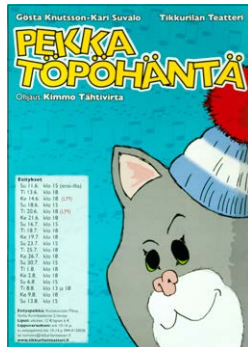

VUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
1999	Kokonaiseksiko?	työryhmä	Leena Kunnas
	Vaahteramäen Eemeli	Astrid Lindgren	Timo Mäkinen
	Vapaata pudotusta	koko illan improvisaatioesitys	
	Matkalla lentoon	Rickard Bach, dramatisointi Rosa-Maria Perä, Annukka Saari & Riikka Sarvimäki	Rosa-Maria Perä, Annukka Saari & Riikka Sarvimäki
2000	Kiljusen herrasväki	Jalmari Finnen kirjasta Juha Ruusuvaori	Christian Lindroos
	Pessi ja Illusia	Yrjö Kokko	Jani Kärnä
	Volga farmari	Juha Hurme	Juha Hurme
	Veren häät	Federico García Lorca	Simo Lappalainen
	Supersatu	työryhmä	Taina Mäki-Iso
	Fedja-setä, kissa ja koira	Eduard Uspenski	Anne Vesterinen
	Puistokadun salapoliisit	Raili Koskinen	Matti Poskiparta
	Kolme sisarta	Anton Tšehov	Anne Vesterinen
	Sinitukkainen tyttö	Kaarina Helakisa	Kitta Sara & Leena Kunnas
2001	Narnia-tarina Hopeinen tuoli	C. S. Lewis, dramatisointi Inkeri Rosilo	Inkeri Rosilo
	Tiina ja yllätysten kesä	Anni Polva	Katri Kostiainen
	Runo on punottu unelma – runonäyttely	Sanataidekoulun kirjoittajakurssi	Leena Kunnas
	Velho ja Leijona	C. S. Lewis, Kari Rentola	Inke Rosilo
	Keneen koski ensin	työryhmä	Leena Kunnas & Carita Väitalo
	Ruma Ankanpoikanen	H. C. Andersen, dramatisointi Anne Vesterinen	Anne Vesterinen
	Purkkilapset	työryhmä	Anitra Bohman
	Huojuva talo	Maria Jotuni	Leena Määttä

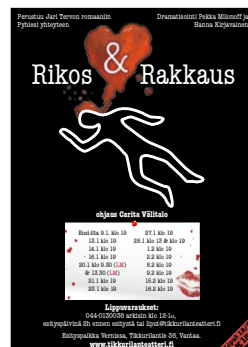

UUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
	Outo puutarha	työryhmä	Sari Tupamäki
	Pekka Töppöhätä	Gösta Knutsson	Simo Lappalainen
	Harmin paikka	työryhmä	Micke Renlund
	Palapeli	yhteistyö Sanataidekoulun kanssa	Sari Tupamäki & Aulikki Rundgren
2002	Kovan onnen enkeli	Kristian Smeds	Rosa-Maria Perä & Pauliina Saviranta
	Pikku Pietarin piha	Aapeli	Carita Välitalo
	Ford Taunus	Juha Hurme	Juha Hurme
	Suurin yhteinen tekijä – Highest common factor	työryhmä	Inke Rosilo
	Mulkoilijat	Steven Berkoff	Matti Peltonen
	Peter Pan	J. M. Barrie	Simo Lappalainen
	Koe-eläinnuoret	Maaretta Ruotimo	Kimmo Tähtivirta & Maaretta Ruotimo
	Savilintu	Aila Lavaste	Carita Välitalo
	Momo	Michael Ende	Carita Välitalo
2003	Hautajaiset	Emilia Pöyhönen	Rosa-Maria Perä
	Robin Hood	John Finnemore, dramatisointi Jussi Helminen	Iiris Kerosuo
	Viimeiset	Maksim Gorki	Taina Mäki-Iso
	Krokotiili Gena ja hänen ystävänsä	Eduard Uspenski, dramatisointi Emilia Pöyhönen	Rosa-Maria Perä
	Leonce ja Lena	Georg Buchner	Anne Rautiainen
	Unisaarella sataa aina tähtiä	Anne Rautiainen	Anne Rautiainen, Heikki Leppävuori & Jari Reponen
2004	Viina	Börje Lindström	Carita Välitalo

VUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
	Naisten Decamerone	Julija Voznesenskaja, dramatisointi Elina Hagelin	Elina Hagelin
	Mikä minussa on elämää – se on metsää	Kai Nieminen	Anne Telkki
	Heinähattu ja Vilttitossu rosvojahdissa	Sinikka ja Tiina Nopola, dramatisointi Kimmo Tähtivirta	Kimmo Tähtivirta
	Toyota Hiace	Juha Hurme	Juha Hurme
	Kirsikkapuisto	Anton Tšehov	Kimmo Tähtivirta
	Musiikkikahvila	työryhmä	Sari Tupamäki
	Katu	Jim Cartwright	Carita Väitalo
	Pekka Töpöhäntä	Gösta Knutsson	Tiina Laukkanen
	Tom Sawyer seikkailee	Mark Twain	Anne Rautiainen
	Lumikuningatar ja Gerda	H. C. Andersen, dramatisointi Emilia Pöyhönen	Rosa-Maria Perä
2005	Voi vallatonta!	Esa-Pekka Tiitinen	Tanja Hautakangas
	Kuoppa	Ropoteatteri-työryhmä	Ropoteatteri-työryhmä
	Peppi Pitkätossu	Astrid Lindgren	Simo Lappalainen
	Yksi lensi yli käenpesän	sovitus Dale Wasserman	Kimmo Tähtivirta
	Kevään herääminen	Frank Wedekind	Simo Lappalainen
	Äkäpussin kesytys	Shakespeare-Cajander	Inke Rosilo
	Woyzeck	Georg Büchner	Carita Väitalo
	Sezuanin hyvä ihminen	Bertol Brecht	Kimmo Tähtivirta
2006	Neljä	Sanna Sofia Vuori	Sanna Sofia Vuori
	Inishmaanin rampa	Martin McDonagh	Anu Puska
	Pekka Töpöhäntä	Gösta Knutsson	Kimmo Tähtivirta
	Maaria Blomma	Jussi Kylätasku	Elina Hagelin
	Kolme iloista rosvoa	Thorbjörn Egner	Simo Lappalainen
	Munkkikeikka	Jarmo Siltaoja	Tanja Hautakangas
	Adrian Molen salainen päiväkirja	Sue Townsend	Kimmo Tähtivirta
	Knut Pitkäjalka	Sirkku Peltola	Carita Väitalo
	PiuPaun matka-arkku	Rosa-Maria Perä & Nina Rinta-Opas	Rosa-Maria Perä & Nina Rinta-Opas
	Loppua odotellessa	Anne Rautiainen	Anne Rautiainen
	Lapset	Outi Nyytäjä	Tanja Hautakangas
	Aladdinin taikalamppu	Eero Alpi	Kimmo Tähtivirta
	Piparkeikka	Annu Nietula	Annu Nietula
2007	Seitsemän Veljestä	Aleksis Kivi	Simo Lappalainen
	Erään yön onni	Sanna Sofia Vuori	Sanna Sofia Vuori
	Vispiläkauppaa ja vitamiineja	Virtuosoit-työryhmä	Milja Vojinovic
	Vaahteramäen Eemeli	Astrid Lindgren	Anu Puska

VUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
	Volvo Amazon	Juha Hurme	Juha Hurme
	Mistäs tiesit tänne tulla?	työryhmä	työryhmä
	Jääkuvia	Kristian Smeds	Anu Puska
	Kjartan – Vimmatut	Pipsa Lonka	Kaisa Koskinen
	Kun hatusta lähti pää	Mika Vuorentie + työryhmä	Mika Vuorentie
	Räsnyukke	Jonna Nummela	Kimmo Tähtivirta
	Olisinpa siellä	Sanna Sofia Vuori	Kimmo Tähtivirta
	Anne Frankin unet	Bernand Kops	Anu Myllyniemi
	Kuono kohti joulua	Tuula Korolainen, dramatisointi Tanja Hautakangas	Tanja Hautakangas
2008	Ronja Ryövärintytär	Astrid Lindgren	Tanja Hautakangas
	Equus	Peter Shaffer	Kimmo Tähtivirta
	Knut Pitkäjalka	Sirkku Peltola	Carita Välitälo
	Suvisempalot	Virtuoosit-työryhmä	Milja Vojinovic
	Juoksuaika	Harri Virtanen	Tanja Hautakangas
	Sateenkaari yöllä	työryhmä	Anu Myllyniemi
	Elämä – ei palautusoikeutta	työryhmä	Tanja Hautakangas
	Himmeli	työryhmä	Leena Tiuri, Carita Välitälo & Annu Nietula
2009	Niskavuoren nuori emäntä	Hella Wuolijoki	Rosa-Maria Perä
	Lumikki ja seitsemän kääpiötä	Aila Lavaste	Nina Rinkinen
	Hölmöläiset	Tuija Töyräs	Milja Vojinovic
	Tahdotko Sinä?	työryhmä	Kimmo Tähtivirta
	Komerossa	useita kirjoittajia	Sanna Sofia Vuori
	Kaunotar ja Hirviö	sovitus Sirkku Peltola	Carita Välitälo

2010	VUOSI	NÄYTELMÄ	KÄSIKIRJOITUS	OHJAUS
		Lysistrate	Aristofane	Kimmo Tähtivirta
		Myrsky	William Shakespeare	Tanja Hautakangas
		Mio, poikani Mio	Astrid Lindgren	Anu Myllyniemi
		Lumikuningatar ja Gerda	H. C. Andersen, dramatisointi Emilia Pöyhönen	Anu Myllyniemi
		Kenenkään tytär	Aino Järvi-Eskola	Aino Järvi-Eskola
		Rikos ja rakkaus	Jari Tervo-Pekka Milonoff & Hanna Kirjavainen	Carita Väitälä
		Pinokkio	Carlo Collodi	Kimmo Tähtivirta
		Neljättä viedään	Virtuosit-työryhmä	Milja Vojinovic
		Pessi ja Illusia	Kokko-Tola-Eräpuro	Anu Myllyniemi
		Naurava perillinen	Jaana Lappo-Kaisa Koskinen	Kaisa Koskinen
		Kosketus	työryhmä	Heikki Vilja
		Leipäjonoballadi	Emilia Pöyhönen	Anu Myllyniemi
		Retki	Jenni Holopainen, Elli Saari & Julia Uotila	Jenni Holopainen, Elli Saari & Julia Uotila
		Kipukynnys	Otso Kautto	Kaisa Koskinen
		Kosketa pohjaa	työryhmä	Tuukka Tiihonen
		Ollin oppivuodet	Anni Swan-Sirku Peltola	Tanja Hautakangas
		Elmo	Juhani Pelttonen-Pasi Saarinen	Rosa-Maria Perä
		Sirkuskimara	työryhmä	Annu Nietula
		Karhuvaarin tarinoita	Eija Kauppi	Eija Kauppi

Luettelo on pyritty laatimaan mahdollisimman kattavana, mutta erityisesti alkuvuosien osalta se on puutteellinen. Listauksessa eivät ole mukana oppilaitoksen demot.

Tikkurilan Teatterin puheenjohtajat

1961–1962

Viking Ahrenberg

1962–1963

Veikko Jussila

1963–1964

Eino Asikainen

1964–1965

Marjatta Kankaanpää

1965–1966

Kalevi Koski

1966–1970

Jorma Kutvonen

1970–1985

Anna-Liisa Nupponen

1985–2000

Aila Pelkonen

2000–2001

Leena Tiuri

2001–2004

Carita Välitalo

2004–

Matti Kajander

KUVAAJATIEDOT

kannet Kuvaaja ei tiedossa. *Unisatu* 1983.

Leena Tiuri. *Toyota Hiace* 2007, Tomi Siren ja Heikki Herva.

s. 4 Inkeri Rosilo.

s. 7 Kuvaaja ei tiedossa. *Pohjalaiset* 1950-luku, Aune Koski ja Sven Rosendahl.

s. 21 Kuvaaja ei tiedossa. Lukuharjoituksissa 1950-luvulla.

s. 41 Anu Heiskanen. *Lumikki* 1995, Mirja Parviainen.

s. 65 Kuvaaja ei tiedossa. Ilmaisukoulun teatterileikkiryhmän oppilaita 1990-luvun alussa.

s. 91 Leena Tiuri. *Toyota Hiace* 2007, Heikki Herva ja Joona Majurinen.

s. 111 Petri Korhonen. Nuorisomusikaali *Silta* 1994, Salli Karppinen ja Tuomo Korhonen.

s. 125 Kuvaaja ei tiedossa. Ilmaisukoulun tunti 1990-luvun alussa.

s. 129 Mika Haaranen. *Kuoppa* 2005, Emilia Sinisalo.